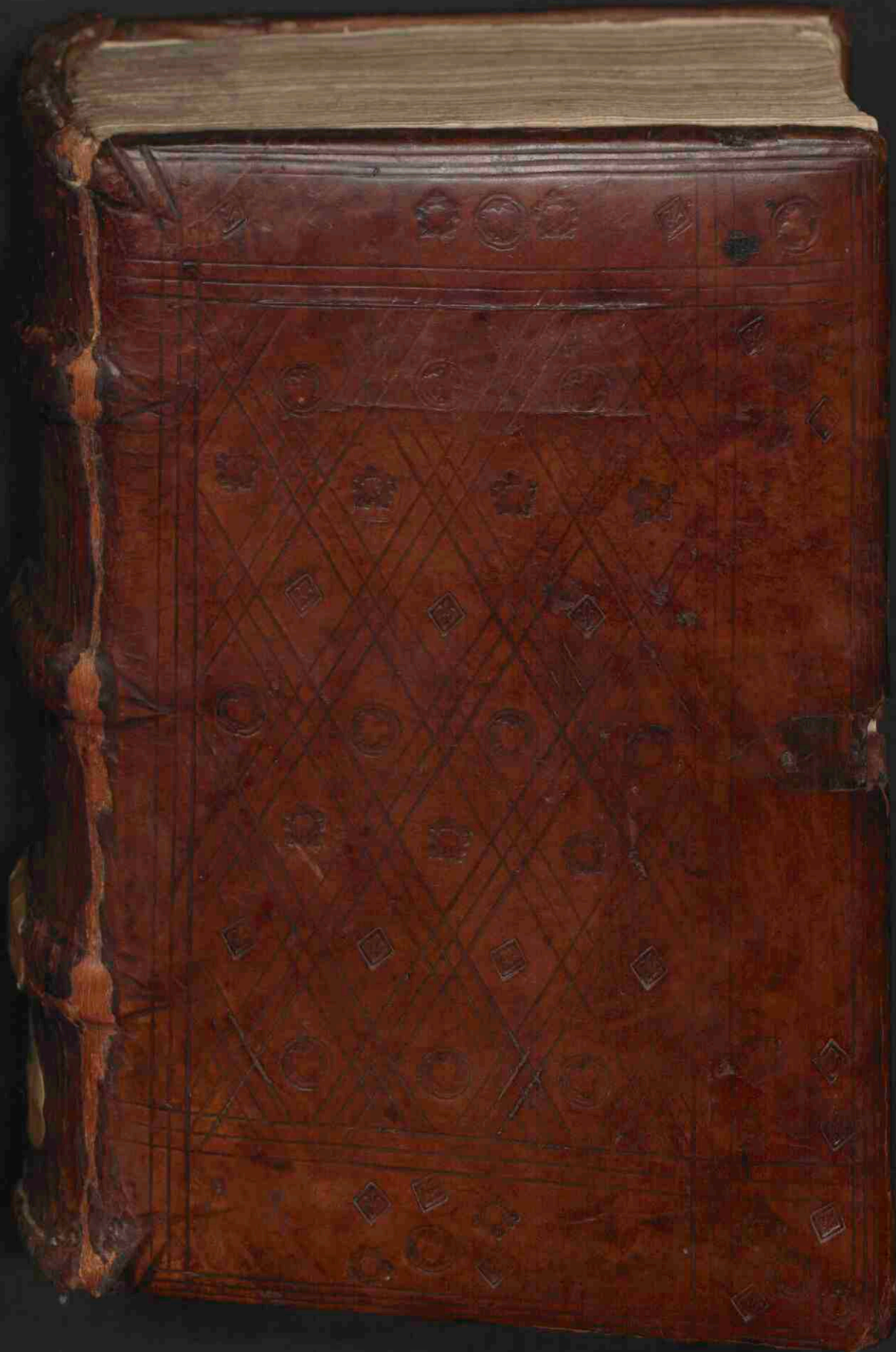

De morali lepra

<https://hdl.handle.net/1874/340392>

F. qu
173

385 (*Libri impr. F. qu. 173.*) Charta. 4°. 27 ff. Saec. XV.
Copia donationis altaris S. Nicolai in ecclesia parochiali in Asperen

domino Petro Johannis praeposito ecclesiae S. Martini Trajectensis,
a Theod. de Polano dom. de Asperen, 1391 die Lucae evang., fol. 1a.
Tractatus de laude psalterii, fol. 1b—5.

Fol. 1b. In primis dicendum cur psalterium ab omnibus primitus discatur, cef.

Wilhelmus Block, Conclusiones de valore missae, fol. 6—10a.

Titulus invenitur in tabula voluminis. Tractatus incipit: Primo ratione continentie que in hoc sacramento, cet.

Collatiuncula tripartita subitationis (?) insperati temporis facta in capitulo generali in Windesem a° 1442, fol. 11—14.

(Incipit:) In nomine etc. . . . Onus hoc presens inbecillis humeris meis superimpositum, cet.

Articuli Parisiis condemnati a° 1265. (N° 1—114), fol. 15—27.

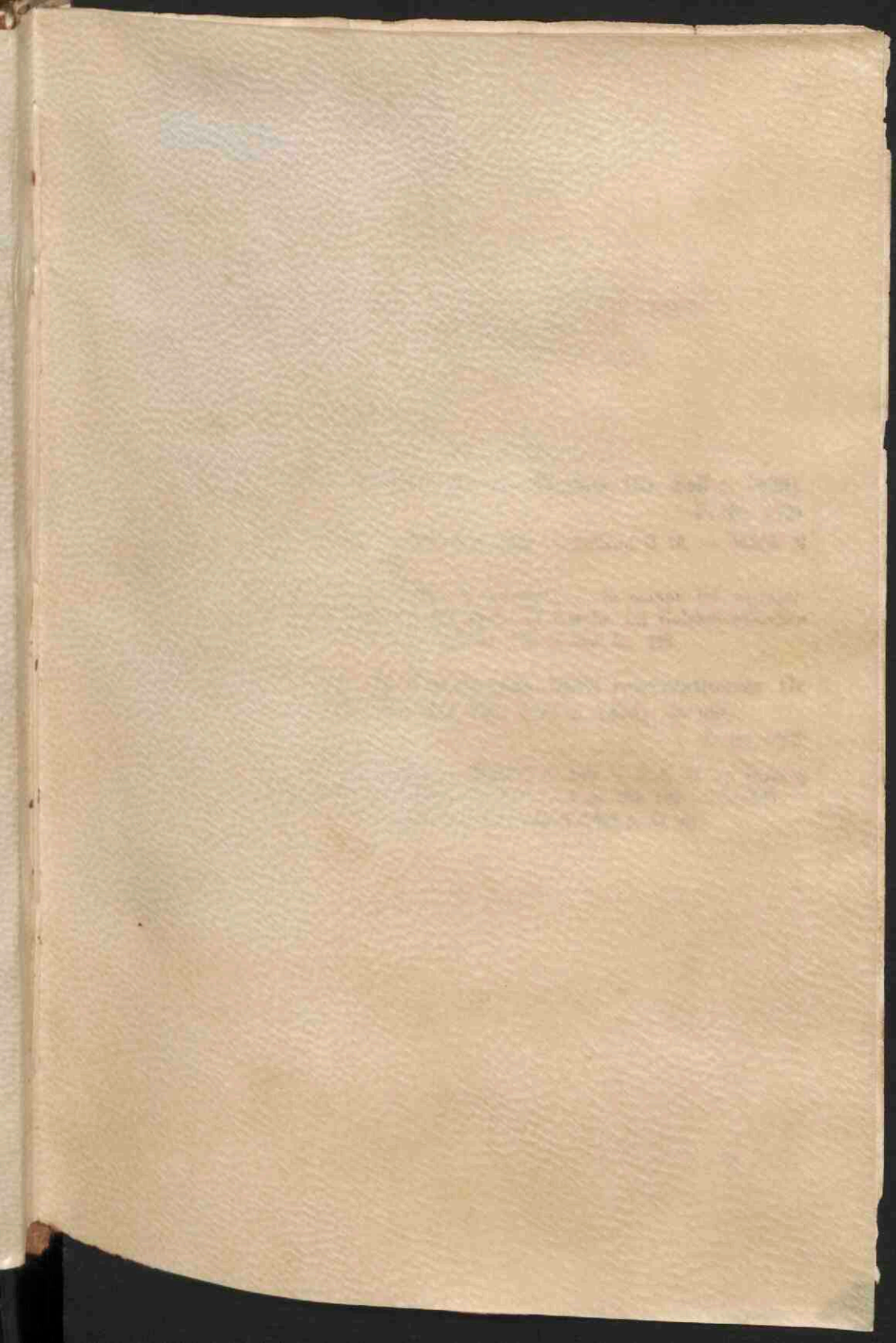
In eodem volumine inveniuntur Joh. Nider Tract. de morali lepra et Pii II Bulla retractionum, cet. impressi s. l. et a. (Coloniae ab Ulr. Zell c. 1467).
„Pertinet Regularibus in Trajecto.”

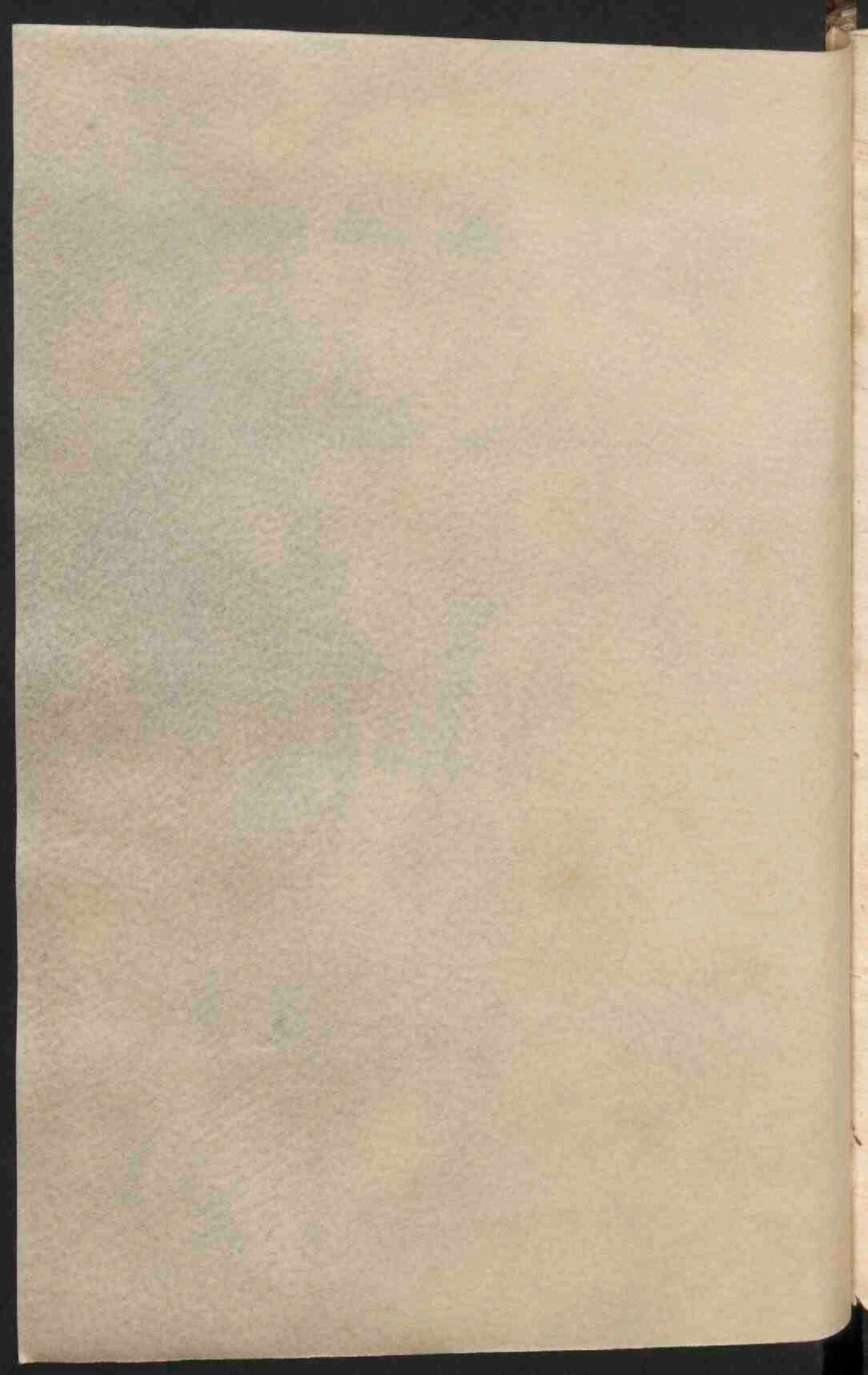
385

Articuli Parisiis condemnati a° 1265. (N° 1—114), fol. 15a—27b.

Perperam in codice legitur „1265.” Sunt enim articuli Parisiis condemnati an. 1276 (1277), de quibus vide supra ad cod. 318 fol. 146a—151b. Enumerantur in codice 114 tantum articuli (art. 114 est in ordine 115 ap. Denifle-Chatelain); caeteri desunt ex codicis defectu. Singulare id habet codex noster, quod singulis articulis subiungitur brevis explanatio.

investigand 5-12-05
Rariora

Johannes nider
moralis lepra

T. 385

- In h' volum' continet^r
Johes nider de morali lepra
+ Renovatio pp' p'e om' scriptoz y g'silio baluosi g'cug'e.
Ep'la eiusd' ad q'da d'ffuandis seculis curaz
+ Sc'clusioes mgri wilhel' block de valor' missi.
Articuli p'sic' g'cepnan
Et q'da alia

424. Johannes Nider, De lepra morali. [Keulen, Ulr. Zell c. 1470].
4° min. F. 4°, 1731

Type 1. — HC 11814. — BMC I p. 185. — Holtrop II 78. — MMW II 382. — Pr. 845. — VK 866.

Op bl. 1b: „pertinet regularibus in traiecto”. — In oorspr. led. stempelband, waarvan de stempels zijn afgeb. en beschr. bij Hulshof-Schretlen p. 5, pl. I 4, 8. — Samengeb. met no. 616 en met hs. 385.

616. Pius II (Enea Silvio de' Piccolomini), Bulla retractationum. De curialium miseria. [Keulen, Ulr. Zell c. 1470]. 4° min.
F. 4°, 1732

Type 1b. — HC* 260 + 194. — BMC I p. 186. — C II 79. — Holtrop II 38. — MMW II 385. — Peddie I p. 9, 7. — Pell. 186, 134. — Pr. 847. — VK 954. — Zie over dit werk: Madden, 1ste S.-1868 p. 34 vlg.

Samengeb. met nr. 424.

RARIORA.

419. **Johannes Meder**, *Quadragesimale novum de filio prodi*
Bazel, Mich. Furter 1495. 8o min. F. 8o.

Typen 1, 2?, 4, 5 (83, 84 m.M.). — Rubr. β . — Drukkersmerk
Houtsn. Schr. 4604 (van de 18 houtsn. slechts twee aanwezig). —
III p. 783.

Samengeb. met nr. 45.

420. **Johannes Melher**, *Vocabularius praedicatorii* II 125. —

10 bl. 27 (=28) r. — type 1. — HC* 187. — Holtrop II 125. —
II 464. — Peddie I p. 7. — Pell. 127. — Pr. 976. — VK 958. — Zie over
drukker: Voulliéme, *Die deutschen Drucker des XV. Jahrh.* (1916) p.
Samengeb. met nr. 3, 77, 125, 157, 574, 617 en 619.

622. **Pius II** (Enea Silvio de' Piccolomini), *Epistolae familiae*
[Leuven, J. Veldener] 1477. 2o. B. 2o.

Type 3. — HMT 47 (28) 4. — HC 149. — CA 22. — Peddie I p.
Pell. 90. — Pr. 9206. — Bl. 98 in fotogr. reproductie.

Johannes nyder de
morali lepra

T. 385

In h^o volum^e gemit^{ur}

Johes nyder de morali lepra

- + Renato p^{ri}nc^{ip}e omⁿi^{um} sc^{ri}pt^orum p^{er} g^{ra}filio baluosi j^o c^og^o.
- + Ep^{ist}ola eiusd^{em} ad q^uo^{sd}am dissuadens seque^{nti}am curay
- + de exclusioe m^{ag}istri wilhel^{mi} block de valore missi
- Arctuli p^{ro}phet^{ie} g^{ra}ep^han
- Et q^uo^{sd}am alia

~~L 70 a~~

RARIORA.

filio prod
F. 80.
kersmerk
wezig). —
125. —
— Zie over
h. (1916) p
e familia
B. 20
ddie I p.

ptinet regulas huius tracto

Absolutio for ab excoica q fit . c. 12 . g. 8

Astine^a imma e peroz vocati^o . c. 6 . g. 12.

Accidia e tisti^a de bono spualⁱ ad qd qd de
nti^o tenet . et ex gne moale . c. 8 . g. 9

Accidia qda e ex suo gne veialⁱ fit in i aq casu
mortalis . c. 8 . g. 2

Accidia q e tedi^o boni aqⁱ solu e moty nalⁱ . z nllz e
pcam . c. 8 . g. 3

hira^o . c. 8 . g. 24.

Accidie filie s^m ggo^m st^o s^m mali^a racoz pusilla^o de
s^m s^m ysid^o st^o octo . ibid^o . g. 26.

qm qd tenet accusae pcm^o alti^o . c. 11 . g. 6

Accusator pt tptⁱ peccae . ibid^o . g. 1

Adiurac^o dmoes p exorasm^o licitos e chatu . c. 9 . g. 20.

Adulator fit ad mltis . c. 2 . g. 18.

Adulato qnz e veiale pcm^o qnz moale . ibid^o.

Adulterium e q cubus q violat cougalis thoz^o et
fit tbr modis . c. 2 . g. 11.

Advocatus p ca qua credit iusta z dapm^o ficas tene^o
ad restitucoz . c. 11 . g. 10.

Advocatus lig^o r^oape peccuaz modate p vsu scie^o filr^o
et medico . ibid^o.

Affitas q hit duplc . c. 12 . g. 12.

Affitate no causat polluo exordiar^o qn seme no
mittit m debitu vas . c. 12 . g. 12.

Affitas iped mro est gcti . ibid^o

Ambicio q fit et q^o moie gmittit^o . c. 2 . g. 10.

Appellae ca more assende e pcm^o . c. 11 . g. 13.

Appetitus glie qm̄ ē m̄torū. c. 2. g. 1.

Appetitus vane glorie ē q̄dru^x

Astucia q̄ fit. c. 3. g. 16.

Auar^{is} ē modū appē^{ndi} pecūias. c. 3. g. 1.

Auar^{is} qm̄ ē modū peccā qm̄ veiale. ibid. g. 2. 3. 2.

Auar^{is} nouē s̄t spēs. c. 3. g. 4.

Auditoēs turpiloq̄oz peccat. c. 2. g. 18.

Inguū q̄re ubi dīnacio

Blaspheemia q̄ fit. et q̄at^{ur} est 2 qm̄ ē peccā
m̄ spm̄ s̄cū. c. 1. g. 14.

Quid s̄ctū ē de bānis i^o sp̄salū. c. 13. g. 4.

In baptismo q̄ s̄t uicā. c. 12. g. 2.

Bellū male fit. qm̄ modis. c. 4. g. 22.

Caritas ē q̄ diligit d̄y ex toto corde 2°. c. 8. g. 2.
Cont̄ caritate ē nō suae ordie. et 1°. id. g. 4.

Sibi q̄tatas ā q̄ltas nō ē m̄ vicio s̄ appetitū. c. 6. g. 3.

Chorusae p̄t̄ fī s̄n̄ peccō qm̄ ḡc̄etib⁹. c. 6. g. 19.

Chorea male fit t̄p̄licā de cā. ibid.

Chorizates i festis sū i p̄festis illicitas choreas dūcē
tes cā icitā de libidīs peccat̄ modū. c. 6. g. 20.

Clādestina desposā^o fit 6. modis. c. 13. g. 3. et 2.

Clādestina desposā^o ē vnu ipe^m m̄rimōn. c. 13. g. 2.

In clādestina desposā^o p̄t̄ fī dispesā^o. 6. mod. c. 13. g. 6. et 11.

Cognitacō carnalū s̄t q̄ ad d̄m q̄ r̄u t̄io m̄clūsi

- ue ē tinnus veralis pccā. c. 2. q. 3. 2. 4.
 Cognatio carnal' spūal' z legal' impedūt mīrō. c. 12. q. 2.
 Confessioz sacrale p' pccm mōrle fieri op'z m sex casibz
 c. 12. q. 6.
 Confiteor si nō cōsta' t' hē' m a' g' ul' sp'ez pccā. ibid.
 Confiteor d' i' g' fessioe q' plures celae si p'c. ibid.
 Oīa ad g' fessioz p' t' nē' ut p' m' a' nūctā z i' t'rogacoēs
 facte z cetā nō dūcē' ad malū s' t' de g' fessioe s' cto. ibid.
 Nō mīlīas p' uas r' g' las de g' fessioibz z g' fite' b'z. ibid.
 Confessio d' i' s' i' o si ob p' p' c' s' i' m a' p' m' i' m' i' o t' i' o' r' e' f' i' a' t' i'
 p' e' d' i' t' v' t' u' r' e' a' b' s' o' l' u' t' i' o' i' s. ibid. q. 1.
 Confessio facta itari d' ex m' t' e' g' r' o. ibid. q. 9.
 Congal' acty ē m' i' t' o' i' i' sex casibz. c. 16. q. 2.
 Congal' acty q' n' z t' e' m' d' i' n' s' n' m' i' t' o' i' n' d' i' m' i' t' o' i'. id. q. 3.
 Congal' acty ē p' c' c' m' m' o' r' l' e' i' d' e' c' e' casibz. id. q. 2.
 De m' o' d' o' c' u' b' e' d' i' i' c' o' p' l' a' m' i' o' m' a' l' i'. v' i' d' e' id. q. 8. u' s' a' d' 16.
 Congal' acty ē v' e' n' a' l' e' p' c' c' m' i' sex casibz. id. q. 19.
 Confessio m' i' p' t' a' t' u' s' q' s' i' t' z' q' n' z' ē' p' c' c' m' m' o' r' l' e'. c. 2. q. 6.
 S' q' h' o' a' g' i' t' e' x' g' f' e' s' u' d' i' c' a' t' i' o' i' s' u' t' d' i' c' a' t' i' o' z' n' u' t' a' t' u' r'
 s' t' i' p' e' s' a' t' i' z' t' a' c' t' i' z' i' b' a' l' i' b' i' d' i' o' s' a' ē' m' o' r' l' e'. c. 3. q. 8.
 C' a' u' d' s' i' t' c' o' t' e' p' t' y' u' l' g' r' e' p' n' e'. c. 1. q. 4.
 De g' r' e' p' t' u' n' o' t' r' e' s' p' o' e' s' s' c' o' t' i'. c. 2. q. 1.
 C' o' n' c' e' p' n' e' e' t' n' e' g' l' i' g' e' d' e' n' t'. c. 2. q. 1.
 C' o' n' t' e' n' t' i' o' q' u' i' d' s' i' t'. c. 4. q. 18.
 C' o' t' e' c' i' o' p' r' e' i' p' o' s' i' t' q' u' e' r' i' t' i' l' o' c' u' t' i' o' e' z' ē' i' p' u' r' i' t' a' t' i' s'
 cū g' f' i' d' e' c' i' a' c' l' a' m' o' i' s' e' t' c' q' n' z' m' o' r' l' e' q' n' z' v' e' n' i' a' l' e'
 c. 4. q. 18. e' t' 19. s' t' e' p' n' e'. c. 12. q. 3.
 # C' o' s' m' a' o' i' s' s' a' c' r' i' m' t' e' t' o' i' a' x' a' n' i' h' n' e' u' s' u' r' o' i' s' n' o' c' o' n'

Cotuelia e qn as id qd e g hore alia deducit potus
hie p uba. c. 4. g. 23.

Cotuelia gutta r ipeu dent. ibid.

Contumelia qnz e mozele qnz veiale. id.

Copula carnis. De copula carnali vide. ubi luxuria
fornicat. conugalitactu [c. 8. g. 22.

Coricoms fine omiffio pt fi mtoie pt fi tu pcto

Cuiofitas q fit et qn e pam. c. 2. g. 19.

Cuiofe iqre facta ul acty pncioz licitu e duob mo
dis. ibid. g. 20

Inqre vicate cafe fiblia liz duob mod. ibid.

Debitu redde no tenet alter quigu i no
cable darme. corpis sui. c. 12. g. 11.
De debiti reddicoe vide ubi redde

Defecty vestiu seu vilitas e pam e^o moze. c. 2. g. 22.

Defra seu vilitas vestiu excusat. eb^o mod. id. g. 24.

Defra i dimuoe ab i r poty si f pam vide. c. 6. g. 9. 10. 11.

Defere se armis ad iudice no licet g depnato ad
morre. fuge tm pt. c. 11. g. 12.

Derisio uel pbsana q fit qn pam alti^o hois pro
ludo uel vsu acipi e qnz mozele qnz veiale. c. 4. g. 21.

Detctio e demgro aliene fame p uba oculia et
fit 6. modis. c. 11. g. 11.

Detractio fit mozele dupli. ibid. g. 12.

Detctio qnz e veiale qnz nllz pam. ibid.

Detractioem audies z qeu ad h^o iduc^t peccat mor
talit. ibid. g. 13.

Qui detur libet audit peccat sic detektor. ibid.
Detractor qmz e mozte pccm etia i eo cui detractio
displacet tribus moit. ibid.
Detektore audie qmz e vera lei. ibid. g. 12.
Dilige sed sit dilige deu ex toto corde et put
sufficit viator ad salute. vide. c. 8. g. 2.
Dilco pxim debz hze 2°. ibid. g. 6.
De dilcoe pxi no qmz vglas qb pot cac. c. 11. g. 8.
Dimnu. ab i pot q si pccm. vide. c. 6. g. 9. 10. 11.
Ditte Si pt vir ditte vxore no m 2° gclones
c. 14. g. 1. 2. 3. 2.
Dimitti no pt fornicat i 1° casibz. id. g. 4.
Qn vir nco tene ditte adultera. id. g. 6.
Cmz si casy i qb vir inoce no tenet ditte
adultera. idem. g. 1.
Ditte no tenet vxor viru si fornicet si viciosa
n i aliqbz casibz. id. g. 8.
Sut aliq casy pt fornicatoz i qbz quix pt ditte
alui. et no de h^o tres gclones. idem. g. 9.
Discordia e disygta^o volutatu r fit du. c. 4. g. 11.
Dilpe fac pt epb i mpe^{te} mriom. c. 12. g. 13.
Dina^o ois ex pte dno pueit a q dmoes mai
feste iuocat a q se ocaute i gerut. c. 9. g. 3.
Dinacous q dmoes mai feste iuocat st. 8. spes
s. p. stugui. 2°. id. g. 2.
Dinacous spes qb dmoes tacite se i gerut st
sex. f. auguru omert. 2°. de quibz ombus

vide pordiez. c. 9. §. 4. usq. ad. 16. inclusive

Ad sit dolo et quadruplex. c. 3. §. 16.

Dubia in meliore parte sunt interpretanda. c. 1. §. 20.

Ebreitas est immoderata appetitio bibendi. c. 6. §. 13.

Ebreitas est mortale peccatum quia quod se est dispositio
quod a vno cito ledit et in se non cavet. idem. §. 12.

Inebrietas alium quo peccat. ibidem.

Ebreitas et omnis dicitur tibi et potus est mortale peccatum si quis
tanta libidine comedit et bibit quod postpositum deum. idem. §. 14.

Ad eucharistie susceptorem idonei sunt qui sunt habiles ad
bibendum. c. 12. §. 2.

Quo scilicet potest an in eucharistia susceptorem vitet discrimine
novi peccati mortalis. vide. c. 12. §. 2.

Excellentia appetit aliquid est et ad appetitum excellentiam
quam. c. 1. §. 3.

Excusatio in peccatis ad sibi partem. c. 1. §. 8.

Nulla est quae quod vitet dolo ad acquirendum temporalia
c. 3. §. 12.

Feminae tempus ipso celebratae nuptiarum. c. 13. §. 8.

filie accidie quod et quod sunt. vide. c. 8. §. 24. 26.

filie auaricie sunt septem. c. 3. §. 11.

filie gulae sunt quinque. c. 6. §. 16.

filie luxurie sunt octo. c. 2. §. 20.

filie inuidie sunt quinque. c. 11. §. 10.

filie ire sunt sex. c. 4. §. 8. usq. 12.

filie iamis seu vane glorie st septe. c. 2. g. 6.
formica^o sim^o q^o sit. c. 2. g. 11.
formica^o q^o du^o x ca^o pt diti maxi^o pcam. ibid.
formicas pt dmitti i septe cassib^o. c. 14. g. 4.
formica^o tplex pt exurgit it^o giugtes. c. 11. g. 1.
fraus quid sit. c. 3. g. 12.
fur tet^o restitue ablata et no solu i^o sed dapna
mde septa. c. 3. g. 14.

Gloria e clara cu laude noti^o et ei^o ap
petit^o qnz e mitor^o. c. 2. g. 1.
de iam gloria. vide. ubi. vana gloria
Gula e imodam appe^o comededi 2 bibedi et ex gne
suo mo^ole. c. 6. g. 1.
Gula fit mo^ole pcam t^oph^o. ibid. [ibid. g. 3.
In vicio gule appetit^o e vicio no q^o m^o ab i a^o gluar
cu gula no facile denet^o
quid sit h^o vicio motm 2 are dceptm vici. id. g. 2.
cu no facile poss^o d^oari q^ontas vtz ignoracia
excuset h^o pcam. ibid. g. 4. et 6.
Gule spes st qnz. ibid. g. 1.
vz i sume^oo m^oing^o debite sit pcam. id. g. 10. et 11.
Gula et pcca car^olia st p^o m^o maio^o spualib^o. sed
spualia st sim^o maio^o. ibid. g. 13.
Gule filie st qnz. ibid. g. 16.

Historiā vide an sit licitū. vide
c. 6. §. 21

Honoraē Sub p̄cepto de honore p̄ntū ḡphendit
p̄na q̄ sanguinei ḡtues b̄uoli p̄ae et m̄gri
c. 10. §. 8

Contra h̄ p̄cep̄ faciūt q̄ reliq̄s sc̄s et eorū reli
quib̄ r̄uenciā nō ip̄ediūt idē. §. 9.

Contra h̄ p̄cep̄ faciūt q̄ an̄ m̄gressū religiōis p̄ntū
exm̄nātatū nō p̄uidet si p̄nt. ibid̄. Et nota
ibi q̄ s̄d̄ a regulas cancellarij.

Iactācia ē mōdā q̄ q̄s ubo a signo sibi bo
nū attribuit qd̄ nō habz. et ē p̄cām mōzle
tribz modis. c. 2. §. 8

Iactācia d̄t a s̄bia. c. 1. §. 8.

Ieunifrac̄tio t̄d̄ ad mōzle septe mod̄. c. 6. §. 8.

Ignorācia sepe facit p̄cām. c. 8. §. 19. et nota
ibi sex reglās

Ignorācia q̄ntuplex ē p̄cām. ibid̄. §. 20.

Imaginēs astrono^{te} ad s̄sticōz p̄tinet. c. 9. §. 18.

Infidelitatis tres s̄t sp̄es. c. 1. §. 14.

Incestz ē contz q̄ sanguine ḡmissz. c. 2. §. 13.

Ingrātudo fit om̄ssioe et ḡmissioe et utraq̄ habz
gradz. et ē q̄z veiale q̄z mōzle. c. 8. §. 21.

Inobediē ē ḡceptz p̄cepti s̄rioris cui q̄s obediē te
net. et habz sex gradz. c. 1. §. 18.

Inusti^{te} ē ex ḡnē mōzle et ē du^o. c. 3. §. 6. §.

Inpacie

Inpseueracia

c. 4. g. 12

Inconstancia

Intimiditas

Inquietudo su sollicitudo e studiu qdd ad aq acqvedu
et si sit da spualia e lauda. Si at palia pcm est

qz modis. c. 3. g. 11.

Ipocrisis e qz qd smilat psona boni uel vutit qat
qua non habz. c. 2. g. 11.

Ipocris qz e moile. qz veiale. id. g. 12

per q signa ipocra cogitat id. g. 13.

Ipocrita duobz modis d. id. g. 12

[D. ret 2

Inuidia e esticia de bono alieno et st ea i iudia. c. 11.

Inuidia et odiu dnt. c. 11. g. 4.

Inuidia e est. sil. 2 accidia

Inuidia qz e moile qz veiale qz nllz pcm. id. g. 9. b dnt. c. 8. g. 2

Inuidie filie st qz. idem. g. 10.

Inuidy vspie ppa excellencia s alio q srbz. idem. g. 3.

Inacuidia e appetit iordiaty videri sub roe boni

uel iusti et e capitale viciu. c. 4. g. 1.

Ira qz e mitia qz veial. qz moil. ibide.

Ira p zelu et ua p viciu dnt. idem. g. 2.

Ira sex moie fit pcm. idem. g. 3.

Ire tres st spes. idem. g. 1.

Ire filie st sex. idem. g. 8. usq ad. 12.

Ex uana nascut mlca vicia q st ipacia ipseuancia

et d qbz pus. idem. g. 12.

Iudex no debz vende iusta smaz et iudo de publico

si iudicibz dāda stapedia laboris . c. 11. g. 11.
Iudiciū ē diff^e ei qd iustu ē. et ē sp^lex. s. iustu. vsu
patū. et p^luptuosu. c. 11. g. 16. 11. 18.
Iudi^m. suspicōsu qd sit 2. de suspicōe. ibid
De qb⁹ p^lois iudi^m. suspicōsu p^t h^zi. id. g. 19.
Iudicāe v^z iudicāe p^t qd aliu de oculis cordis. g. 21.
An qd semp iudicāe p^t de oculis cord. id. g. 22.
Iurāe qn vitas s^best et ruen^a comitat^u licitū ē et
m^ltozu. c. 10. g. 14
quid sit iurāe in vāmū ibid
quid de nouo sit ciuis alioq^uitatis nō tēt qⁱ s^b iurāe
to qⁱ citas suatūā se p^us iurauit. n^o nouus canoiz
statuta collegij. idē. g. 2.
Si iurāmetū exigētes peccet. vide. id. g. 4. et 6.

Lux hūā vāiss^m. e qⁱcu. roe. c. 2. g. 2.
litigū ē qn qd iordiate ubis alci qd dⁱc^t roe
p^loe quā gēstae itend^t. c. 4. g. 20. s. c. 6. g. 11. et 18.
Iud⁹ seu iocū ubis g^listit et ē qn mōde qn v^ziale
luxūa ē libidiose volup^tis appe^t. c. 2. g. 1.
luxūe s^t septe spēs. id. g. 10.
luxūe fomēta s^t 2°. id. g. 16.
luxūe filie s^t octo. id. g. 20.

Mig^lificācia tem^m m^t p^uificācia z bānau
fiāms. c. 3. g. 20.

hale dice s^m huius ge^{re} morle et e qn ab ipat seu optat
ali malu i^m e malu r. c. 4. g. 22

hale dice care i^m qm care du st e pctz blasphem^e ibid

hale dice care i^m vol s^m se gst vamu e ibid

hale f^m e qn q^s se stros obfua^o aliu dimou^o coo
pate i amore aliu uel odiu i flamat. c. 9. g. 20.

hrio ghedu noue ipeduit. c. 13. g. 1.

hrio iped da castia de sposa^o. id. g. 2.

hrio iped m^eesty. id. g. 9. 10. et. 11.

hrio iped m^e fca m^elicia p^e. id. g. 12.

hrio iped suscep^o p^e plus de fore bap^o. id. ibid

hrio iped i^m fca sacdotis. id. g. 13.

hrio iped t^e solems p^eme. ibid.

hrio iped si q^s de fca accipiat morale p^e fca. ibid.

Sequitur e^m dimm^o g^etu

hrio ghedu ipeduit 2 dimm^o g^etu. 12°. c. 10. g. 1.

p^o iped error g^editu 2 p^ooe. id. g. 2.

2. g^editu. i. huius. idem. Et de alijs p^o ordine vide us
ad. g. 13. i. d. i. u. e.

Heda Sub p^oceptio nomechabus e phitu oc i^m no
cume. qd pt m^e r^o p^ooe quate p^omo. libi^o. c. 11. g. 1.

Heda^o e fla vocas sig^o cu i^m t^eoe falledi et e t^eplex.

iocosu offuosu p^oncosu 2 qd^o pt ee morle. c. 11. g. 3.

Hissa audie dieb^o fest^o e de obfua^o sabbi. c. 12. g. 4.

N Exige q^o e de fca debite sollici^o ca bo q^o q^o fa
co debz qn^o e morle qn^o veriale. c. 8. g. 16.

Negligē^a et g^repta d^rnt. c. 8. g. 11.

nuptiar^u celebratē iped^t ip^se fia^r. c. 13. g. 8.

Observaciones hūan^orum actūū illicitate s^t. c. 9. g.

Obsua^o a^rct^u notorie ē illicita. id. g. 16.

Obsua^o e^o ordiⁿate ad corp^um sai^u s^t q^uz s^t s^tu^ose
ibid. g. 11.

tua s^t illicita. id. g. 19.

Obsua^o e^o ordiⁿate ad p^rog^reda d^oq^u fortuita ul^l iⁿfor

Obsua^o e^o dies faustos uel iⁿfaustos ē q^uz s^t s^tu^ose
sum. idem. g. 20.

Occidē Sub p^rcepto nō occides iⁿcolligi p^rhitū omē
nocti^u q^ud iⁿ p^r p^roe p^ri iⁿuste ut occasio mutila^o
iⁿ b^ratō m^rcaratō iⁿ p^ruⁿitē e^o d^oac^o ar^resta^o nō s^tua
to o^r iⁿ iⁿuris. c. 10. g. 10.

Occisio uel mutila^o fit iⁿusta. 14. mod^o. ibid.

Occidē vxore p^ra iped^t m^rio. g^rhed. c. 13. g. 12.

Occidē p^r q^u vxore g^rigt^u t^rpl^o. id. g. 13.

Odiū dei ē iⁿ o^r p^ro iⁿ s^t s^tem. c. 1. g. 16. c. 11. g. 1. et 10.

Odiū dei ē omⁿi p^ro^ru^m max^o. c. 1. g. 6.

Odiū p^ri dupl^o g^rmt^u. id. g. 1.

Opa m^e s^t n^ec^e. c. 3. g. 8.

Opa m^e q^u et q^u ad h^o tenet^u. ibid.

O^rnat^u vestiu^m q^uz ē m^ozle q^uz v^eiale p^rz. c. 2. g. 21. 22.

O^rnat^u vestiu^m ē m^ozle t^r modis. c. 2. g. 21.

O^rnat^u vestiu^m p^r e^o s^t p^ro q^uz mod^o. id. g. 23.

O^rnat^u iⁿlicitas q^uz ē p^ro q^uz nō. id. g. 23. 24.

Oratorū debitay omīssio ē pctm mortale quibz
modis. c. 8. §. 22.

Omen: que ubi dinato

Detractio i spm scm st. 6. spec. c. 1. §. 14.
Periurū ē meda^m iudiceto firmatū
et e ex suo gne mortle et fit t^{pl}. c. 10. §. 2. et
c. 3. §. 13.

Quis sit p^uur. c. 10. §. 2.

P^uriacā ē viciū q^d q^d pl^u q^d op^z p^ueruat m sma
p^ua. c. 2. §. 11.

P^usonaz accep^o ē qn p^uoa p^ufert p^uoe p^u causa
debita. et fit t^{pl}. c. 3. §. 22.

P^uificā ē qn q^d cu t^ustia exp^ulas mag^u
facit p^u magno ope. c. 3. §. 19.

Polluto i sop^uis lig^u nō sit pctm ē t^u sig^u aq^u pcti
p^ucedētis lig^u nō sp^u pt em^u si i^u pcto q^uz mod. c. 2. §. 2.

Polluto ē sig^u p^ucedētis pcti. A^u mo^u. ibid.

Polluto ex ordiaria qn seme nō mittit i debitum
vas nō causat affitāte. c. 12. §. 12.

Presupcio ad s^ubia p^utz et ē qn q^d assumit
a^uq^u mag^u sine fiducia d^um auxili^u ayed. c. 1. §. 9.

Presupco est est qn q^d p^usumit gloria adipisci i^u
m^ute uel veriam i^u p^uma. ibid. §. 14.

P^uncipis st^u oia nō q^d iure p^upetatio n^u p^u se s^u pro
n^u rei pub^u. c. 3. §. 16. [c. 3. §. 14.

Proditio ē qn q^d v^uit dolo i ope q^u ad p^usonas

Preuicai ē i iudi^o c^uma ab s^uo^u fraudul^u. c. 11. §. 8.

Prodigalitas e q qd g sunt tpaia iordiate. c. 3. g. 6.
Prude^a De prude^a et ptab9e9 vide. c. 8. g. 8. 9. 10.
Prude^a carnis seu mundi qnz e moide qnz veniale
c. 8. g. 18. Inegh^a de hns. c. 8. g. 12. 11. 11.
Vicia op^{ta} prude^a st^o p^o capita^o i9 suda^o i9 stacia 2
pusillitas e viciu^o gnu^o p^o sup^o cori et e qnz mar^o v^o
cu^o q^o p^o sup^o cori. c. 1. g. 10
pusillanimo qd d. et quo ad iobiaz p^o m^o. ibid.

Raptus p^o est actus ven^o gmittit qn puella
violet a domo p^o n^o abducat ut corrup
ta i vxore heat. c. 2. g. 12. f. c. 11. g. 1.
Redde^o e^o e^o debitu^o quicq^o peteti tpe debito est tpe sac^o
In no reddedo debitu^o mag^o p^o ca^o i^o c^ont^o gunges. id. g. 2.
Scit^o ca^o i^o q^o b^ola p^ocepto reddedi debitu^o q^o excusa^o. g. 3.
An lep^o excusa^o a reddicoe. ibid.
cu^oz st^o tpa i q^o b^o no liz reddedi debitu^o. c. 18. g. 1. usq^o ad fig^o
Redde^o debitu^o d^o ca^o t^o p^o b^o q^o lit^o p^octz. ibid.
Redde^o debitu^o i d^o t^o me^o su^o corp^o no ble a fet^o nasci
tu^o nll^o quicq^o d^o b^o. c. 12. g. 11. f. c. 12. g. 6.
Redu^o tenet ad vna^o v^o ca^o i^o q^o alios ad p^o m^o sedux^o.
Restitue tenet falsi adu^o n^o medica i^o fideles. falsi
iudices. plan^o p^o f^o c^oret^o off^o m^o q^o p^o f^o aut malos. fu
res. c. 3. g. 14. f. ibid. g. 22.
Quo i^o telligi n^o restituat ablatu^o no dimitti p^o m^o
Reuelae sigillu^o g^o f^o f^o i^o m^o q^o liz. c. 6. g. 22.
Reuelae sigillu^o secreti qnz luet. ibid.

et qm̄ non. g. 23.

Reuelatōe pccm̄ ali' qm̄ licitū ē. id.

De reuelatōe sigilli g'foms. vide ubi sigillū

Rura ē qd̄da p'uatū bellū qd̄ m̄ p'fōs p'uatās
agit nō pub'ca. auct' s' ex iordiatā volūte. et est
qm̄ mōrle qm̄ veiale. c. 4. g. 29.

Sacramētm̄ In oī sacramēto si deest i'ctio
actual' uel h'itual' faciēdi qd̄ x' m̄sticū
ā qd̄ ecclā itēd' nichil agit. c. 12. g. 1.

In oī sacro fōz pt corruptā p' additōe s'btitioz ā
variatoz ā nōblez m̄ruptoz. ibid.

Saclegū g'mittit qn̄ āq' sit qd̄ ad i'reuenciā sacz
rez p'ctm̄. c. 3. f. 21.

Saclegū tres s't spēs. ibid.

Saclegū put ē spēs l'ueue q' sit. vide. c. 2. g. 12.

Sā f'ca sabb' m̄lti m̄figit. c. 10. g. A. Et nota
ibi reglās cācell.

Sādalu ē dcm̄ uel scm̄ m̄ng rectū p'bec occasioz
ruine et ē du' actm̄ 2 passm̄. c. 8. f. A.

Sādalu qm̄ ē mōrle qm̄ veiale. ibid. Et nota
ibi reglās cancellaj

Sare āq' m̄ptatōe q's d' 2 qn̄. c. 6. g. 2.

Sasma q' sit et q' dicit' sasma. c. 1. f. 1A.

Seditio q' sit 2 q's d' seditioz. c. 4. f. 29.

Seditio ē s'm̄ suū gen' pccm̄ mōrle. et sunt gra
dus in seditioe. ibidem.

Serpētū a q̄zūz aliūz icātā s̄ licitā s̄. vide. c. 9. §. 20.
Seuina q̄ sit q̄ seuitas q̄ v̄ndica^o q̄ crudelitas
vide. c. 4. §. 4.

Sigillū ē r̄plex ḡfoms. secretū fōrlū receptū v̄
u alēt. et q̄d̄z istoz fr̄ages p̄cat mōrlū. c. 6. §. 29.
Ad sigillū ḡfoms tenet̄ tā ḡnā p̄fōz. idem. erf
§. 24. 26.

Ad sciendū q̄ cadūt sub sigillo ḡfoms. vide. ibid

Symōia ē studiosa volūtas emedi aq̄d̄ spūale
vel anexū spūali et sit c̄ta mltā. c. 3. §. 11.

Silacō emedatū i certioib̄ siḡs f̄oz ḡsistens
c. 2. §. 14.

St̄ silans s̄tate ad hōre d̄i 2 p̄xi edificacōz p̄c
Sollicitudo ē studiū adhibitū ad ad obtmedū et
si fuit c̄ta tpalia sit p̄am q̄z mōis. c. 3. §. 11.

Sors ē q̄n aliq̄ sit ut ei ḡuetū ḡsidatō aq̄d̄ ocul
tū inoressat 2 sit mltā. c. 9. §. 12.

Sors ē r̄plex. disona. ḡsultōia. d̄inatōia. id. §. 14.
Sortib̄ v̄t illicitū ē m sex casib̄. idem.

Stultiloq̄ū q̄ sit. c. 2. §. 19.

Stuprū ē luxūia q̄ v̄gnal̄ icorruptō dissipat. c. 2. §. 11.

Sposalia ḡhūt p̄uē 2 s̄n ḡduōe. q̄t̄ mod. c. 12. §. 10.

Sposalia ne ḡhāt dece ip̄edunt. id. §. 11.

Sposalia dissoluūt r̄ q̄ dimūt m̄rio ḡctū uel
ḡahend. ibid

Supbia q̄z ē v̄iau ḡnale. q̄z sp̄cale. c. 1. §. 1.

In supbia ausio a d̄o ē fōrle m alijs p̄ctis ausio

Supmōz d̄mā ē illū q̄n sit opa^o d̄mo. c. 9. §. 4.

emāle .id. g. 2

Irēbia qm̄ ē mōrle qm̄ veiale pcc̄. id. g. 2

Irēbie spēs s̄t 2^{or}. id. g. 5. n. 8. 9.

Irēbie q̄libz spēs habz 2^{or} gradz. id. g. 11.

Irēbie ḡditōes mltē s̄t. id. g. 14. smōzli. c. 3. g. 9.

Supflua si q̄s d̄mittit nōb̄ p̄t̄fi nō excusa a

Supst̄ico ē q̄dā r̄ligio sup̄ modū suū et habet

tres spēs gnāles. c. 9. g. 10. et. 14.

Suspēdē ūba sac̄ ad collū p̄ sac̄e ul̄ p̄sp̄tē sup̄

st̄ico s̄t 2^{or} modis. c. 9. g. 20.

Susp̄ico ē op̄io mal̄ ex leuib̄ iudic̄is p̄cc̄et̄ et

fit t̄pl̄r̄. c. 1. g. 18.

Susurra^o ē q̄ q̄s p̄ ocl̄ta oblocutoz̄ int̄ aīcos m̄ti

t̄ sc̄iare discordiā. c. 1. g. 14.

Ump̄t̄are d̄ū q̄ sit et q̄ d̄st̄ t̄pl̄r̄ t̄pt̄at̄
c. 9. g. 20.

Tenē rē alienā iūto d̄no q̄uis ne factū nō d̄ q̄s q̄n̄

p̄sūt̄ roab̄t̄ q̄s s̄ur̄ si sc̄uēit. c. 3. g. 14. s̄. et. c. 18. g. 10.

Tria s̄t̄ t̄pa m̄d̄cā celebrat̄ m̄p̄ciay. c. 12. g. 8.

Tergūl̄sū ē i v̄m̄iso ab am̄isa^o iud̄i d̄st̄te. c. 11. g. 9.

Test̄io^o s̄m̄ d̄ic̄e i iud̄i^o sp̄ ē mōrle. quō t̄n̄ qm̄ excu

sat̄ v̄iā. c. 10. g. 3.

Test̄io^o ferre t̄eb̄ q̄s r̄q̄s̄m̄ et̄ aq̄n̄ nō r̄q̄s̄m̄. c. 11. g. 4.

Thesaurizac̄ nō ē illicitū q̄uis ex t̄ḡst̄a^a sit crimi

nale. c. 3. g. 10. s̄. q̄n̄ nō. c. 4. g. 14. et. 10.

Tior̄ m̄id̄anḡ q̄ sit. et q̄ t̄ior̄ s̄uilib̄. et q̄n̄ ē p̄cc̄m̄

Ursi^a de bonis alienis potest fieri et mori. et est quibus peccatum quibus
sine peccato. c. 1. §. 10.

Uana glia quid sit. c. 2. §. 1.

Ana glia et sibia dicitur. c. 2. §. 2.

Dana glia f. mori peccato. c. 2. §. 4.

Dane glie filie sit septe. id. §. 6.

Uedico potest fieri peccatum tibi mori. c. 3. §. 18.

Uedicoz rez dicitur quod ad ex quibus psumt cogitare non
est naz dicitur. ibid. [santate e sicutu su e. mod. c. 9. §. 20.]

berba dina scripta suspente ad collu a secu portae p
dianu q naz eluxuina q nal vsh mcoendi maus et
seie putat z fit mlis mori. c. 2. §. 14.

Ueritate nega i iudicio peccat. c. 11. §. 2.

Uiole^a e q qd i acqre bo aliena vivit. c. 3. §. 12.

Uinctio postrema obligat ad no gtepede du fime
vite visile expectat. c. 12. §. 10.

Uis voluntaria voti fractio e peccat mori. c. 8. §. 23.

Uotu sim castitatis no dimittit mori. gctu. c. 12. §. 11.

De voto etia vide. c. 12. §. 3.

Uoue gtmecia su hie q uigil si licet vide. c. 16. §. 8.

Uisura e qn rapit aq ex pacto vlt forte. c. 3. §. 18.

Incipit tractatus venerabilis magistri Johannis Pider ordinis predicatorum. De morali lepra

Quoniam deum legimus in leuitico veteris testamenti mandauisse sacerdotibus ut lepram corporum multumodas scire studeant differentias. quibus iuxta omnium theologorum glosas amplissimas. figurate debent intelligi sacerdotes noui testamenti preceptis astringi grauioribus. quatenus in fident lepras scire morales et varias rationales anime peccatorum. uiz letalium in se et a venialibus deus. **U**orum enim ignorantia culpabilis de confessoris deceptorum lupum ex pastore et de predicatorum peruaricatore constituit. **U**nde ut euitentur sub. 10. capitulum quod sequentes colligere materias studui. **Q**uarum prima erit de peccatis que sub. 1. capitalibus militant vicinis. **S**ecunda de hijs que directe transgressiones concernunt decalogi. **T**ercia de hijs que circa. 1. sunt sacramenta ecclesie. **Q**uarta de memento impedimentis que plerumque in cautis grauissimos iniungunt laqueos. **Q**uinta vero de coniugatorum abusibus ueneris quos heu multi licitos estimant cum sint nephandissimi. Verum quod in prefatis materijs mandato sapientis satisfacere desidero quo dicit Eccl. 3. **Q**ue precepit tibi deus. illa cogita semper et in pluribus opibus eius ne fueris curiosus

Idemque lectorem sequentium per tria auiso
notabilia. Quorum primum est sancti thome qd
libeto octauo. q. i. r. dicentis. Omnis questio in q
de peccato mortali queritur nisi expresse veritas
habeatur. piculose determinat. Quia error quo
non creditur esse peccatum mortale qd peccatu
mortale est conscientiam non excusat a toto sed
forte ex tanto. Error vero quo creditur esse mor
tale qd mortale non est. conscientiaz ligat ad pec
catum mortale. **S**ecundum notabile est Alle
randri de hall. parte secunda questione de pecca
ti mortalis et venialis differentia ita diffinitis
Peccatum veniale est libido siue voluptas in
creatura circa deum. Mortale vero est libido siue
voluptas in creatura supra deum vel eqz deo. **S**i
vero creatura. Diligatur propter deum omnino
a modo quo debet virtus est. quia virtus est or
do amoris. Sed si creatura diligatur non omni
no propter deum diligitur tamen propter utili
tatem homini necessariam. sic est dilectio natu
ralis a etiam ordinatur ad deum licet homo no
referat. Et concludit. Cum autem valde vicina
sint peccatum mortale et veniale in eodem gene
re materie. Difficile est dicere. vsque ad quid
extenditur veniale peccatum. a quando incipit
esse mortale. **T**erciu notabile e Cancellarius
tractatu suo de vita aie. Doctrina inqt salubris

pro doctoribus theologie est ut non sine faciles
asserere actiones alijs aut obmissiones eē peccā
mortalia. presertim sub verbo vniuersali. ⁊ dum
predicandū erit ad populū. hīs motus auctori
tatibus proius nichil de p̄rijs intendo dicere i
sequentibus. s̄ dūtaret autenticorū in sacra pa
gina verba fideliter curabo cōnectē sc̄i thome po
tissimum nisi quando alium doctorē nominauero
p̄ cuius verba statim sequūtur verba beati tho
me predicti q̄ idem sc̄us omnes videt̄ dicit ma
gistros precellere vbi de differētij̄ peccōrū agit̄

Primū capitulū est de Supbia.

De supbia igitur primū capitulum continet
quale sit peccm. Quid sit contemptus. Spe
cies supbie Ingratitudo Jactantia Excusa
tio in peccis. presumpcio pusillanimitas. Gradus su
pbie Infidelitas. blasphemia. peccā in spiritū san
ctū. s̄. Odiū dei. Scisma ⁊ inobediētia ac.

Secū capitulū est de inani gloria. et continet fi
lias inanis glorie que sunt nouitatū presumpcio
inobediētia. Jactantia. ꝑꝑocriū. Contentio p̄ti
nacia. discordia. ⁊ quid sint Jactantia ꝑronia. Am
bicō. ꝑꝑocriū. Similacō. p̄nacia. Mollicies. adu
latio Culositas. oētus supfluitas. et oētus defectus
Tercū capitulum continet. Quid et q̄ sint spe
cies auaricie ꝑdigalitas. Iniusticia ⁊ ei⁹ spēs.
Filie auaricie que sunt obduracō. Iniquitudo

Violencia. **F**allacia **P**eriurium. **F**raus. **p**rodi-
tio. **O**pera misericordie quando sint in precepto.
Sollicitudo quod sit fraus. **v**iolencia **f**allacia. **p**uri-
um. **r**estitutio. **S**ymonia. **v**itura. **E**mpcio. **r**endi-
tio. **p**aruitencia. **S**acrilegium. **p**ersonarum. **a**e-
ceptio. **r**estitutio. **Q**uartum capitulum conti-
net quid sit luxuria. **p**ollutionum diuersitas.
gradus luxurie. **m**orosa delectatio et eius con-
sensus quid sint. **S**pecies luxurie septem. **s**. for-
nicacionem. **a**dulteriū. **S**tuprum. **r**aptum. **I**nce-
stum. **S**acrilegium vicium contra naturam mo-
dos eiusdem. **M**odos incontinentie. **E**t filias lu-
xurie. que sunt. **C**ecitas mentis. **p**recipitatio **I**n-
consideratio **I**nconstantia amor sui. **O**dium dei
Affectus presentis seculi. **D**esperacio siue **h**orror
futuri. **Q**uintum capitulum continet de **I**racun-
dia. **I**ra per zelum. **I**ra per vicium. **S**euicia seu
crudelitate. **Q**uid sit vindicatio. **S**pecies ire. **S**i-
lic ire sex. que sunt indignatio. **T**umor mentis
Clamor blasphemia **C**ontumelia. **R**ixa. **S**eueri-
tas seu feritas **C**rudelitas. **R**emissio. **i**mpacien-
tia. **i**mperseuerantia seu mollicies. **I**nconstantia
Audacia. **i**ntimiditas **T**imor mundanus. **H**u-
manus. **s**eruus et alij timores. **i**nuere curia. **D**iscon-
cordia. **C**otentio. **l**itigium **D**erisio seu illusio. **M**aledi-
ctio. **C**ontumelia **R**ixa. **S**editio et bellum quod sint

Sextum capitulū. Quid sit gula Cibi mensura
debita. Gule quāq; spēs Gula quā sit peccatū Inten
pauca quid sit insensibilitas. Diminucō cibi quā
sit peccatū. Deīa carnalium a spūalium victōrum
Ebricitas et ei⁹ deīcie. Filie gule quāq; quā sūt In
mūditia mētiloquiū. Ebetudo mētis iēpta leticia
Scurrilitas. Ludi mali qui sūt. Chorea. Reuela
tio sigilli cui⁹ ai⁹q; secreti aut confessionis.

Septimū capitulum continet Inuidiā et ei⁹ p
tes. Quid sint Emulatio a odiū Inimici. Et quā
z quomō diligendi Tristitia quocuplex sit. Fi
lie inuidie a quā sūt Odiū afflixio in prosperis. Ex
ultacō in adūsis. Detractio Sufurracō. Detractio
nis audiencia. Sufurriū Judicium temerarium.
Suspiciō p̄sumpcō. a Judiciū de occultis cordis
an fieri possit.

Octauum capitulū continet de accīdia negli
gencia exteriori. Gaudio vero. dilectione dei et
proximi. a ei⁹ obmissione. Inimico diligendo.
scandalo. Ordine actuum humanorum interio
rum. Prudentia. imprudentia. seu temeritate. pre
cipitacōne. Incōsideracōne. incōstantia. negligē
tia. interiori pigritia. torpore. Obmissione. Astu
tia. Prudentia carnis seu mundi. Ignorantia in
gratitudine. Correcōne fraterna. Voti fractōnez
Oracōnum debito. Accīdie filiab⁹ s̄m Gregoriū
que sūt Malicia. rancor. pusillanimitas. despe
racō. torpor circa p̄cepta. Vagacō mētis. Accīdie

filiabus fm ysidorum que sunt amaritudo. ociofi
tas. Somnolentia. Importunitas mentis Inqui
tudo corporis Insensibilitas Cuiositas vltositas ac
Nonum Capitulum continet peccā plura contra p̄
mum preceptum decalogi ppetrabilia. vt de. 8. spe
ciebus vbi demones expresse inuocantur. a de sex
vbi tacite inuocantur. Item de sortibus observa
tōibus varijs. Arte notoria. In mutacōib⁹ cor
porū ymagib⁹. fortunij⁹ a Infortunij⁹. suspēsiōib⁹
a ligacōibus Incātacōibus serpentum. malefi
tio. p quid aliquid cognoscatur esse supsticio sū.
Adiuracōib⁹. Temptatione dei.

Decimum Capitulum continet de secundo pre
cepto. vt de periurio multa. De tercio precepto
videlic; de obseruatione sabbatū. De quarto scz
de honore parentum. prelatorum. dñorum. a bñ
factorum. ac de obedientia. De quinto precepto
videlic; de non occidendo vel primum in corpe le
tendo. De differentijs occidencium. a de differē
tj⁹ conceptus in vtero necandū.

Vndecimum Capitulum continet de vltimis. 2.
preceptis scz mechia. mendacō multiplici. De ne
gante veritate; testimonij⁹ ferentibus. accusacō
ne. Calumpnia. preuaricatione. tergiversatione
pena talionis. Aduocatione Iudicibus. De de
fendentibus se in iudicio. et de Appellatione.

F. 12. Capi. contin; que sint necessaria in oi sacro

De baptismo Confirmacione eucharistia confessione
pnie. mundoe. forma absolucōis. Extrema vincti
one. ⁊ de mrimonio.

Tredecimū capitulum continet de matrimonij
impedimētis que solū dirimunt matrimonium
contrahendū non cōtractū. Et sūt nouem.

T. 12. Capitulum continet de impedimentis q̄ cō
tractum matrimonium dirimūt. ⁊ contrahendum
impediūt. Et sunt. 12. Item quō cōtrahunt spon
salia. Quomō impediunt p̄ decem.

T. 17. Capitulum continet. Quādo vir possit vel teā
tur dimittere vxorem ppter fornicacionem. p̄fidia
vel ppter aliud crimen. et ecōuerso mulier viz.

T. 16. Capitulum continet quā actus matrimonia
lis sit meritorius. Quō in. 7. casibus mortale pccm
Quō in. vi. casib⁹ est veniale pccm.

T. 11. Capitulum continet quā alter coniugum pos
sit sine pccō reddere debitum etiā alio pccante. Et
tur aliqui tenentur alter reddere. ⁊ quā nequaquā te
netur reddere. vt in sex casib⁹. atq; de triplici for
nicacione q̄ fieri pōt in matrimonio.

T. 18. Capitulum continet. ⁊. tpa quā licet vel non li
cet exigere debitum in matrimonio. Et quā nuptie
celebrari possint vel non.

Supbia dupliciter capitur. Vno modo gene
raliter p̄ contemptu p̄ceptorum dei. et sic re
p̄tur in omni pccō mōrli. Quia ita Ambrosius

diffinit peccatum. Est preuaricatio legis diuine et celesti-
 um in obedientia mandatorum. unde sic superbia non
 est speciale vitium nec capitale sed regina omni-
 um vitiorum. Alio modo est speciale vitium. et sic est
 appetitus inordinatus seu immoderatus proprie excel-
 lentie. et sic idem est cum nolle obedire superiori. pre-
 fertim deo et regulis eius debitis. nam sicut quodlibet
 vitium habet duo scilicet aduersionem ab in-
 mutabili bono. et conuersionem ad mutabile creatu-
 ram. Ita et superbia habet duo. unum pro se et completum pec-
 cati ac formale. et hoc est contemptus. Aliud materia-
 le. et illud est appetitus immoderatus proprie excellentie
 proprie primu habet superbia quod est maximu peccatum. et regi-
 na vitiorum. non autem propter se nisi nolle subici deo vel
 superiori loco dei ac eorum regulis. seu contemptus
 talium est proprius actus superbie. immo talis con-
 temptus dei est maximum peccatum et additus
 alijs facit perfidiam. desperationem et omnia alia
 peccata maiora facit. Insuper omnia alia pec-
 cata. excepto prefato contemptu. procedunt prin-
 cipaliter. aut ex ignorantia. aut ex infirmitate
 seu propter desiderium cuiuscumque alterius
 boni a deo. et ista habent pro formali. auertit ve-
 ro a deo pro materiali. Sola autem superbia e-
 conuerso habet pro formali auersionem a deo seu
 contemptum. et ideo etiam principaliter habet quod est
 peccatum mortale. Eius autem motiuum est unitas principatus.

vt in angelo patuit et homine primis. p materi
 ali vero habet cōuersionem ad cōmutabile bonū
Supbia igit̃ est appetitus immoderat⁹ pprie ex
 cellentię. Aliud autē est appetē excellentiā dicit̃
 Alexander. et aliud est appetere excellentiāz pro
 priam vt ppriam. Appetere enim excellēciā cū
 sit naturale angelo et homini inquātū sunt facti
 ad ymaginem dei. nō est pccm. Sed appetere ex
 cellentiā ppriam vt ppriam seu immoderate sp
 est pccm. Et hoc fit multipliciter. Primo reputā
 do se illam habere a se non ab alio. Secdo reputā
 do se illam habere ab alio sed suis meritis. Ter
 cio reputando se falso illam habere cū non hēat
 Quarto reputando se habere illud in quo excel
 lit plus omnib⁹. Et ideo in diffiniciōne li pprie so
 nat in viciū. puta cū dicit̃ in corde suo q̃ habe
 at aliquid a se. vel cum dicit̃ meritum esse a se et
 sic de alijs differētis seu spibus p beatum Greg.
 assignatis. **S**upbia cōpleta est fm suum gen⁹
 mortale pccm tripliciter. Primo qñ est contra
 dilcōnem dei vt qñ post deliberaciōnem rationis
 rennuīt subici deo ac regulis eius. ad que nccita
 tis debito tenetur. Secdo qñ est contra dilcōnem
 proximi. vt quādo aliquis sic se pfert primo. su
 piori. q̃ ab ei⁹ subiectiōne se subtrahit ad quā te
 netur debito nccitatis. Qui inquit deus vos spee
 me. me spernit. Tercio pccā ista q̃ ex superbia

completa procedunt etiam sunt vel fieri possunt
 mortalia. ¶ Veniale vero peccatum est quando
 nolle sibi superiori preuenit iudicium rationis
 vel appetitus immoderatus proprie excellentie. **C**ā
 cellarius diffinit contemptum. di. Contempnē
 aliquam rem vt auctoritatem superioris est ipa
 vere vel interpretatiue nullam vel vilem aut mi
 nus iustam reputare. Contempnens itaque au
 ditoritatem superioris non ex passione vel fragili
 tate vel ignorantia. sed ex cōtemptu qui est prin
 cipalis causa aut finis transgressionis sue reus
 peccati mortalis existit. vt dum quis dicit supi
 ori in eo qd superior. ego in despectum vestri hoc a
 gam qd inhibetis alias non acturus capitulo. 2.
 4. ¶ **S**ep̄timo. **S**pecies supbie sunt. 2. s̄m beatum
 Greg. a bedam **P**rima credē se habere bonum
 a se. id est qd aliquis inordinato appetitu proprie ex
 cellentie ita de bonis suis gloriatur ac si ea a se ha
 bēt. Nam si in vniuersali simpliciter quis crede
 ret qd bonum a se haberet. eēt infidel seu hereti
 cus. a infidelitatis species. **S**ub illa specie sed
 non proprie. nec velut species continetur ingra
 titudo. qua quis sibi attribuit qd ab alio habet.
 ¶ **S**ecunda species est credere bona sibi data p
 prijs meritis habere id est qd aliquis ex immode
 rato appetitu proprie excellentie ita de bonis su
 is gloriatur ac sicut proprijs meritis haberet.

Credere autem aut sentire quod ex meritis precedentibus aliquid bonum aut premium consequatur. non est presumptio vel error si ad deum tanquam ad originale principium actu vel habitu solum referatur. **S**i vero quis crederet simpliciter et in vniuersali quod bona a se habet propter meritis: et est species infidelitatis pelagianorum. In istam speciem. si non velut species. etiam reducitur ingratitude qua quis suis meritis bona ascribitur que meritis habet alienis. immo ista ingratitude est magis effectus prime vel secunde speciei. **T**ercia species est iactare se habere quod quis non habet. unde presumptio de multis meritis et gratiis si non insunt. ut in eisdem fit in deuotariis et eorum reuelationibus. propheticis. et huiusmodi falsa est et temeraria. vel attribueret sibi maius bonum quam quis habet: ad idem reducitur. **D**iffert autem ista species a iactatione vicio quia iactantia est species mendacii quo ad exteriorem actum facti. scilicet quo quis falso sibi attribuit quod non habet ut habes in capitulo. 2. y. 8. **S**ed ista species committitur quo ad interiores cordis arroganciam. qua scilicet quis se aliis preferre **E**xcusatio in peccatis pertinet etiam aliqualem ad istam speciem. quia ibi sibi quis attribuit innocentiam quam non habet. Excusatio enim in peccatis non est species superbie. sed magis effectus eius. vel dispositio ex ipsa vniuersi. immo dicitur prope effectus presumptiois. **I**tem

9

excusatio peccati est quedam circumstantia aggrauans
 omne peccatum. etiam ipsam blasphemiam. **¶** Quarta spe-
 cies est. de spectis ceteris velle singulariter videri
 vide de hoc. c. 7. §. 8. 9. 10. 19. 20. 21. **¶** Item infra pu-
 ti. c. §. 17. c. 1. §. 3. Ad istam speciem pertinet presump-
 tio. Est autem presumptio viciu quo quis assumit sta-
 tim sine fiducia diuini auxilij opus magnu ad a-
 gendum ea que profertur sue virtuti seu que oportet
 sue facultatis excedunt. **¶** Vnde presumptuosus
 estimat erronee suum martirium sustinendum vel
 ad vincendum temptationem. quoniam materiam earum
 propinquam non vitat. vel se estimat maiores diui-
 cias. sciencias. aut potentias habere quam habeat. vel qui
 se estimat magnu et magnis dignu. ex quo non est
 sed propter diuicias bona fortune. vel propter vestes
 et similia. **¶** Pusillanimitas per defectum opponit
 vicio presumptiois. dicitur autem pusillanimitas que est
 fat in id tendere quod est sue potentie omnemuratum.
¶ Item pusillanimitas est qui dignus est magnis et
 proportionatus ad magna facienda secundum habilitate
 ad virtutes. que habilitas inest ei vel ex bona di-
 spositione nature. vel ex scientia. vel exteriori for-
 tuna. quibus cum recusat vni pusillanimitas dicitur et est
 dicitur. Et ista recusatio est negligencia omne aliquando ex
 profata habilitate utendi. **¶** Est autem pusillanimitas ma-
 ius vel peius viciu quam presumptio. dicit etiam Cael-
 tractatu suo de duobus viciis sic. pusillanimitas

10

qua quis contra Iudicium superioris sui et prudentioris sui reputat. se minus iusto ad aliqua facienda et pertinaciter refugit officia a superiore imposta. ad contumaciam superbam imputat. quia iudicium suum nimis profert et inmittit prudentie proprie. Secus si ducatur propria lege spiritus sancti. de qua debet esse certus. Secus preterea si sciat periculum suum euidenter de quo fide facere superiori nequit.

Nota etiam quod quilibet spiritus superbie habet tres gradus. **P**rimus est superbia in corde. secundus in ore. tertius in operatione. Ansel. point. 2. gradus. **P**rimus et pessimus est superbia in opinione. quando aliquis opinatur vel existimat se esse dignum aliquo magno honore. et in hac estimatione sic delectatur.

Secundus superbia in voluntate. quando aliquis non se estimat esse dignum aliquo honore. vult tamen illum habere. tamen non procurat ope vel sermone. et delectatur in voluntate. et illud est minus malum quam primum. **T**ertius est exaltatio in sermone quando quis non estimat se esse dignum honore aliquo nec vult ultra ipsum habere. nec laborat ope ad obtinendum. nichilominus tamen magnificat se in sermone. **Q**uartus est exaltatio in ope. quando nullum triumphum facit. et tamen facit aliqua opera ex quibus dignus habeatur. et iste est minimus. **I**ste differentie secundum Alexandrum sunt materiales superbie secundum Gregorium sunt formales. **S**uperbie itaque ordines

11

12

13

12

14

sunt s^m t^ho. ad regulam racōnis recte s^m quam
 aliquis veram estimacōnem de se habere potest
 non attendere. q̄ de se maiora q̄ sunt estimaē. Ali
 orum defectus nō p̄rios cōsiderare sup̄ioris man
 data cōtempnere. Sup̄ alios videri. appetē ex
 cellenciā veram. In alijs existentē fastidire. q̄ in
 p̄cia excellentia in q̄cum p̄pria delcāri velles. In
 fidelitas etiam cum suis speciebus apta nata est
 ex sup̄bia generari. Est autem infidelitas vicium
 quo quis repugnat seu dissentit auditui vere fi
 dei. aut qui cōtempnit ipsum. **T**res sunt infide
 litatis species. Prima iudeorū qui remittuntur fidel
 suscepte in figura. Secūda p̄ior p̄ paganorū. qui remi
 tuntur fidei nō suscepte. Tercia pessima xp̄iano
 rum qui remittuntur fidei iam suscepte in ipsa ma
 nifestatione veritatis. et hanc habentes dicun
 tur heretici. vel sectam habentes. vel apostate
Species autem infidelitatis q̄ accipiuntur se
 cundum diuersitatem erroris i diuersis que ad
 fidem pertinent non sunt determinate. sed secū
 dum errores possunt in infinitum multiplicari.
 ut alia est heresis. Arrianorū. alia zabelianorū
 et sic de alijs. **B**laspheemia opponitur confes
 sioni fidei vere q̄ est derogatio vel detestatio ali
 cuius excellentis bonitatis diuine presertim. Et
 est duplex blasphemia quedā in corde alia in lo
 quōe. Species improprie blasphemie sunt tres

Vna cū quis attribuit deo vel sancto alicui qđ
 ei non cōuenit. vt dicendo deus est mendax. **S**e-
 cūda cū a deo remouet qđ ei cōuenit ut dicendo
 deus non est bon⁹ &c. **T**ercia cum attribuitur cre-
 ature qđ deo appriat vt dicēdo iste homo ē deus
 vel scrutator cordiū. p̄sciū futuroꝝ. ex libertate
 arbitrii dependētiū. **S**ic etiam blasphemā est tri-
 plex. **G**radus etiam sunt in blasphemā. **P**rim⁹
 qñ aliquis credit corā id qđ blasphemā. et ibi ē
 infidelitas. **S**cđ⁹ si ibidem sequit̄ detestacō volū-
 tatis. **T**ercius si prumpit in verba. sicut etiam
 laus fidei augetur p̄ dilcōnem et cōfessionem. **Q**u-
 tus cum quis blasphemā in ope. **I**ta etiam blas-
 phemie qñ sit p̄c̄m notandi sunt grad⁹. **V**n⁹ ē
 qñ blasphemans subito ex aliqua passione i ver-
 ba ymaginata prumpit. et significacōne eorum
 non cōsideret. sic est p̄c̄m veniale. **S**cđ⁹ qñ quis
 aduertit hoc esse blasphemā. cōsiderans signifi-
 cata verborum. et tunc nō excusatur a p̄c̄o mōrli
 sicut nec ille qui ex subito motu ire aliquem occi-
 dit vide. c. 7. 6. ii. et. 22. **B**lasphemā est p̄c̄m in
 spiritū sanctū. quādo aliquis ex certa malicia p̄
 contemptū abicit et remouet sp̄alem aliquē esse
 dum spiritus sancti. scilicet illud qđ elcōnem pec-
 cati pōt impedire. et sic qđlibz p̄c̄m in spiritū san-
 ctum videtur fieri cum cōtemptu. **Q**uādo aut̄ sit cō-
 temptus dictum est. **Et** sunt sex sp̄es peccati

in spm̄ sa nctū. prima desperacō. nō q̄ ibi misericor
 dia nō credat̄ h̄ q̄ contempnitur. De hoc vide infra
 .c. 8. §. 2. a. 3. ac. 27. **S**c̄da p̄sumptō non q̄ dei iusti
 cia nō credatur h̄ quia contempnitur. **I**sta p̄sum
 ptō est quādo quis p̄sumit gloriā adipisci sine
 meritis vel veniā sine p̄nia. **N**ota tū q̄ peccare
 cum p̄posito p̄seuerādi in peccō sub spe veie est p̄
 sumptio et augz p̄ccm̄. **S**z peccare sub spe veie q̄n̄
 q̄ p̄cipiente. cū p̄posito abstinenti a peccō et peni
 tēdi de ipō. hoc nō est p̄sumptōis sed diminiuit pe
 catū. quia p̄ hoc videtur habē voluntatē min⁹ fir
 matā ad peccāndū. **T**ercia sp̄s est imp̄nia. q̄ est
 p̄positū nō penitēdi. **Q**̄rta sp̄s est obstinacō q̄ ē
 firmatio p̄positū in peccō. **Q**uinta **I**mpugnacō veri
 tatis agnite. q̄n̄ scilicet aliquis veritatē fidei impu
 gnat. vt licenti⁹ peccet. **S**exta **I**nuidencia frater
 ne gracie. puta quando aliquis non solum inui
 det persone fratris aut bono eius: sed etiam inui
 det de augmento ipsius gracie dei in mundo crescē
 te. **O**dire vero deum omnium actorem ex delibera
 tione inuenit̄ in omni specie peccati in spiritū scm̄
Iō non inter sex species peccati in spiritum san
 ctū cōputatur. vide de hoc. c. 1. §. 6. a. 10. **I**tem. c.
 .1. §. 1. **I**tem. c. 1. §. 6. **S**c̄isma ē eadē opinatē atq̄
 eod̄ ritu colētē q̄ ceti solo congregacōis delcāri dil
 fidio. **S**c̄ismatica dicūt̄ q̄ p̄pria sp̄te et intencōne
 se ab vnitare ecclie sepāt vt q̄ sbesse rēnuūt papē

16.

11

et qui membris ecclie ei subiectis coicare recusant
 p̄naciū. quia precepta pape contempnunt et
 iudicium eius subire cōnuunt. **I**nobediētia ē
 pprie contemptus p̄ceptū sup̄ioris cui quis obedi
 re tenetur. **S**i quis autē non p̄pter p̄ceptū otem
 ptum facit aliquid contra p̄ceptum. sed p̄pter
 aliquid aliud. p̄tinet formalit̄ ad aliam speciem
 p̄cc̄i. Quid autē sit contemptus. et quō aliquid pos
 sit quodamō contēpn̄. irrōnabile et infructuo
 sum reputari habes. c. 2. **A**. et hic. **1**. **G**radus
 habet inobediētia **P**rim⁹ q̄n̄ deus contēpn̄tur
 in sua p̄sona directē. sicut in odio dei vel blasphem̄a
 dictum est. **S**ec⁹ q̄n̄ cōtempnuntur bona. p̄ q̄ fit
 p̄cc̄m̄ in spiritū sanctum. et sic est p̄cc̄m̄ in spiritū
 sanctum ut diffinitū est. **T**erc⁹ q̄n̄ quis contem
 p̄nit dei aliqd̄ p̄ceptū. **E**t q̄ntū ē dei p̄ceptū de meli
 ori bono. t̄nto inobediētia est p̄cc̄m̄ maius. **Q**uar
 tus q̄n̄ contēpn̄tur homo p̄cipiens. et p̄sona p̄ci
 pientis. **Q**uintus q̄n̄ cōtēpn̄tur etiā p̄ceptū
 hominis. **S**extus quādo quis non p̄pter p̄ceptū
 contemptum facit aliquid cōtra p̄ceptum. sed p̄pter
 aliquid aliud. **S**ic talis inobediētia p̄tinet forma
 liter ad aliā sp̄m̄ p̄cc̄i. **C**api. 2. de inani glo.
Gloria inanis seu vana appetit⁹ vane glo
 rie est motus inordinat⁹ ad laudē huma
 nam. et ē prima filia sup̄bie atq; vicium
 capitale. **P**ro cuius noticiā sciendū q̄ gloria est

frequēs de aliquo fama. cum laude. vel est clara
 cum laude noticia. vel ore multoꝝ celebrata lau
 daō. unde gloria est effect⁹ duoz scilicet laudis
 ⁊ honoris. quia in hoc qd aliquis laudatur vel ho
 noratur. dar⁹ redditur in noticia alioꝝ. **A**ppet⁹
 tus igitur glorie est quidā effectus clarificacōis
 seu manifestacōis talis boni spūalis vel tempal
 qd apud homines decoris videtur. **A**ppet⁹ glo
 rie non est pccm p̄mmo meritorius. quia tūc est
 de vere bono gloria digno. **P**rimo quando quis
 solum bonum p̄p̄iū qd vere est bonum cōsiderat
 ⁊ hoc approbat. **S**cdo quādo aliquis bona sua q̄
 vere sunt bona vult ab alijs approbari. **T**ercio si
 appetitur gloria ista intencōne solum ut deus ab
 homine glorificetur. **Q**uarto si appetitur illa intē
 cōne vt homines pficiant ex bono qd in alio co
 gnoscunt. **Q**uinto si ista intencōe vt ipse homo
 met ex bonis q̄ in se cognoscit per testimonium
 laudis aliene studeat in eis perseverare ⁊ ad me
 liora proficere. **S**exto si desideratur pro euitacō
 ne infamie ad bonum finem. Sed gloria vana
 id est appetitus vane seu inanis glorie semper ē
 peccatum. quia vanum seu inane idem est vel p̄
 ne sicut falsum. **P**ro quo notandum qd s̄m Al
 lerā. de halē. i. 3. pte qd appet⁹ gl'e ē velle lauda
 ri ab hoie ⁊ honorari huāna aūr laus q̄n̄tuplici rō
 ne qd vaillimū est. p̄mo qd. s. An̄ ois creatura

in quātum talis habz solum ex se q̄ ē ex nichilo
 s̄ laus ē creatura. **S**cd̄o qz vana laus habet ma-
 lum finem ā indebitū. ideo etiā vanū quid est.
 qz vanum est qd̄ non sortitur debitum finē. **T**er-
 cio ex pte eoz qui laudant habz vanitatem. qz
 hominū iudiciū est instabile. nunc rectū nūc cur-
 uum. **Q**uarto ex pte marcie de qua laus est quia
 sunt verba ā per oīs ventus fract⁹ vel aer. **Q**ū-
 to ex pte eius de quo est laus. qd̄ aliqñ iudicatur
 ab vno bonum. ecōuerso ab alio. ergo qui delec-
 tantur in vana gloria. delectant̄ in re vanissima
Est aut̄ appetitus vane glorie quadruplex. **P**-
 mus qñ quis gloriā appetit de eo qd̄ nō est. **S**e-
 cūd⁹ quādo gloriā querit de eo qd̄ est. s̄ non est
 gloria dignum vt de re fragili ā caduca. **T**ercio
 quādo querit gloriā ab homine. cuius iudiciū nō
 est certum. **Q**uarto quādo gloriā nō refert i de-
 bitum finem actu vel habitu scilicet ad dei honorē
 vel proximi salutem. **D**e s̄t etiā inanis gloria ā
 supbia. sicut causa ā effectus. quia supbia inordi-
 nate excellentiā appetit. s̄ inanis gloria appetit
 excellentiē manifestacōnem vnde **A**lexander
 de hall. dicit **N**on sunt idem formaliter. supbia
 ā inanis gloria licz vnum contingat cū alio eē ut
 in pluribus. **N**ā appetitus laudis ut quis honore
 tur ā laudet̄ ab alijs verbo est inanis glorie si est
 inani vel vano. **A**p̄terere vero p̄esse ā efferti

3

2

4
 supra alios est superbia. Et quoniam inanis gloria non
 fit ex suo genere peccatum mortale. **S**it tamen pec-
 catum mortale quatuor modis. **P**rimo quoniam quis glo-
 riatur de aliquo falso quod contrariatur diuine reue-
 rentie. ut si quis sibi attribueret quod esset deus et
 similia. **S**ecundo quando quis bonum temporale de quo
 gloriatur puta fortitudinem diuitias et honores
 ac huiusmodi preferat deo sicut de quibusdam prin-
 cipibus videtur in euangelio **J**oh. eo quod prefera-
 bant testimonium hominis dei testimonio id est licet
 in christum corde crederent. tamen ne eicerentur
 de synagoga vel honoribus temporalibus; non
 fatebantur christum ore et operibus. **T**ercio quando
 gloria est de peccato mortali de liberate. ut cum quis
 gloriatur deliberato animo complacenter de lu-
 xurijs suis. vel alijs peccatis mortalibus que fe-
 cit. **Q**uarto quando quis non curat transgredi
 preceptum dei vel ecclesie propter vanam gloriam
 sicut in torneamentatoribus patet. et de ornati-
 vibus se ut luxuriose appetantur. sicut infra de
 ornatu dicitur in fine huius capituli. **Q**uanto quoniam
 quis in reuerentiam suam effert ad gloriam tanquam ad ul-
 timum finem. ad quem scilicet omnia virtutum opera or-
 dinet pro quo mundo non premitteat facere etiam ea
 que sunt contra deum. alias appetit inanis gloria si non est pro
 gratia caritatis dei ad primum finem ad id de quo est gloria nec
 finem ad intentionem gloriae quoniam tunc est solummodo peccatum

Filie autē matris glorie sunt septem viz. nouita-
 tum. presumptō. inobediētia. iactātia. ypocri-
 contēcō. p̄nātia. discordia. ¶ Et nota q̄ s̄m Al-
 lexandry de ball. filie dicūt nō q̄ sine sp̄ eiusdē
 sp̄i cum matre. vel q̄ vnaq̄q; denomiētur ut ma-
 ter. s̄ quia cōformitatem h̄nt equalitatis a qua
 immediate nascūtur vel apte nate sunt nasci. No-
 uitatū p̄sumptō est q̄n quis intēdit manifesta
 cōnem sue glorie p̄ facta vera habētia aliquā ad-
 miracōem. Quid autē sit presumptō habes in q̄
 ta sp̄e sup̄bie supra. Inobediētia nō est species i-
 amis glorie seu sup̄bie formaliter s̄ nascitur ex ea
 Inobediētia enim sumitur. penes nolle fuisse
 voluntati alterius. vel precepto. Superbia vero
 sumitur penes velle preesse. Dicit tamē scot⁹ i. 2.
 circa di. 3. tres p̄posicōnes. Prima nullus tenet
 ad aliqd̄ preceptum diuinū nisi per aliquem ydo-
 neum ⁊ autenticum sibi promulgetur. vel ex fa-
 ma veridica et testimonio tonorum cui debz quā-
 libz ⁊ rōnabiliter credere. Et hoc inquit intellige
 de lege positīua que nō est nota interi⁹ in corde.
 Secda p̄posicō. Notandū ḡnāliter q̄ promulgacō
 facta de consilio d̄mo obligat ad nō cōtēpnēdum
 Qui enim cōtēpnit consiliū cōtēpnit cōsulentēz
 inquātum cōsulentem. Et ideo nolēs seruare cōsiliū
 d̄imum euangelicū. ⁊ cōtēpnēs illud tāq̄ irrō-
 nabile ⁊ infructuosum. p̄ccat mortaliter. vnde

6.

A

videant mordentes paupertatem euangelicam. ne
 forte si nolunt seruare quia non est necessarium
 non contempnant. quia tales contempnunt xpm q̄
 hanc suavitati seruari tanq̄ meritoriam et vtilē ad
 vitam eternam. vt de verborū significantibus li.
 .6. **Tercia** ppositio pmulgaō p modū preceptū
 facta obligat non solum ad non contempnēdū
 sed etiam ad seruandum si est affirmatiuum. vel
 cauendū si est negatiuum. **Hec** dixi intelligendo
 de consilio et precepto diuino. quia secus est de hu
 mano. etiam loquendo de consilio vel precepto ho
 minis superioris seu prelatū. licet enim tam cōsiliū
 q̄ preceptum alicuius superioris contempnere id ē
 irrōnabile et infructuosum iudicare. **Sed** nō licet
 preceptum prelatū dum est prelatus contempnē
 nō obsequando ea. **Quia** dicitur math. 23. **Super**
 cathedrā moysi sede. scri. a pha. q̄ dixerit vob fa
 cite **I**stud autē de contemptu cōsiliū vel preceptū supe
 rioris probatur. quia non tenetur necessitate hēre
 falsam opimionē de suo superiore. **Nunc** autē cōsili
 um ei⁹ vel preceptū pōt esse in se irrōnabile et in
 fructuosum. et rōnabiliter et vtiliter tunc laborandū
 est ad ei⁹ reuocacōez et ad correpcōez vel amocōez
 talis p̄lati fatue precipiētis. **Nō** tū tenetur s̄bdit⁹
 epudiae p̄ceptū ei⁹. vel reputare tanq̄ irrōnabi
 le et infructuosū. **Sed** potest oppositū eputare si
 aut ē. et sic contempnere nō approbādo hoc fecō. **hec** seo

Nota p̄terea s̄m Bernh̄. clara ostra tenē. de gan.
 q. 2. q. 32. dēnt otempnē pprie. a negligē. quia
 otemptus nō solum importat priuacōnem actus
 volendi ad illud qd cōtēpnitur. sed etiam actū
 positiuū displicētie. Vñ actus vilipēsionis posi
 tiue est de raōe cōtēptus. sed negligētia nō ipor
 tat actum displicētie circa illud qd negligitur. s̄
 solum priuat actum placēdie. Vñ si negligo ire
 ad ecclesiam. nō oportet qd displiceat michi ire ad
 ecciam sed sufficit qd nō placeat michi. // Dēnt ei
 displicē et placē. sicut nō volēs a volēs. qz vo
 lens dicit actum positiuum. sed nō volēs. non vt
 patet. 3. ethicoē. vnde omis qui otempnit negli
 git a nō ecōuerso. Inobediētia quid sit habes
 in. c. precedēt. s̄is. **Iactātia** est mēdacium quo
 quis verbo vel signo sibi attribuit tonum vel per
 fectōem quā nō habet. Et cōsistit vt plurimum
 in verbis. puta quādo quis se verbis extollit su
 pra qd in veritate in eo est tonum. Et oritur ali
 quādo ex superbia ipellēte vt ex arrogātia. qua
 aliquis interius supra seipsum eleuatur. Talis
 arrogātia vt. s̄. 8. primi capituli supra tactum ē
 species est supbie. **Iactātia** autem nō est ista ar
 rogātia. sed frequētis eius causa est. **Ideo** etiā
Greg. pro. 3. specie eandem vocat iactantiā. **Iactā**
tia p̄terea aliquādo oritur ex inani gloria. quia
 ex vanitate quis ad iactantiā procedit. a in hoc

8

delectatur et ad gl'am quãdam tendit p iactantiã
 et sic racõne finis est filia inanis gl'e. **I**actantiã in
 sup aliquñ oritur ex auaritiã rõne finis. vñ aliqui
 seipõs iactant nõ solum ppter gloriã s; p l' lucz
 qui de seipõs fingunt ea ex quibus lucral pñt. pu
 ta q; sint medici vel sapientes. vel diuini. **I**actan
 tiã est pccm mortale. vno modo quãdo aliquis ia
 ctanter pferit id qd est cõi gl'am dei. vt dicendo
 se deum esse et similia. **S**cdo mō si quis se iactat;
 de eo qd esset cõtra dilcõnem proximi vt phaise
 us qui ait. Nõ sum sicut ceteri hõim fures latro
 nes. velut etiã hic publicanus. **T**ercio modo
 si procedat principaliter ex fine q; est pccm mōz
 le. seu ex causa que est pccm mōzle. tunc etiã ia
 ctantiã e pccm mōzle. **E**xempli grã Si iactantiã pce
 dit ex supbia mortali. vel ex inani gloria mortali
 vel ex inani gloria mortali et ex auaritiã mortali
 principaliter. **P**roia e viciũ oppositũ iactantiã et
 e mēdaciũ quo q; de se dicit aut fingit minora a
 veritate dedmans. puta quãdo aliquis asserit de
 se aliqd vile qd in se non recognoscit. vel negat
 de se aliqd magnũ qd tamen p̄cipit in seipõ esse
Ambitiõ est appetit⁹ inordinatus honoris. **E**t
 omittitur tripliciter. primo p hoc q; aliq; appetit
 testimonium de excellētia quã nõ hz. **S**cdo q; hõrē
 sibi cupit nõ eferēdo in deum cū tamē honor ois
 beat a deo nõ a nobis. quia excellētia omis vera

est quasi quoddam dimum in homine. Tercio per hoc quod appetitus eius in ipso honore quiescat non referens honorem ad utilitatem aliorum. Id enim in quo homo extollitur datur ei a deo ut ex eo alius proficiat. **Hypocritis** fit quoniam quis simulat personam boni seu virtutem quamcumque quam non habet. **In**ius enim malus est aut intentionem malam habet. **Sed** exteri us personam bonam ostendat et sic in hypocritis duo sunt unum est defectus sanctitatis quam quis non curat habere aliud est simulatio ipsius sanctitatis. sic quod solum curat sanctus apparere et ad ista intentio hypocrite fertur. **Hypocrita** enim dupliciter dicitur uno modo ille cuius intentio fertur ad duo. videlicet ut non curet sanctitatem habere sed solum sanctus apparere et sic proprie capitur in scriptura. Secundo modo dicitur hypocrita ille qui intendit simulare sanctitatem a qua deficit unum quando aliquis per bona opera que sunt ex suo genere ad dei servitium pertinencia non querit deo placere sed hominibus simulat eam intentionem quam non habet et sic est hypocrita. **Item** si quis ista intentione habitum sanctitatis vel religionis assuetur ut se iustum ostentat qui tamen eo sciente iustus non est talis esset hypocrita. **Non** est autem hypocrita nec simulato qui habitum sanctitatis assumit intendens se ad statum perfectionis transferre etiam si per infirmitatem deficiat a perfectione. **Queritur** qui sunt fructus vel signa per que hypocrita agnoscatur

11

12

13

ref. alleger. 3. videlicet fauor humanus. queſti
 epalis. a laus humane. q̄ cum quis cōsecutus fu
 erit. vel etiā si videat se nō posse conseq̄tūe cessat
 ab opib⁹ exteriorib⁹. q̄ prefatis tribus ypocrita
 principaliter intendit frui. Ideo sic cognoscit q̄s
 sit pastor vel lupus. **I**ypocritis est p̄c̄m mōrle.
Primo quādo quis non curat sanctitatē saltem
 que est de necessitate salutis habē. a tamē simi
 lat eā habere tātum vt appareat. Sedō quando i
 tentus finis similitudinē repugnat caritati dei vel
 proximi. vt quādo quis simulat sanctitatem vt
 falsam doctrinā seminet. vel ut adipiscatur ecclē
 siasticā dignitatem indign⁹. vel quāq; tpalia bo
 na in quib; finē ostendat. Si vero finis intētus nō
 repugnat caritati est veniale. Quādo autē quis im
 edie simulaē sanctitate; a q̄ deficit p̄ p̄c̄m mōrle
 talis q̄uis sit in p̄c̄o mōrli. non tamē semp ip̄a
 similitudinē est ei p̄c̄m mōrle. Contingit autem quā
 q; q̄ aliquis simulat p̄fectionem sanctitatis que
 nō est de necessitate salutis. a talis similitudinē nec sp̄
 est peccatum mōrle nec semp cum p̄c̄o mortali
Preterea di. Cancellā. Celare peccā sua nō ē ex se
 ypocritis s; cautela prudens a debita. secus si fiat
 hoc ex appetitu laudis false a alterius malicie p̄
 cipaliter. vel si ad malum finem vltimate refera
 tur. Secus etiā si per mendacia opm vel signo
 rū vel verborum talis absconditio queratur fieri

quæadmodum si ad celandum peccatam sue luxurie fingat se aliquis ope signo aut verbo luxuriam inxi me detestari et castitatem amplexi. cum sufficere debeat ut illam non ostendat. **S**imilacō vero proprie sumpta est quoddam mendacium in exterioribus signis factorum consistens. Et fit quā aliquis per aliqua signa exteriora factorum vel rerum aliquid significat quod non est. Mendacium vero proprie fit verbo. a cordis sententiā discordante. **N**ō autem est simulacō si aliquis permittat significare quod est. ut si est peccator vel nocens. **S**icut etiam mendax non est. quādo tacet quod est. quod aliquis licet. **V**eritas addit quod cum aliquis simulat sanctitatem quā non habet; propter hoc ut aliquid ei detur sicut illi de quibus dicitur math. 23. v. vobis scribe et pharisei qui comeditis domus viduarum ac peccatum mortale est. quia rapiunt. quod debetur scō quia quod datur ei. datur nomine iusti. **I**dem quā do talem simulacōem facit ex insatiabili auaricia. **S**i autem aliquis per sua necessitate simulat apostolorum indigentiam quod habeat; non est hoc peccatum mortale. sicut faciunt coiter treutani quia ibi sunt Crisostomus est culpa diuitum aliquis quod pauperum. **V**terum autem aliquis similans sanctitatem ad honorem dei et edificacionem proximorum peccet. **R.** d. 7. pe. de. tar. distinguendo quod duplex est simulacō. quod fit ab aliquo ut iniquitas sua pallietur

et ipse ab hominibus laudetur et bonus reputetur.
 et sic est peccatum. Alia est que fit ad honorem dei et
 primorum edificacionem ut aliquis religiosus
 maiorem religionem ostendit coram secularibus quam
 coram suis fratribus ut ipsi magis edificentur. iste non
 peccat si metatur. **P**ersecutio est vitium quo quis pro
 quam oportet perseverat in propria sententia. mollis autem
 minus quam oportet perseverat. **S**i perseverans dicitur qui
 continuat finem quam oportet. **P**ersecutio vero in opinio-
 nibus et actibus propriis per quam quis non est para-
 tus corrigi dampnabilis et vix sanabilis presumptio
 est. Et dum in rectore aliorum aut apud religiosum
 est cuncta turbat et perdit. **C**ontentio et discordia
 quod sunt dicitur in c. 7. **A**dulator fit quis
 multipliciter et peccat. primo quando quis alium lau-
 dat in malis. **S**ecundo quando alium laudat in meritis
 pro veris. **T**ercio quando quis laudat aliquem quam
 verisimiliter de hoc in inanem gloriam cadet. vel in superbi-
 am. **Q**uarto quando laudat aliquem etiam de vero bo-
 no ut placeat ei propter inanem gloriam. **Q**uinto quando
 aliquis vult placere alteri et ipsum laudat propter lucrum
 virtus vero affabilitatis nullum peccatum est.
 quando quis laudat alium et intendit deletere eum. pri-
 mo quando hoc facit ut ex hoc eum consolatur in tri-
 bulacionibus ne deficiat. **S**ecundo si laudat aliquem ut
 in virtutibus proficiat vel proficere in eisdem studeat. **T**er-
 cio si laudat et vult placere propter nutriendam caritatem

11

.18.

qd ut homo in alijs spūaliter placere possit. Adū
 lacō est pccm mortale. **P**rimo cum quis laudat
 alterius pccm graue. p̄sertim quia dei iusticie no
 cet. ⁊ proximum scandalizat. **S**cdō qñ aliū lau
 dat fraudulenter ut scilicet ei notabiliter noceat
 corporaliter vel spūaliter. **T**ercio qñ p̄f̄ intencōz
 adulaçōis quis alteri est occasio peccādi. graui
 ter saltem quia tunc est scandalum. ⁊ de eo sicut
 de scandalisantibus est iudicandū. De hoc h̄etur
 infra. c. 8. §. 1. 8. et 9. **V**eniale vero pccm ē p̄mo
 qñ quis adulatur ex sola auūditate delectandi a
 lios. **S**cdō quando adulatur ad euitandum ma
 lum. **T**ercio qñ adulatur ad cōsequēdū aliquōd
 in necessitate. **C**uriositas est viciū quo quis in
 ordinate affectat veritatē aliquam inquire. ⁊ sic
 hoc pccm per se vel per accūs. primo quādo quis v
 supbit de cognicōne veritatis. scdo quādo quis v
 titur cognicōne veritatis ad peccandū. tercio qñ
 quis studet sciām veritatis ut exinde supbiat. q̄
 to quādo quis studet addiscere aliquid ad peccā
 dum vt de supsticōne ⁊ hmōi. quinto quādo q̄s
 etiā; c̄rca sensibilia quo ad exteiores sensus stu
 det inquācum cognicō sensibilibium non ordinatur
 in aliqō v̄tile. s̄ potius auertit hominē ab aliq̄
 v̄tili cognicōne. vt videndo canes leporem inseq̄
 ⁊ similia. **S**imiliter quādo quis p̄ studium min⁹
 v̄tile retrahitur a studio qd̄ ei ex nccitate īcūbit

Sexto quā quis studet addiscere ab eo a quo non
 licet ut a supstitioso. Et in canatore veritatem fue
 ri inquirere. Septimo quā quis appetit cognoscere
 veritatem circa creaturas non referendo actu
 habitu ad debitum finem scilicet ad cognitiōē
 dei. Octavo quando quis ordinat studiū suū de
 ea sensibilia ex quibus verisimiliter peccm sequit̄
 ut in inspectōe mulierū aliquā. et in inspectōe lu
 doꝝ aliquoz. Nonno quādo aliquis studet ad inq̄
 rendum vicia primoz ad despiciend eum. Et de
 trahendum ei. vel saltem inutiliter inquirendo.

20

Licitum tamen est pquirere facta vel actus pri
 moum si fit bono animo. Primo si fit ad vtilita
 tē ppriam. ut sc; homo ex bonis opibus primo
 puocet ad melius. Scđ si fit ad vtilitatem alie
 rius. ut sc; corrigatur fm̄ regu ā caltatis et debi
 tū officii si aliquid ab eo agitur viciose. Enā lic
 tū est si qs̄ circa sensibilia affect; veritatem inq̄re
 Primo si fit pp̄ necessitatem nature sustentādā. Se
 cūdo quā fit pp̄ studiū intelligēde vtilitatis. **O**ma
 t̄ vestiu calcioꝝ et exteloꝝ rez fit peccm. p̄mo quā
 qs̄ sine rōbili cā alijs vesti. vtiē q̄ h̄eat consuetudo
 eoz q̄bz viuunt. Di. sine rōbili cā. que statim exp̄me
 tur. **23.** Scđ quā qs̄ ex superfluo cultu gl̄iā; q̄rit
 Tercō quā ex superfluo cultu delicias q̄rit et nō fm̄
 q̄ vestis ordiatur ad corpis fomētū. **24.** Q̄to si quis
 nimā sollicitudine; apponit ad vestium cultum

21

Quinto quādo sine neccitate mulier vtētur veste
 virili vel eōuerso vir veste muliebri. Sexto quā
 mulieres q̄ viros non habent nec volunt habē
 et sunt in statu non habendi volunt placē viris
 p̄ vestium ornatum ad cōcupiscendum. quia hoc
 est eis dare incentiuū ad peccandum. Idem de vi
 ris erga mulieres est dicendum. Vnde q̄ tales
 portant ornatum ad lasciuā puocandū est illi
 citum. Est autem semp̄ peccm̄ mortale quā muliēs
 q̄ viros non habēt nec volunt habere et sunt in
 statu non habendi se ornāt vt viros puocēt ad
 cōcupiscētiā. Si autē ex quadam leuitate l̄ etiā
 ex vanitate p̄pter quādā iactantiā se ornāt: nō
 semp̄ est mortale peccm̄. sed quāq; veniale. Et eadē
 ratio est de viris. Secūdo preciositas vestium l̄ oī
 tus dicit vl̄ est peccm̄ mortale cum est contra p̄
 fessionem alicuius. sicut aliq̄ moniales professe
 paupertatem et seculi abrenūciātiōnem ornant se
 ad modum theatricarum mulierū. Tercio secū
 dum eundem quādo monachi abiecto huius reli
 gionis sue deserunt huius clericorum seculariū
 Quarto fm̄ eundem quādo hoc p̄cedit ex supbia
 dampnabili. v. ex supbia l̄ inam̄ gloria q̄ ess̄ mōz
 le peccm̄ ut supra patuit. Inexcusabiles sunt autē
 mulieres cum a viris phibite. nichilomin⁹ se l̄
 moderate ornant. patz enim q̄ tūc hoc faciunt ex
 supbia. l̄ ex libidine. Porro muliēs se colorātes

vel alia figmenta ad apparentem pulchritudine
 adhibentes a hmoi facientes semp peccant ad
 minus tm venialiter qm fingunt pulchritudinem
 non habitam. Solum autem p talia peccat mori
 liter. **P**rmo qm ista fiunt pp lasciviam. **S**ecudo
 qm fiunt in dei contemptum. **S**ed non peccant qm
 solum occultant turpitudinem ex aliqua causa pro
 uenientem puta egritudine vel aliquo hmoi. q
 ut **A**plius dicit **Q**ue putamus ignobiliora men
 bra esse hys honore habundantiora circudam?
Onat vero vestiu vel pcositas eaz aut simi
 lium pot haberi sine pcc. primo racone dignita
 tis officij dmi. ppter sacramentum enim quis po
 test preciosoib? vti etia ad significand excellen
 tiam sui status vel cultus dmi. **S**ecdo rone dignita
 tis alteri? officij publici et nobilitatis ee ppter excel
 lentiam sui stat? significanda. **t**ercio rone consue. eoz cu
 qb? coniunt. **Q**uarto rone sollempnitatis mrimonii in eu
 di. vt sit circa nuptias. **Q**uinto rone continentie seu ca
 stitatis mrimonial i altero coniugatoz consue. **S**ic
 eni fm aplm mlt pnt studere ut placeat viro. **S**po
 ro aut? defcus sit pccm. pmo qm qs con? consue. eoz
 qb? coniunt irrationabiliter vestes mutat. **Q**d addit
 qd ronaliter hoc fieri pot vt stat? dicit. **S** 2. **S**e
 cudo qm qs ita negliges e vt adhibeat studiū et
 labore ad hoc qd exteri cultu vtatur fm qd opoe
 tet vt qui non leuat vestes sed trahit per terra

23

29

tercio qñ quis ipsum defectum exterioris cultus
ad gloriam ordinat ut ypocrite faciunt aliquando
Quarto quando quis ex auaricia vestes viles co-
tra stat⁹ sui decetia; portat. **R**onabiliter aut et si
ne peccō potest quis viles vestes portare. **P**rimo
ratione officij pdicacionis vel fructus aiarū procu-
randi illud pphē quādam fecisse leguntur. Secū-
do ratione penitentie ut eligiosi vel alij sicut rex ni-
muc sacco se induit. **T**ercio ratione edomacionis
carnis vel humiliandi spiritū pprium sicut fecit
Alexius et heremite. multi etiā seculares.

24.

De Auaricia Capitulum. 3.

Auaricia est s^m Aug⁹. immoderatus amor
habendi pecunias. vel qd mensurari pōt
pecunia et cōmittitur actib⁹ interioribus
tripliciter. primo qñ quis immoderate diuicias
amat quas habet. scdo quando quis immodera-
te diuicias desiderat quas non habet. tercio quā-
do immoderate in diuicijs habitis delectatur. **E**x
terioribus etiā actibus cōmittitur dupliciter
primo quando quis plus debito pecunias acq̄rit
aut pl⁹ debito tpalia cōseruat. **A**uaricia potest
fieri mortale peccatum. primo **S**i quis tenetur da-
re paupibus in articulo necessitatis. scdo si ha-
bet supflua. p̄sone. status. et honestatis. de hoc vi-
de. **J**. 8. vltimis duobus modis est peccm mortale
ex suo gñe. s^m tribus p̄mis modis nō est mortale

2

nisi tantū cresceret q̄ p̄ferretur caritati dei aut p̄
 ximi. vt sc; p̄p̄ diuiciarū amorem aliquis non re
 reatur facē cōtra amorem dei aut p̄ximi. sic enim
 erit mortale p̄ccm̄. Si autem inordinatō amoris
 infra hęc s̄stat. scilic; vt homo q̄uis sup̄flue diuī
 cias amet: non tamen p̄fert earum amorem; amo
 ri diuino. vt scilic; p̄pter diuicias nō velit aliq̄d
 facere contra deum a proximum sic est vialē pec
 catum. **C**ancellarius ponit breuū ista sic. **A**ua
 ritie obiectū est immoderata possessio. **Q**d ex ge
 nere suo non videtur esse mōrle v̄l'it. sed in mōr
 le transit. **P**rimo dū ex deliberatione efficaci et
 absoluta appetuntur vel querūtur vel rapiuntur
 aut cōtinentur aliena. inuitis dñis qualicūq; mō
 fiet dam. vel palam. vi vel fraude consilio. vel au
 rilio presertim si res sit notabilis detrimenti. **S**e
 cundo dum appetitu suffocante rationem a dei
 seruitio penitus impediēte etiam licita vel pro
 pria bona. nimia libidine. sollicitudine appetun
 tur querūtur seu retinentur quasi in eis spes totū
 us auxiliij velud i deo poneretur. mōrle est. **Q**uā
 auaricie sp̄m̄ **A**postolus ob hoc appellauit ydo
 lorum seruitutem. **E**x quibus patet cum auaritia
 sit immoderatus amor h̄ndi; q̄ hoc fieri p̄t tri
 pliciter ut di. auctor compendij th̄o. videlic; i ap
 petēdo. **I**n acq̄rendo. a in cōtēdo. **S**i p̄mo mō tūc
 ē p̄ccm̄ mōrle tripliat. p̄mo q̄n̄ q̄s appetit aliena

appetitū cōpletto qui p̄cedet in opus si eēt facultas. **S**cdo q̄n quis appetit illicita voluntate cōpleta ut si aliquis indignus conatur beneficium eccl̄asticum adipisci. **S**i tamen appetet talia siue eccl̄asticum adipsa cum voluntate cōdicōnata. sc̄i aliana siue illicita sine offensa dei. vel iniuria p̄lic; si posset habere sine offensa dei. vel iniuria p̄rimixtunc est vel nullū vel veniale p̄ccm siue cōdicō actualiter siue habitualiter addatur. **T**ercio q̄n quis simpliciter appetit sup̄flua a hoc appetitū suffocante m̄tem a cōsideracōne sui a cōsideracōne diuinorū. **S**i tamen sup̄fluo amore inhereret t̄p̄alibus infra dei amorem est veniale p̄ccm. **S**i aut̄ auaricia consistit in sc̄do. sc̄i in acquirendo est mortale p̄ccm. **V**no modo si acquirat res iniuste quocūq; mō. **S**cdo si acquirat res per tale opus aut artē aut officiū qd̄ p̄ se mōle peccatum est si etiā esset sine lucro ut in p̄curantibus ad venerea extra m̄mōmū a similibus. **S**i aut̄ acquirētur res per ea que solum venialia sunt vt cum aliquis verba iocosa componit ad lucrum salua tamē honestate veniale est. **T**ercio si aliquis p̄pter delectacōnem dissolucōnis totalit̄ se talibus p̄fatis iocosis dat. **D**ico autē p̄pter delectacōnem. quia si aliquis p̄pter necessitatē per talia sustentacōnem sibi acquireret. quādo aliam artē lucrosam nesciret non eum reputarē in statu dampnatorū. **S**i autē auaricia consistit i tercio

sez in retinendo fit mortale. **Primo** qñ quis reti-
 net scienter aio retinendi ea que restitue teneat
Secdo qñ qñs etinet supflua respectu psonae a suoz
 a respectu cōseruacōis status sui et suoz et hoc
 tpe extreme necessitatis alicui? **Tercio** si retinet
 supflua etiam citra extremā necessitatē ex insaci-
 abili cupiditate. cui? p̄cipuū signū ē. q̄ qñs pot̄
 res putrescere finit ap̄ se q̄ alijs vtitur dispen-
 set. **Si** quis aut̄ retinet supflua q̄dā ex inordina-
 to amore tpalium p̄ que modicū deficit a medio
 largitatis. saluo tamē statu virtutis. sic est veni-
 ale peccm. **Nullum** vero peccatū est qñ quis reti-
 net ea q̄ ad necessitatem pertinent suam a suo-
 rum. vel ad cōseruacōem status sui et suorum
 secundū qd̄ decet suam dignitatem. **Sunt** autem
 nouem sp̄s auaricie. etiam fm̄ p̄m̄. & ethicorū
 fm̄ quas diuersi auari denominantur. **Prim⁹** di-
 citur paus. qui scilicet nimis parum dat. **Secdo** te-
 nar qui nichil dat. **Tercius** chimibil qui cum
 magna difficultate dat. de paruis magnam vim
 faciens. **Quartus** illiberales operationes operā-
 tes. a sunt qui turpia lucrantur vel vniuersalia
 vel seruilia opera exercent. **Quintus** de meretri-
 cio pasci. qui aliqua de viciosis actibus lucrantur
 ut de meretricib; a huiusmodi aliquo. **Sextus** v-
 furarij q̄ lucrantur de eo qd̄ o; gratis ccedē. l. q̄
 lucrantur parua cum magno labore aut multo.

Septim⁹ latrones qui luertantur aliqua iniuste
 vim vi inferēdo. Octauus mortuoz spoliatores si
 militer vim inferūt. Non⁹ aleatores qui iniuste
 luertant aliqua ab inimicis. ¶ Prodigalitas est
 viciū quo quis tpalia dat vel consumit inordina
 te et opponitur auaricie. Iniusticia etiā hic conp
 henditur que est viciū gnale quo quis infert
 alteri notabile nocumētum cōtra ius et est ex ge
 nere pēni mortale. Ille tamē qui in puis facit i
 iusticiam. deficit a pfecta ratione eius qd est in
 iustum facē. in quātū potest reparari non esse oi
 no contra volūtatem eius qui hoc patitur. puta
 si auferat aliquis alicui vnum pomū vel aliqd ta
 le de quo pbabile sit qd ille inde non le datur. nec
 ei displiceat. Iniusticia autē est duplex. Vna ille
 galis spāle viciū. in quātum respicit bonum cōe
 qd cōtempnit. s; gnale q̄tum ad intencōnem. qz
 per contemptum boni ois potest racō ad oia pccā
 deduci. Alia p̄cularis que fit s; in equalitate;
 ad alterum put scilicet homo vult plus habere
 de diuicijs et honozibus et min⁹ de malis puta la
 boribus et dampnis. Prima opponē iusticie le
 gali. Sed a p̄culari iusticie. Sub iniusticia conti
 nentur quiq; iniusticie videlic; carētia habitū
 ēgnatiue. scilic; pollicite simpliciās. Regitiue siue
 yconomice. et militaris debite in cē alicui. Filie a
 uaricie sunt septē scilic; Obduratio Inquietudo

violentia. Fallacia. Periurium. Fraus. Prodi-
 tio. Prima scz obduratio est cōtra misericordiaz
 & fit qñ quis nimis tpalia retinet. & cor ei⁹ mise-
 ricordia non emollitur vt de diuicñs suis subuei-
 at miseris. **C**Ad sciendū autem qñ opa miseri-
 cordie sint necessaria. **N**otandū q. 6. sunt opera
 misericordie corp alia **J**urta illud. uestio. cito. po-
 to. doctum. visito. soluo. Spūalia sunt toīdem
Jurta illud Confule. castiga. remitte. solate. fer-
 ora. **N**otand q ad talia opa misericordie exhi-
 bēda quis tenetur sub precepto. puta diues ad
 dandum elemosinam. medicus ad prestandum
 medicinam aduocatus seu patronus ad cōsulē-
 dum. et sic de alijs multis conditionibus videli-
 cet sequentibus simul concurrentibus. **P**rimo
 quando locus adest. non enim tenetur quis per
 mundum currere ad querēdum egentes. sed suf-
 ficit si eis qui sibi occurrunt misericordie opus
 impendat. **S**ecundo etiā quando tempus oc-
 currit. quā non tenetur homo future necessita-
 ti alterius providere. sed sufficit si presentī neces-
 sitati succurrat. **T**ercio considerat quis si egēs
 sit sibi coniunctus quacumq; necessitudine. quia
 talib; maxie curam quis d; impēdē suoz videlicet
 & maxime domesticoz s̄m Aplm vt sūt p̄res p̄-
 lati p̄uei b̄fici & sic de alijs h̄ijs occurrētib;. **Q**uō
 videndū an aliquis tantam necessitatem patiat

q̄ non in p̄mptu appareat quō ei possit aliter s̄b
 ueniri. & in tali casu tenetur ei op̄ mie impendere
Si aut̄ in p̄mptu appareat quō ei aliter subueiri
 possit. vel p̄ seipsum. vel p̄ aliam p̄sonam magis
 cōiunctam aut maiorē facultatem habētē. non
 tenetur tunc ex nēcitate indigenti subuenire ita
 q̄ non faciēdo peccet. vnde Cancellari⁹ dicit. Ne
 mo de necessarijs suis simpliciē tenetur elargiri
 p̄mo nec de necessarijs s̄m statum. S; nec de super
 fluis suis ut sua sūt sub pena pecc̄i mortāl̄ nisi ubi
 grauis necessitas circa alterū imminēt ip̄o presu
 mere debente q̄ alius nō succurr̄. Necessitas enī
 extrema p̄mi preferēda est soli decentie p̄prij
 stat⁹. quāto magis supfluitas. ¶ **P**retēa sciētē
 dimitte supflua sua nōbilter consumi p̄ putrefa
 ctionem. aut alias. pot̄ q̄ in v̄his pios ipsa lā
 gantur. vix a culpa mōli aut nūq̄ possunt excu
 sari. ¶ **I**nsup notandum q̄ thesaurizare de se nō
 ē illicitū s; p̄uid. q̄uis ex circumstancijs possit
 fieri criminale. ut si fiat ex alieno aut desperando
 & diuino auxilio. aut in grande p̄iudiciū reipu
 blice. aut si alijs peuntibus nō succurrat. **H**ec Can
 cellari⁹. ¶ **S**ecunda filia est inquietudo quando
 sez quis nimia hab; sollicitudinem & curas super
 fluas in acquirendo diuitias. Est autem sollicitu
 do studium quoddam adhibitum ad aliquid cō
 sequēdum. Et si est circa sp̄alia est laudabilis

9

10

11

si sic discreta. ¶ **C**irca tpalla vero sic peccm. V
 no mō ex pte ei⁹. de quo quis sollicitatur. Si scz
 tpalia tanq̄ finem q̄rit. Scdo mō ppter supflūū
 studium qd̄ apponitur ad tpalia. siue sit ppter vi
 ctum necessariū. siue ppter opa pietatis supflua
 ppter q̄ homo retrahitur a spūalibus. quib⁹ p̄
 apali⁹ inservire debz. Tercio ex pte timoris sup
 flūū. qn̄ scz aliquis timet ne faciendo qd̄ d̄z. neces
 saria sibi sufficiant. Quarto si supflua queit vltē
 p̄ntis vite necessitatem. Necessitatē dico nature
 p̄sone ⁊ status ac honestatis. Quinto si tempus
 sollicitudinis quis p̄occupat. Sufficit enim diei
 malicia sua id est afflictio sollicitudinis. vt si q̄s
 tempore estatis iam cogitat⁹ de vindemia actuali
 ⁊ similibus. ¶ **T**ercia filia est violentia. qua sci
 licz quis in acquirendo bona aliena vi v̄t̄ur. vt
 in rapina que est rei aliene notabilis ⁊ violēta
 acceptio. Similiter si quis rem notabilis repura
 tionis inuētam que in alicuius dominio fuit. nō
 habita pro derelicta retinuerit. animo non resti
 tuendi domino. rapinam committit. ¶ **Q**uarta fi
 lia est fallacia quando scilicet quis ad acquiren
 dum temporalia v̄t̄ur dolo per verba simplicia
 ¶ **Q**uinta filia est periurium quando quis in ac
 quirendo temporalia v̄t̄ur dolo per verba q̄
 confirmat iuramento. de quo infra capitulo de
 iūro. ¶ **S**exta filia est fraus quādo q̄s

12

13

14

in acquirendo tpalia vñtur dolo q̄tum ad res in
 ope. ut in furto quod est occulta & dolosa rei alie
 ne acceptō. **S**eptima est proditio. quādo quis
 in acquirendo tpalia vñtur dolo in ope quātum
 ad psonas. Dicit autē Cancellari⁹ q̄ non debet
 aliquis dici tenē rem alienam inuito dño q̄uis
 nescienti. quādo dñs presumitur racōabiliter cō
 sēfurus ex familiaritate. vel aliūde dum sciuerit.
 aut si iuxta deāmen recte racōnis debēt cōsentie
Sub furibus aut sacrilegis aut raptoribus comp
 hendūtur quo ad cōmis equalitatē. quicquid sit i
 restitucōne faciēda ipsi⁹ aduocati fouentis cau
 sam quā credere debet iniustam. aut p culpam pde
 tis iustā & medicā infidelis. & iudicis mali. Et pre
 latū quī p̄ficiat officijs publicis et beneficijs pres
 tim curatis illos quos scire debz esse raptores et
 aiarum destructoēs. bonis spretis. **I**lli proorsus cō
 siliarij dñorum ad tallias iniustas. Et generalitē
 qui talia agūt. aut etiam cōsentunt agentibus
Hec Cancellarius. **A**ddit idem retinē tributa et
 subsidia racōnabiliter introducta pius est furto
 simplici i subditis. exigere vero violēter aut frau
 dulenter subsidia indebita a subditis per princi
 pem rapina dāpnata est. **Q**uādo autem hoc est
 & quādo nō gnali regula tradi nequid. **I**te fur ā
 raptor tenetur restituē ablata & non solum hęc. si
 etiam dāpnā inde sequēcia. omnibus rite op̄satis

Similiter retētores testamentoꝝ. aut plus iusto
 differentes eoz ꝑplecōnem in grauē iacturā aia
 rum. Item mutacō monetarum potest esse par
 aut maius delictum ex se q̄ esset in casu falsam a
 liquā fabricare. quoniā s̄m dāpnūm reipublice
 op⁹ q̄dlibz assumit modū culpe. Qd si princeps di
 cat se dñm monete esse. Sit ergo dñs. bon⁹ dispē
 sator. non tyrānus. nec dissipator. **N**otandū tñ
 q̄ oia sunt p̄ncipis. nō quidē p̄prietario iure nec
 p̄ se. s̄ p̄ necessitate reipublice. Et quid mirū Cū
 necessitas facit p̄sone etiā singulari aliena eē
 sua. Omnia etiā bñficiā sūt pape tanq̄ ordina
 toꝝ sup̄mo nō tanq̄ domino aut possessoci. p̄mo
 nec etiā tāq̄ immediato dispēsatoꝝ egularit̄ a v̄
 niuersaliter nisi p̄latoꝝ inferiorū imq̄tas ā mai
 hē Cancell. Sūt p̄terea s̄m tho. duo viciā sp̄alia
 astucia. videlicet a dolus. Astucia est studiū quo
 quis ad finē bonum vel malū veniē m̄itur nō ve
 ris vijs s̄ similitatis a apparētib⁹. a ē sp̄ale viciū
 Et sic astucia ad executōnem deāꝝ viay p̄tinet.
 Dolus autē etiā ad astuciā p̄tinet et est p̄prie di
 ctay viay assumptō s̄m executōez. Et fit dolus
 tripliciter. In locucōe. a sic p̄prie dicit̄ dol⁹. Ope
 sic p̄prie dicit̄ fraus. Corde etiā fit executō p̄dca
 a dicit̄ machinacō. **S**ymonia sub. 2. supra ta
 da sp̄e cōtinet. Est autē symonia studiosa volūtas

16.

1A

emendi aliqđ spūale. vel annexum spūali. Et est
 de gñe suo mortale pccm plus vel min⁹. pprie &
 in pprie. iuxta naturā ei⁹ qđ dicitur spūale vt dī
 cit Canē. Et fm̄ thō. cōmitti potest in multis. vide
 lic; circa sacram. circa spūales actus. & circa mu
 nera. In sacramētis & circa hos mōs videlic; cir
 ca baptisimū missam. cōfessionē. Absoluōne; ab
 excōicacōne Episcopoz. consecracōne. Abbatum
 bñd cōne. ordīnibus clericoz. Crismate. Oleo sã
 cto. bñd cōne nupciarū. remocōne obstaculorum
 ad epatum & similibus. Circa spūales actus con
 mitti potest ut circa oracōne. laudes dīnas p̄dica
 cōnem. p̄cessiones añuersaria. Corcōnes. visi
 ta cōnes. dispensacōes. Ingressus r̄ligionis. vica
 riatu. corcōnū dimissioēs. doctrinā añeram be
 neficio & similibus. Circa añera spūalibus con
 mitti potest. vt circa vasa cōsecrata. sepulturas.
 Jus patronatus decimarū Jus bñficiorum. fruct⁹
 retentos a p̄latis. collacōnes bñficiorum et simi
 lia. Circa munera p̄terea cōmitti potest vt si dē
 tur pro obsequio seu seruiio inhonesto. pro ob
 sequio ad carnalia ordinata. vt pro famulis cō
 sanguineorum vel p̄monij alicui⁹ epi. et h⁹ mōi
 Item qñ quis dat beneficium alicui hoc pacto et
 hac intencōne vt exinde suis cōsanguineis prou
 deat. Item qñ aliquis p̄latus preces p̄ indigno
 exaudiat. Item qui pro indigno petit p̄ncipalē

.18.

intencōnem hñs ad fauorem huānum. **I**tem q̄
 p se petit bñficiū curatū quia eo ip̄o indignus
 est. hec de tho. 2. 2. ¶ **V**ſura cōtinetur ſub. 6. ſp̄cie
 auaritię. **E**ſt aut̄ vſura pprie dicta. que diuino &
 naturali iuri cōtrariatur & de ſe mortalē culpā h̄
 qñ ſc̄z aliquā d recipitur ex pacto ultra ſortē di.
Cancel. **S**ortem vero eſtimam⁹ appellatū ius qđ
 habetur in re p vendicōnem aut emp̄cōez aut a
 liū modum. ſm̄ quē tranſit dominū rei in emen
 tem vt ſit ſua. **V**endicō fit p̄c̄m ſm̄ tho. primo
 qñ quis vendit rem plus q̄ valere debeat. **S**cđo
 quando quis vendit rem defectuoſam tantū ſicut
 non defectuoſam. **T**ercio quādo quis celat defectū
 non patentē rei vendende & non defalcans de pre
 t̄io quātum defectus eſt mal⁹. **E**mens etiā rem
 precioſam p modico precio ſcienter. quādo eam
 vendens ex ſimplicitate putat vilē **C**ancellarius
 dicit vendens rem carius q̄ empta eſt ſi notabi
 lis ſit exceſſus in lucro. omnibus piculis & indu
 ſtrijs hinc inde compensatis eſt regulariter de ſe
 malum. & pei⁹ q̄ ſi ppter indigentia proximi hoc
 fiat. & ſi res vendita ex ſua induſtria melioez cō
 ditionem nullam adepta eſt. nec in ſe nec in extri
 ſeca conſideratione. vt quia propinquior & ad v
 ſum facilior & ſimilia. ¶ **D**efectus etiā rerum v̄
 tendarum quas q̄libz ad extra p̄ſuitur cōnoſcē
 de facili. ſicut nec abſcondēdi ſūt fallacibz cautele

sic nec eos diā nec est. presūm quo ad fori extri
 nā iudicium. a quo ad deum etiam si p̄c̄ij q̄ritas
 p̄p̄or̄cōnabiliter ad defectū minuatur. ¶ Pretēa
 dāpna que aliquis nō ex culpa a negligētia sua
 mercando incurrit p̄t vendendo deducē. presūm
 si dāpnū sit p̄tinens de se a quasi regulariter ad
 mercaturam. Alioquin non oportz. ut si de merito
 rū merces ignis fortuitus absumpsit. Secus pre
 terea vbi ex culpa vel sponte aliquis merces dese
 ctuosas cōd uerit. ut in equis a mulis fieri solet
 S; non licz ut vendantur pro integris. neq; deus
 irridetur deceptōnibus vltra mediū insti precij
 cōtractū imūm leges exterminant. In alijs vero
 casibus etiā si peccent. vendentes res suas enormi
 ter tñ restituē non tenentur ementibus q̄tum re
 gulariter occurrat iudicandū. hec ille. ¶ Paruū si
 cētia est spēale vitū quo scz aliquis cum tristitia
 vel tarditate expensas magnas facit p̄ magno
 ope. Similiter qñ quis intēdit minus expendere
 q̄tum dignitas opis magni requirat. Banauisā
 vero seu cōsumptio est vitium. quo quis plus ex
 tēdit q̄ sit magno opi p̄portionatum. S; ¶ Mag
 nificētia est virtus tenens mediū. vnde puificus
 diligenter rōcōnīs intendit. inordinate tūmens
 bonoz suozum cōsumpōnem etiam i minimis. ¶ Sa
 crilegiū cōmittitur qñcūq; aliquid sit quid ad
 irreuerēciam sacrarum rerum p̄tinet. Vnde qui

19

20

21

cem sacrā violat: hoc ipō contra dei reuerētia
 agit. sicut q̄ pforat purpurā impatoris dāpnat
 tāq̄ in impatorē agēt. **S**pēs ei⁹ sūt tres s̄m. 3.
 res sacrās. p̄ma ē q̄n quis psonā sacrā id ē dīno
 cultui dedicatā irreuerēter tractat. violādo J̄l̄d
 t̄n solū psoē sacre p̄c̄m ē sacrilegij qd̄ agē dire
 cte contra ei⁹ sanctitatem. puta si virgo deo sacē
 ta fornicetur. ⁊ ita i alijs. **S**ub ista specie est si q̄s
 deo cōsacratam psonam pcutit. vel cum ea forni
 catur. vel eam rapit. **E**t in ista prima specie sunt 3
 dūs s̄m drām psonarum sacrarū. **S**c̄da species ē
 q̄n quis locis sacris irreuerentiā siue contemptū
 exhibet. puta cimitio. ecc̄lie. altari sepulchris
 ⁊ huiusmodi. **E**t in ista specie etiā sūt ḡd us s̄m
 drām locorū sacrorum. **T**ercia spēs ē q̄n quis re
 bus sacris irreuerentiā infert ut dictū est. **E**t ibi e
 tiā sunt grad⁹ s̄m drām rerum sacrarū. **P**rim⁹ ⁊
 maxim⁹ est sacrilegiū qd̄ contra eucharistiā con
 mittitur. deinde q̄n i alia re sacra sacrilegiū comit
 tit. **S**c̄dm locū tenēt vasa sacrā ad sac̄m̄ētorū su
 scepcō. **E**t ip̄e ȳgies sacre ⁊ sc̄orū eliquie. 3. ḡdū
 tenēt ea que p̄tinent ad ornatū ec̄cie ⁊ ministrorū
Sc̄tū ea que sūt deputata ad sustentacō; ministrorū
 siue sint mobilia siue immobilia. **P**ersonarū ac
 ceptō est iniusticia qua p̄fertur psona persone p̄
 pter causā indebitam ut di. Alexand. **E**t s̄m ec̄cie
 s̄el solz̄ ep̄licā. **V**no mō i p̄mōcōe ad dignitates

Alio modo in executione iudicij. Tercio modo in ex
 hibitione honoris. unde secundum thomam. Acceptio persone
 committitur cum aliquid persone attribuitur propter pro
 portionem dignitatis ipsius. Et fit quando aliquis alte
 ri confert aliquid bonum quod debet dare debito iusti
 tie. non respiciendo causam que faciat recipientem
 dignum recipere illud bonum. sed respiciendo personam
 aut quocumque conditionem non facientem ad causam pro
 pter quam fit quis dignus certo dono ut qui primo
 ueret alium ad prelationem vel magisterium quia
 diues. aut quod sanguineus et similia. unde ille qui i
 iuste vel ex inuidia impediuit alium ab adeptione
 alicuius spiritualis beneficii tenetur ad restitutionem
 Cancellarij dicit personarum acceptio in gubernatione
 rei publice. et generaliter apud omnem iudicem et
 principem de se illicita est. nunc mortaliter nunc
 venialiter ex circumstantijs et obiecto et est pollicie
 cuiuslibet maxime turbativa. Non est autem acceptio
 personarum nisi ubi debitum est et paritas utrobique
 quia in gratijs faciendis unum capere alium dimittere
 non est acceptio personarum. Aut si res non sunt paucis
 Scilicet thomam dicit quod restituere est aliquem iterato in
 possessionem vel dominium suum statuere. Non dimit
 titur autem dicit Augustinus. peccatum nisi restituatur ablatum
 Id est secundum Canonem. nisi voluntas efficaciter restituendi
 affit dum possibilitas et oportunitas accesserit et
 put sapiens presertim defensor prelatorum determinabit

ut q̄ veris dñis si sup̄sunt aut suis h̄edibus aut
 si fieri nequeant quia nō sunt. aut ignorantur. i
 pios vsus referantur ablata. Vbi etiā aduertēdū
 q̄ nemini de bonis alteri⁹ ip̄o inuito licet ducē sta
 tum vltra parca necessitatem sui et suoz. maxime
 vbi posset laborare aut etiā i casu mēdicaē. p̄pter
 hoc bonoz om̄ cessionem p̄ finali remedio iura
 constituunt.

De luxuria Capitulū. 2.

Luxuria est libidinosē volūtatis appetit⁹
 vel cōcupiscētia nimia expiende volupta
 tis. vel est actus venere⁹ quo nō intendit
 generacō huāna s̄ delectatio. Et fit hm̄oi p̄ccm̄ i se
 ptem generaliter p̄cc̄i materijs. videlicet circa pol
 lucōnem in sompnis. circa actus voluntatis. cir
 ca sp̄s exercitijs actōis. circa fomēta libidis cir
 ca circūstantias vicinas. etiā aliqū circa actū ma
 trimoni⁹. et circa filias luxurie. Pollutio q̄ fit in
 sompnis licet nō sit de se p̄ccm̄. est tamē signum
 aliqū p̄cc̄i p̄cedentis licet non semp. potest enim
 fieri sine p̄cc̄o p̄cedenti. Primo cum naturaliter
 in aliquo superhabundat semen sine p̄cedenti
 excessu in cibo potu et ymaginacionibus p̄uenijs
 Secundo quando aliquando fit resolutio hm̄oi
 vel per calefactionem notabilem corporis vel per
 quācūq; cōmōcōnē sine peccatis p̄uenijs. Tercō
 q̄n sequitur ex cogitacōe pure speculatiua i vigilia
 p̄cedēti deuenereis. Quarto q̄n ex cogitacōe p̄cedēte

in vigilia habita q̄ licet non fuerit pure speculati
 ua. facta tamen est cū horrore seu cū affectōe asse
 ctione horrois id est cum displicentia. **Quinto** q̄n
 debita p̄cedente diligentia. dyabolica solum fit il
 lusione. **Est** autē signum peccī p̄cedētis. **Primo**
 q̄n fit ex negligentia preparādi se cōtra temptem
 praconem demomis in vigilia. ne quis illudatur
 a demone. **Secdo** q̄n fit ex supfluitate cibi inordiā
 te sumpti. **Tercio** q̄n fit ex potius immoderantia.
Quarto q̄n fit ex cogitacōne in vigilia p̄cedente
 cum affectōne aliqua vel delcācōne seu concupis
 cētia vel sine horrore p̄habitis dum tamē nec cō
 sensus in opus nec i delcācōem morosam p̄ces
 serit. **Quinto** q̄n fit ex consensu p̄habito siue in
 delcācōem morosam de fornicatione siue ex con
 sensu in opus si facultas adesset. **Sexto** quādo fit
 ex fomentis p̄habitis luxurie cum cōsensu in o
 pus vt sunt oscula. tactus. verba. amplexus. et si
 milia. **Septimo** quādo fit ex coitus p̄cedētis p̄
 peracōne illicita. primis. & modis est venialis
 peccī signum ipsa pollutio. **Ultimis** vero tribus
 est ex mortali cāta. **¶** Circa actus inteiores men
 tis in peccō luxurie potest esse talis p̄gressus. pri
 mo ex visu. auditu. ex ymaginacōe. ex fomite. vel
 ex instinctu demomis. p̄tingit quādo oq; aliquem
 de seia aliena cogitare aliq̄ venereum sine oi cul
 pa p̄cedēte. et tunc ad hmōi sequit̄ naturaliter

in appetitu sensitiuo concupiscentia q̄dam respectu
 eiusdem femine. que concupiscentia dicitur passio
 seu prim⁹ motus. Et q̄n talis precedit oēm adū
 racōis: nullum est pccm. quia non est in ptate
 nostra q̄ talib⁹ visis vt Aug⁹. dicit non tangamur.
 sed in ptate nostra est cum eis tangimur. li
 bere ea respicere aut acceptare. **S**ecdo si nō respici
 tur femine p̄fatum desiderii sensitiuū seu motus
 ad eam. et racō illum motum percipit aliquantulū
 nec voluntas respicit statim: tunc voluntas mo
 uetur motu delectationis condelectando appetitui se
 sitiuo. et h̄mōi est veniale pccm. quia non vigila
 uit racō et negligens fuit ad expellendū per libe
 rum arbitrium. **T**ercio si non resistitur. sequitur
 motus desiderij consensus surrepticij ad prose
 quendū illud in opus. et hic est terminus pecca
 ti venialis in diuina. dicit bene. de gan. in q̄dlib.
Quō si nō resistitur seq̄t cōsensus interpretatiu⁹ i de
 lectationē morose cogitationis de fornicationē. Qui cō
 sensus interpretatiu⁹ oriri pōt. q̄n ex delectatione volun
 tatis i rātū absorbet racō. vt nō possit intēdē iudi
 cio et negligit volūtas mouē ratioē ad iudicādū
 et permittit transire tempus quo posset delibe
 rare. Quod cum pertransierit. et si non vere con
 sentit: tū interpretatiue. et est mortale peccatum. Vñ
 di. s. th. q. de veritate. añq̄ racō delectationē perpē
 dat a nocumētū ipi⁹. nō h̄z interpretatiuū cōsensū

etiam si nō resistat. Sed quā iam ppendit racō de
 leāōne in surgente. a de no cūmēto cōnte utpote
 cum papit homo totaliter se p hmoi deleāōnez
 in pccm inclinat. et in p̄ceps tuere nisi expresse
 resistat. videtur consentire. a tunc pccm ad ratio
 nem transferē vt pactum. Quia agere a non agē
 cum quis d; agere ad genus actus reducitur se
 cundū q pccm obmissiois ad peccatū actus edu
 citur. Ad idem est bona ventura in scdo dicēs. tūc
 inducit mora t̄pis in cōsensum inēpretatiūū qn
 homo aduertens vel debens aduertē piculū deleā
 cōnis venēe retente. negligit eā repmē hoc autē
 nō est absq; cōtēptu salutis pprie. p eo q discrimi
 nini se exponit. deleāō enim sicut serpens intēt
 a nisi resistatur venena diffundit p q spūs rōna
 lis incurrit mortē culpe. Sicut igitē salutem suam
 corpalem negligēt qui serpentē iuxta se scīenter
 collocat; sic in tali deleāōne aduertens piculū
 vel debens aduertē volūtarie versatur a exponit
 se discrimini qn negligit repellē. Quid autē sit inē
 p̄tatiū cōsensus etiā in alijs materijs di. Can
 cellarius Interpretatiūū cōsensum tunc eē dicim⁹
 dum habuit rō sufficiens t̄pus deliberandi et re
 fugiendi ea cūta q vitanda esse pervigil tene
 bat. Qualiter dicit lex forensis Qui tacet consen
 tire videtur dū vi; repugnare debēt. Quinto seq
 pōt terciū vel quartū p̄d cōz ali⁹ grad⁹ cōsensus

110

A

sez ver⁹ in delectationem cogitationis de fornicatione
 Vere enim consentitur post iudicium vel finiam ra
 tionis **V**nde s. tho. vbi prius di. simpliciter conce
 dimus consensum in delectationem fornicationis vel
 alteri⁹ mortalis esse peccatum mortale. **E**x quo e
 tiam sequitur inquit q^d quid q^d homo agit ex co
 sensutalis delectationis ad hoc ut hmoi delectatione
 nutriat vel teneat. sicut sunt turpes tactus. act⁹.
 vel libidinososa oscula vel aliq^d hmoi. totum est
 peccatum mortale. **E**t bona ventu. vbi prius. mo
 ra tps tuc occasionaliter inducit consensum veru
 qn de venereis libido crescit adeo ut homo velit
 omnino in interiori delectatione persistere a moral
Vnde Cancel. dicit Consensus in delectationem lu
 purie circa obiectu sibi phibitum salic; sub pena
 peccati mortalis est mortale peccatum. siue sit in co
 gitatione. siue i verb. aut i visu aut tactu aut nu
 tibus. **S**exto sequitur consensus in actu seu op⁹ pec
 cati mortalis. ut in fornicatione. stuprum. a hmoi
 a est peccatum mortale etiam si opus non pficitur.
 quia voluntas apud deum p facto computatur. **S**ep
 timo sequitur ipsum opus si facultas assit. **H**gicur
 circa exteriores act⁹ venereorum a luxurie sunt. A.
 species que recipiuntur fm differentias psonarum
 in quibus est coitus. **E**t iste species se ut sequunt^r
 gradatim in malicia excedant. **P**rima e simplex
 fornicatio. **S**ecunda adulterium. **T**ercia stupru

8

9

10

quarta raptus aggrauās p̄fatas duas. quia si
 rapt⁹ virginis est graui⁹ p̄ccm̄ q̄ stuprum sim
 plex. Si autē est alterius cōingis: tunc est graui⁹
 q̄ simplex adulteriū. Quinta ē incestus. Sexta
 sacrilegium omnes p̄fatas sp̄s aggrauās se
 ptima est vicij cōtra naturam. **F**ornicatio sim
 plex est vagus cōcubitus preter m̄mōniū cum
 aliqua corrupta puta cum meretrice & alias cor
 rupta vel cōcubina. Vel est vt alexander dicit
 luxuria q̄ solut⁹ solutam naturali vsu cognoscit
 Et intelligitur solutus & soluta a vinculo coniu
 gij & saguinitatis et affinitatis ordis & religionis.
 vel vti cōtinētie. Naturalis vsus intelligitur ad
 dēniam illi⁹ vsus qui est contra naturam. Dicit⁹
 autem simplex nō q̄ fornicatio sit paruū p̄ccm̄
 s̄ cōpacōne ad alias sp̄cies peiores. ymmo qua
 druplici de causa fornicatio est certis resp̄dibus
 maximū p̄ccm̄. Primo rōne libidinosi ardoris se
 cūndum quē nobilissima aīe potētia sc̄licet racō ag
 glutinatur. vltime potentie ei⁹ & vilissimo corpi
 nam per gnatiuā potētiā q̄ est infima et p̄ma
 et vbi fit potētia. Secda ē ascendēdo nutritiua. tes
 cia vero appetitiua sensitua vbi fit racō serua cor
 pis. Scdo racōne gnalitatis. quia p̄ hoc vicium
 plures subdunt dyabolo q̄ p̄ alia. et per illō ve
 lut sagena fit demoni p̄latoꝝ et subditoꝝ. qui ea
 rapiuntur. Tercio racōne fedicitatis i quo excedit

alia vicia. vñ non tantū templū dei in anima ve
 rum etiā; tēplum dei in corpe violatur fm aplm
 nam corp⁹ extra inquinat. ⁊ aim intus inquinat
 adeo ut luxuriosi minus q̄ alij sunt apti ad vic
 gimis filiū in eucharistia sumēdū. Quarto racōne
 duplicis tēptacōnis. qz hostis temptacō ibi est
 ⁊ carnis. **S**ecūda species est adulterium. luxuria
 sc; qua iugalis thorus violatur. fit enim qñ li
 bidis instindu vel aliene consensu cū altero alte
 ra contra pactum iugale concumbit Et fit vno
 modo. qñ vir matrimonio iunct⁹ accedit ad al
 terius vrozem. Scđ qñ maritus alicui⁹ accedit
 ad quācumq; aliam virginem vel nō virginem
Si accedit ad virginē h; racōnem stupri. **S**i ali
 quā rapit h; racōnem rape⁹. **S**; ex pre viri sp h;
 racōnem adulteri⁹. **T**ercio quodāmo adulter
 est qui est solutus. ⁊ alicuius vrozem cognoscit
Et species est stuprum videlic; luxuria q̄ virgi
 nalis incorruptō dissipatur. vel est illicitus concu
 bitus quo defloratur aliena virgo voluntarie vel
 inuoluntarie. **Q**uarta species est raptus qui ē
 adus venereus quādo quis sc; de domo pntum
 vel tutor⁹ violenē recāpit vginē l alicui⁹ vrozem
 vel viduā vel corruptā sibi non despōsatam volū
 tatiā vel inuolūtatīā cognoscendo. vel ut **A**lex
 di. **R**ape⁹ omittit qñ puella violēter a domo pa
 tris abducitur vt corrupta in vrozem habeatur

siue puelle solūmodo siue pntib⁹ tantū siue vtrif
q; vis illata cōstireit vide infra. c. i. j. §. 12. et aggr
uat ut supra. §. 10. dictum est. **Q**uinta species est
incestus qui est coitus contra consanguinitatē & af
finitatem vel cōparnitatem vel spūalem cogna
tōnem cōmissus. Et est tanto graui⁹ & quanto per
sone sibi p̄pinquius cōiuncte sunt in gradibus p̄
fatis. scilicet affinitatis consanguinitatis vel cōpater
nitatis. De hoc infra. c. i. j. §. 9. Itē. c. i. j. §. 2. a. i. r. a.
10. **S**exta species est sacrilegiū p̄ut est abusus
veneris femine ad diuinū cultum voto applica
te. Vnde ut alexander dicit. q̄uis sacrilegiū sic
cōe ad lesionē cui⁹libet rei sacre: hic tamen acci
pitur p̄ lesionē p̄sone sacre. & taliter. s. p̄ vicium
luxurie. Vnde sacrilega luxuria meli⁹ dicit h⁹
mōi autē est coitus cōtra votum cōtinentiē ut q̄n
quis violatur vel in se. ut cum clericus in sacris
ordimb⁹ cōstituit⁹ vel eligiosus peccat cū aliqua
solura. & in altero vt cū aliq̄s peccat cum sanctiō
mali vel aliqua cum sacerdote vel etiā cum quis
peccat cum aliqua deo per simplex votum cōtinen
tiē astricta. potest autē hoc sacrilegiū cōcurrere
cum speciebus diuersis luxurie. **E**xempli gratia
Si quis abutitur p̄sona cōiuncta sibi s̄m spūales
cognacōnem: cōmittit sacrilegium p̄ modū ince
stus. Si abutitur virgine deo sacrata in q̄tū ē spō
sa xp̄i est sacrilegium p̄ modū adulteri. **I**n q̄tū

13

12

vero est sub spūalis p̄ris cura constituta erit: q̄d
 dam spūale stuprum. Et si violentia inferatur. e-
 rit spūalis raptus. ¶ **S**eptima spēs est vicium cō-
 tra naturā. luxuria videlicet qua naturalis vsus co-
 eundi maris a femine pueritur. Et est in oī actu
 venereo ex quo generatio sequi non potest. Et q̄
 vis hoc vicium sit pessimum inter spēs luxuriez
 cōmittitur tñ multis modis. Et diuersos hz gra-
 dus quinqz videlicet quoz posterior semp peior ē
 prior. **P**rim⁹ est qñ absqz omni concubitu cau-
 sa delectōnis veneree paratur pollutio. Et voca-
 tur peccm immundicie vel molliciei. q̄d consistit i
 sola obmissione concubitus ad alterz. **S**ecūsus est
 qñ seruatur debitū vas a instrumētum debitum
 s; non seruatur naturalis modus cōcubēdi cū feia
Alii autē modi menstruosi vel bestiales cōcuben-
 di sunt. qui tanto peiores sunt: quanto p eos mi-
 nus nata est sequi conceptō fetus. quoz. 2. poit
Albi. in. 2. **P**rim⁹ qñ cognoscatur lateraliter. **S**e-
 cūsus peior qñ cognoscitur sedendo. **T**ercūsus
 peior sedo quādo cognoscitur stando. pessimus
 vero est. quartus quando cognoscitur velut be-
 stia tergotenus. Et quint⁹ etiam int̄ p̄fatos sim-
 pliciter. quarto pessim⁹ ille ē qñ mulier supgre-
 dit virū. vñ infē. c. 10. §. 8. vsqz ad. 12. **T**ercūsus
 vicij cōtra naturā ē qñ nō seruatur vas debi-
 tū vel instrumētum licz seruetur sexus debitus

quartus qm̄ nō seruat̄ sexus s̄ spēs ut masculi cū
 masculino. femina cum feia. qd̄ vocatur sodomiticū
 Quintus qm̄ nec spēs seruat̄ ut hominis cū bestia
 qd̄ vocat̄ bestialitas. **N**unc de fomentis libidinis
 q̄ impudicia vocantur s̄m̄ apl̄m. **N**otādum q̄
 s̄m̄ alexandriū libido non dicit̄. q̄cunq; ardor lu
 rurie s̄ qui discurrit p̄ turpitudines. **T**urpitudi
 nes aut̄ dicuntur qm̄ in debito mō p̄ quascunq;
 ptes corpis quis luxuriatur non tñ cum re alia
 contra naturam. **F**it autē fomentū luxus per. g.
 videlicet p̄ visum alloquiū tactum. ⁊ osculū. visus
 ē rei distantis alloquiū magis p̄pinque. **T**act⁹
 est cōiunctio aliquorū membrorū. **O**sculum vero
 oris q̄ omnia possunt fieri mortalia ut tactum ē
 ⁊ consensu in delectationem luxurie. **E**t s̄m̄ th̄o. oia
 hm̄oi prefata et etiā amplexus ⁊ verba sunt
 peccata mortalia quādo sunt p̄pter delectationem
 libidinosam vel ad cōsentiendū delectationi luxurio
 se extra th̄orū legitimū. **Q**uādo autē fierent h̄⁹
 modi sine libidine. possunt sine peccō fieri. vno mō
 p̄pter cōsuetudinē patrie. **A**lio modo p̄pter aliq̄
 necessitatē vel p̄pter aliquam rōnabilem causam
Omnia autē talia videlicet visus. alloquiū. tac
 tus. āplexus. oscula ⁊ similia dicuntur impudicia
Sub alloquiō cōsineē vicium scurrilitatis ⁊ turpi
 loquij. p̄prie tamē scurrilia verba sunt q̄ leuiter
 ⁊ ex inconsideratione dicunt̄. turpiloquium autem

fit qñ cor luxuriosi est plenum turpibus concupis-
cibus. **P**nt igitur ut dicit Alexander turpia verba
procedere ex quadam lubricitate lingue et impetu
irascibilis vel concupiscibilis et obrepente rationis. Et
pnt procedere ex deliberatione rationis et mala con-
suetudine lingue et perversa affectione siue malim-
gna concupiscibilis et irascibilis. et sñ hoc retorq-
bitur vel ad libidinem mortalem vel ad libidinem
veniale tanq̄ ad radicem. et sñ hoc erunt vel
mortalia vel venialia peccata. Dicuntur tñ esse mor-
talia quando sunt in prelato. ¶ Sed quid de audito-
ribus talium verborum non displicentiam ostendit
cium. Respondet duplex est auditio. vna illorum
qui sustentant turpiloquos et procurant vt fiant
turpiloquia. et talium est maior peccatum q̄ sit turpi-
loquencium quia auctores magis sunt in culpa q̄
ministri eorum. Et maiori enim libidine procedit
Est autem alia auditio casualis. cum tñ offeratur
placet et hi minus creduntur peccare q̄ turpilo-
quentes. ¶ Stultiloquium quis committit quan-
do quis suis verbis profert delectationes quas ap-
petit quibuscumque alijs rebus. Ludicra verba
sunt quando quis verba ad delectationem ordinat.
De circumstantiis autem coitus q̄ aliqui viciant
etiam coitum in matrimonio naturalem. et qñ actus
coniugalis sit merito maior peccatum mortale. vel
veniale. aut quando quis obedire ibi teneatur

. 18.

19

vel non habes. c. 16. p. totum. ¶ Postremo de filiabus luxurie ponit greg. 8. vna est cecitas mentis. qua quis ppter vehementes delcāōnes non apprehendit i agibilibus finem vt bonum de q̄ e tiam infra. c. 6. §. 16. Scda est precipitacō qua i agibilibus subtrahitur cōsiliacō ppter vehementiam delcāōnis. De qua infra. c. 8. §. 12. a. 13. Tercia est inconsideracō q̄ ppter vehementiā delcāōnis de agendis quis nō iudicat. de quo vide infra. c. 8. §. 12. 2. est icōstantia. quādo quis ppter vehementiam delcāōnis impeditur ne exequatur illud qd̄ decreuit esse bñ faciendum de quo vide infra. c. 8. §. 17. Quinta est amor sui qñ quis ppter delcāōnem se nimis diligit a quodāmodo velut finem. Sexta est odium dei quādo quis habet displicentiam de deo qui phibet delcāōnem concupitam. Septima est affectus pñtis seculi quo aliquis vult frui voluptate. Octaua est de speratio siue horror futuri seculi quādo quis fastidiēs spirituales delcāōnes non curat de eis. nimis detētus in carnalibus. **Cap. 4^m** De iracūdia Capi. 7. Iracūdia dicitur opponitur mansuetudini. quia ē excessus ire. a est aliud capitale vicium a vocatū ira p vicium. Diffinitur qz est appetit⁹ inordinat⁹ seu irrōnabilis motus vindicē sub ratione boni vel iusti Et enim motiū est appetitus vindicē quā a solo deo vel eius iudice appetere deberet

Ira autē quāquā est meritoria. quāquā nullum peccatum.
 sed passio. quāquā mortale peccatum. quāquā veniale. me-
 ritoria est ira quae vocatur per zelum. et est rationabilis
 appetitus vindictae puta quā quis irascitur culpe
 propriae per contritionem. per quam sumit vindictam de se
Vel irascitur aliene culpe non persone. quā culpā
 vult vindicari per eum ad quem pertinet. puta deū
 vel suum iudicem cum alijs circumstantijs debi-
 tis. Ira igitur per zelum quae est de malo culpe dicitur
 ex se laudabilis sed ex modo persequendi potest fi-
 eri vituperabilis. dum nec tempus nec locum nec mo-
 dum novit observare. praesertim quādo pernicie
 commūta est et turbationū ac seditionum magis
 adductiva quam sedativa. **I**ra praeterea quae est motus
 concitatus ad inferendum vindictam per malo sibi
 vere illato si sit secundum ordinem iuris non est de se vi-
 tuperabilis sed reducitur ad iram zeli. ut in iudice et
 per iudicem. **S**ecus si ex libidine proprie vindictae prin-
 cipaliter. vel iniuria non sit vere facta. sed leviter
 et irrationabiliter estimat. **I**ra talis per zelum sequi-
 tur dictamen rationis. non praecedit. **I**n ea enim primo
 quis deliberat de vindicta iuste inferenda. deinde im-
 perat ire ut exequatur secundum rationis dictamen. passio ei
 comparatur actioni. ut sit efficacior ut patet in bello
 iusto. in correctione fraterna. et in actibus iusticiae
Differunt igitur ira per zelum. quia tali irasci-
 mur victo. et ira per vicium quo irascimur persone.

Dicit Alexander Quoniam ira est naturalis passio
 ut in melancholicis et colericis. et sic diffinitur a da
 masceno. Est feruor eius qui circa cor est sanguinis
 ex euaporacione fellis vel per turbacionem fiens
 Quoniam ira est primus motus ut si appetitus vindicte
 de iniuria illata solum appareter precedat tam subito
 et pueniat ratione. quod ratio nec acceptet nec negli
 gat quando potest reprimere quam reprimat. et sic ite
 rum non est peccatum. Quandoque ira est sola impacien
 tia absque appetitu ulteriois vindicte. Quoniam est frige
 ratio quodam caritatis erga primum contra odium. In
 quibus casibus ira aut nullum est de se aut remia
 le peccatum. Sed ira que est appetitus deliberatus vim
 dicte proprie preter aut contra iuris ordinem ex se. et ut
 sic est mortale peccatum. presertim si vindicta sit non
 bilis detrimenti. ¶ Pro quorum latiori declaracione
 notandum secundum thomam. Quod ira sex modis fit peccatum. pri
 mo quando quis appetit puniri eum qui non meru
 it puniri. secundo quando quis appetit puniri eum qui
 penam meruit. sed appetit eum puniri ultra quam meru
 it. tertio quando quis appetit puniri eum qui meruit
 sed appetit hoc fieri non secundum legitimum ordinem. pu
 ta sine auctoritate superioris. et debito processu. que
 to quando quis appetit puniri reum sed non debi
 ta intencione scilicet propter dei honorem. correccionem rei
 et aliorum ut timeant sed libidine vindicte proprie
 Quinto quando aliquis etiam nullo predictorum modorum

excedit. si tamen motum ire intra non seruat. in
ordinate vero feruescit iram non conpescendo
vbi potest. Sexto quādo ira etiam nimis in exte-
rioribus feruescit p manifesta exteiora ire signa

Ira. igitur seu appetitus inordinatus vindicē est
peccatum mortale secundū suum genus primis
quatuor modis. si est ex consensu rationis delibe-
rate. & in nocumento notabili facto vel verbo in-
feribili. **V**ltimis vero duobus modis ex genere
non est peccatum mortale. sed potest fieri morta-
le. puta si ex vehementia ire interioris vel exte-
rius aliquos excidat a dilectione dei aut primi.

Sed veniale peccm est. 2. primis modis. **P**rimo si
ira est actus imperfct. iudiciū racōnis pueniens
Scdo si quis in aliquo modico se appetit vindicē
re. qd quasi nichil est reputandū. ita q etiam si
actu inferretur nō esset peccm mortale. puta si ali-
quis parum trahat aliquem puerum per capil-
los vel aliquid huiusmodi. **E**st etiam venia-
le peccatum duobus vltimis modis nisi quis ex-
cideret per eos a dilectione dei aut proximi.

Nota preterea q crudelitas seu seuericia specia-
le viciū est quo quis excedit mensuram in vi-
dicando. viciū etiam est quando quis nimis
remissus est in puniendo. **V**indicatio insupere
est viciū qñ q̄s p penā quā infert non intēdit e-
mēdacōz; peccā ias. l. cohibicōz; ei⁹. et quietem

aliorū iusticieq; cōseruacōnem. a dei honorē. **¶** Vi
 de de hoc infra. c. i. 7. **¶** primo. **S**euercitas & feritas
 est vicium quo quis in penis hominū ppter se de
 leatur etiā sine causa non respiciendo culpam
 rei sed solum in hominū delectando cruciati. **¶** Et
 illud comprehendit sub bestialitate. **C**rudelitas
 vero est vicium quo quis causam habet pūien
 di sed modū non habet. a sic attendit talis cul
 pam in eo qui pūitur. s; modum excedit. **¶** **R**e
 missio autē est vicium quo quis pretermittit or
 dinem iusticie quādo aliquis debet pūiri ppe
 culpam. et dicitur etiā impūio. **¶** **S**pēs tres sūt
 ire. prima fellea seu acutoꝝ eorum qui nimis ci
 to irascuntur ex qualib; leui causa. **S**cōda amara
 seu inania eoz in quibus ira diu nimis pseuerat
 in quoz scilic; memoria nimis diu manet iniuiā
 illata. **¶** Vnde ppter diutinam tristitiam ceptaz
 sibi ipsis sunt graues a amari. et tales quia nō
 prumpūt in exteriora iracundie signa non pnt
 p̄suadei ab alijs. nec ex se ipsis recedūt ab ira. nisi
 pvt diuturnitate t̄pis tristitia aboleat. **¶** Et illa se
 cūda spēs in re est odiū. vt Alexander dicit quia
 ira crescit in odiū qđ est ira inueterata de quo o
 dio habes supra. c. i. 7. **¶** **T**ercia spēs est dif
 ficilis seu grauis vel furor dicitur. a est eozū qui
 obstinato appetitu vīdeā q̄runt. qui nō dimie
 unt iram nisi quousq; pūiant. **¶** Quelibet etiā

6

A

A

ira q̄ est appetitus vindic̄e habere potest. 3. gēd^o
Prim^o est cum in corde concipitur. Sc^odus cum si-
 gno exteriori ostenditur añq̄ prūpat quis in le-
 sionem pximi. **T**erc^o cum q̄s prumpit in vee-
 ba vel facta lesiva pximi. ¶ **F**ilie ire sunt sex.
Prima est indignacō que est ira cordis p̄ quam
 quis contra proximum irascitur quē reputat in-
 dignum vt sibi tale quid fecerit. vel est volūtas
 qua alios per signa molestie contristare desidera-
 mus. ideo eis subtrahimus locucōnem a societa-
 tem. Indignacō autem illo mō ex ira nascitur. s̄
 alio modo ex supbia vel inani gloria. a tunc indi-
 gnacō est quanto quis reputat alios sua societa-
 te vel locucōne a aspectu indignos. a est idem qd̄
 species superbie q̄ appellatur plus omnib⁹ sine
 cōtemptus quo reputantur pximi viles. ¶ **S**e-
 cunda filia est tumor mentis qm̄ quis ex ira exco-
 gitat diuersas vias vindicte. a talibus cogitacō-
 nibus animū suum replet. Et sic tumor mentis
 est dispositio ad illacōnem vindicte inordinata.
Diffinitur enim sic. Tumor mentis est volūtas
 vindicadi in iniuriā facti pcedens. Non accipit
 autem hic. tumor mentis p̄ superbia. s̄ pro quo-
 dā conatu siue audaciā hōis intētantis vindicā-
 ¶ 3. filia est clamor. Qm̄ quis iram suam ostēdit
 inordinato modo loquēdi. Est enim clamor inor-
 dinata a confusa locutio per exultacōnem vocis

ut ab alijs cognoscatur. et iniuriã illi⁹ cõtra quẽ
 quis irascit. **¶** Quarta filia est blasphemia quã ex
 ira fit contra deum vel sanctos locutio inordinata.
 videns enim iracund⁹ quod deo vel sanctis eius
 nocẽ nõ potest ope maledicit ore. vel res ei conse-
 cratas vel appointatas deturpat vel dissipat. **Do-**
 mic autem ysis blasphemiam filiã supbie ppter
 annexã ei maximã supbiam sine qua nunq̃ est
 blasphemia. qua scilicet superbia erigitur contra
 creatorem ad pugnãdum put potest. **In** media
 tus tamẽ erit⁹ blasphemie est ex ira. ut **Alexan-**
 der dicit **Vide** de istis supra in. 2. specie supbie. c.
 primo. **¶** Quinta filia ẽ contumelia que fit contra pro-
 pium quãdo quis turpia verba pfert cõtra iu-
 riatem. de quo infra. §. 23. **¶** Sexta est rixa que ẽ
 libido vindicandi et in iniuriã facti procedens. Et
 p rixã intelligũtur omnia nocumẽta que factis
 primo inferuntur ex ira. **De** rixa habes infra. §.
 22. **¶** Sunt pterea multa alia vicia quã possunt ex
 ira nasci que sequũtur videlicet. **In**patientia qua
 quis p aduersa quecũq; tristitiã inferentiã a bo-
 no virtutis recedit **In**longanimitas quãdo quõs
 non habet animũ tenendi patientiã ilongiquũ
 cum bonũ quod speratur differtur. **In**seuerãtia seu
 mollicies quã quis in virtuos opibus diuturnitatẽ
 non sustinet put necesse est. **Et** illud p̃prie voca-
 tur mollicies. quia mollicies est quod aliquis de facili

11

12

13

12

recedat a bono virtutis propter aliqua difficilia que
 sustinere non potest. **Mollis** enim proprie dicitur qui
 recedit a bono virtutis propter tristitias causas
 ex defectu delectationum. **Inconstantia** est vitium
 quo quis non firmiter persistit in bono contra dif-
 ficultatem que provenit ex quibuscumque exterioribus im-
 pedimentis. **Audacia** est tunc vitium quando ca-
 ret modo rationis et ante consilium rationis quod con-
 te fieri deberet insurgit. **Intimiditas** aliquando est
 vitium causatum ex defectu amoris debiti ad se
 vel ad alia. Aliquando ex elatione aliquando ex
 stoliditate primo modo et secundo modo semper
 est peccatum. **tercio modo non** quoniam causatur a stolidi-
 tate invincibili. **T**imor humanus sive mundanus
 proprie est quo quis mundo inhiat tanquam fini. ut
 quoniam quis aliquid amans et timens perdere illud. potest
 recedit a iusticia et perdit deum eum in suis pecca-
 tis relinquendo et contempnendo. Si enim est respectu
 persone est humanus. si respectu rerum est mundanus. **Ti-**
 mor sivilis tantum est quo quis convertit ad deum et di-
 mittit peccatum. deoque inhaeret propter timorem pene. **E**t i
 isto timore pena formidatur ut principale malum. **Ti-**
 mor igitur tunc est peccatum quando appetitus alicuius
 fugit mala que secundum rationem non sunt fugi-
 enda. **E**st autem timor peccatum mortale quoniam quis propter peri-
 culum mortis et quodcumque aliud temporale malum sic di-
 spositus est ut faciat aliquid prohibitum per preceptum

14.

16.

vel p̄termittat aliq̄d qđ est preceptum in lege di-
 uina: alioq̄n erit veniale qñ refugit aliq̄d qđ nō
 est scđm̄ racōnem fugiendū. **T**imor etiā qui re-
 uocat hominē a p̄cōne consilij euangelici qñq; **Q**
 veniale p̄c̄m̄ est. **Q**uādoq; nullū. puta si aliquis
 habet rōnabilem causam timoris. **A**liqñ timor
 etiā nullū p̄c̄m̄ est. puta quādo naturale est
 hominem timē ut terremotū. in v̄ndacōnes aq; **S**
Sic etiā ois timor de malo tali cui quis resistē
 non potest a ex cui⁹ sustinētia nichil boni puenit
 homini. q̄ ratio recta dicat talia esse fugienda
Sic p̄terea mors potest timeri. a quidq̄d aliđ ab
 homine potest inferri in q̄tum p̄ hoc pōt homo in-
 pediri ab opibus virtuosis. vel q̄tum ad se l̄ qñ
 tum ad profectum quē in alijs facit. **I**n uerecū-
 dia. est in timiditas de turpi actu qñ sc̄licet quis
 non timet de aliquo turpi qđ est ex p̄brabile seu
 turpi. **D**iscordia est disgregacō qđam volūtātū
 in q̄tum voluntas v̄nius stat in vno a volūtās
 alteri⁹ in alio. Et fit dupliciter. **Q**uedam p̄ se. vt
 quādo aliquis scienter a ex intencōne dissentit
 a bono proximi in quo debet consentire. a sic est
 p̄c̄m̄ mōrle ex genere suo. **A**lia p̄ accidens a p̄re-
 ter intencōnem. vt qñ intencō aliquoz est ad āqđ
 bonum qđ p̄tinz ad honorem dei. vel ad vtilitatē
 proximi. sed vn⁹ existimat hoc esse bonū. alius
 autē habz contrariā opinionē. tunc hoc non est

18 peccatum nisi quando homini discordia fit vel cum errore circa ea que sunt de necessitate salutis. vel pertinacia adhibeatur. Et differt discordia a rixa. quia rixa est in opere. discordia in voluntate. **C**ontentio quando tractatatem importat in locutione sicut dictum est de discordia in voluntate. Est enim contentio impugnatio veritatis cum confidentia damonis. Et vitatur intentione mala vel modo loquendi. **C**ontentio est peccatum mortale. vno modo quando quis impugnat veritatem ex intentione. et peccatum inordinatum modum. qui nec negotio conuenit nec persone. **A**lio modo quando quis impugnat falsitatem cum tali inordinato modo quod ex eo generatur scandalum et subuersio fidelium. et sic etiam videtur esse mortale peccatum. **C**ontentio potest esse peccatum veniale quando quis impugnat falsitatem cum inordinato modo. sine hoc quod exinde scandalum generetur. **Q**uando etiam quis non intendit impugnare veritatem sed quod sibi verum videtur. hoc tamen facit cum inordinata intentione. sicut discipuli contende-
 19 bant de quo non erat contendendum scilicet de primatu. et illud est etiam peccatum veniale. **L**inguum est quando quis inordinate verbis alterius contradicit. ratione persone quam quis contristare intendit. vel contristare non veretur. vnde sicut adulator intendit placere. et a lingans contristare vbi non debet. quando non debet. et sic de alijs circumstantiis

Si vero aliquis verbis alteri9 cōtradicit ppter p
 sonam dicentis. cui cōtradicens osentire refutat
 ppter defectum amoris aios vmentis. sic nō ē pro
 prie litigium sed discordia de qua supra. ¶ Deri
 sio seu illusio fit quādo defectus presertim pecca
 ti hominis alteri9 p ludo vel risu accipitur pū
 ta quādo aliquis dicit de aliquo turpia. defect9
 vel mala. intendens ponē eum in erubescētiā
 p quādam cōfusionem. Et est quasi idem sub san
 nacōni. S; derisio fit ore id est verbo vel cachinijs
 Sub sannacō autē naso rugato. Derisio seu illu
 sio est pccm mortale. tunc quādo malum alteri9
 accipitur quasi puum racōne psonē sicut defect9
 pueror9 et stultorūm parū ponderaē solem9 Sic
 aliquē illudē vel irridere est eum aio puipendē
 a eū tā vilem estimare vt de ei9 malo non sit cu
 randum sed sit quasi p ludo hūdus. Et habet
 illa derisio pccī mortalis. gradus. s; q; persona
 que irridetur plus reuēri deberet. prim9 est cum
 irridetur de9 vel ea q; dei sunt. Scd9 cum irridetur
 parētes. tercius cum irridenē iusti homines. Ve
 niale vero pccm fit irrisio qn malum alteri9 ac
 cipitur vt puū s; se. vt cum aliquis alteri9 pso
 ne malum vel defectum in ludū vel risum ponit. q;
 s; se puū malum est. a non accipitur quasi puū
 tōne psonē a est veniale vel leue pccm secundum
 suū gen9. ¶ Maledicē est malū alteri optare vel

Imperaē. Et ē pccm̄ mōrle fm̄ suū gen⁹ a qñ aliq̄s
 impat vel optat alteri malū inqñtum malum ē q̄
 si ipm̄ malū intendēs. a tāto graui⁹ est pccm̄: qñ
 to psonā cui maledicim⁹ magis amare a reuēri
 tenemur. Maledicē aut reb⁹ irracōnabilib⁹ l̄ rō
 bilib⁹ inqñcū sunt creaturē dei est pccm̄ blasphemie
 q̄ redundat in creatorem. Veniale vero pccm̄ et
 se cōtingit maledicere psonē. primo ppter puita
 tem mali qd̄ quis alteri maledicendo imp̄catur.
 Alio modo ppter affectum eius qui profert ma
 ledictōnis verba. dum ex leui motu. vel etiā ex lu
 do aut ex surrepcōne aliqua verba p̄fert. vnde
 Aug⁹. maledictōnem inē venialia annumerat.
 Maledicē vero creaturē irrōli fm̄ se osidēre ē oī
 osū a vanū a p̄ oīs illicitū. maledicē eē qñq; nul
 lū pccm̄ est. puta qñ malū aliq̄s dicitur de alio i
 pando l̄ optādo nō sub racōe mali. s̄ sub ratione
 boni sic ē licitū. nec est maledictō p se loquēdo s̄
 p accūs. a fit qñq; sub racōe boni iusti sicut iudex
 sniando maledicit latroni. a etiā exccando. Et pro
 phe sic fecerūt suā volūtate deo cōformādo in ma
 lis futuris sup pccōres. Quādoq; etiā fit s̄ racōe
 vtil̄ vt qñ aliq̄s optat aliquē qcōrē pati aliqua
 egritudinē aut aliq̄s impedimētū l̄ vt ipē melior ef
 ficiaē. l̄ vt saltē ab alioꝝ nocumēto cesset. ¶ Cō
 tumelia ē quādo aliq̄s id qd̄ ē cōñ hōrēz alicui⁹
 deducit potissime p vba in noticiā eius a alioꝝum

In factis etiam habet locum. Et deñt a cōueniūt
 in aliquibus ista. **C**ontumelia. **C**onūciū et **I**m
 pperium. qz oia sunt in verbis principaliter. a p
 omnia hmoi repñtatur aliquis defectus alicui
 in detrimentū honoris ipi. huiusmodi autem de
 defectus sunt tres. vnus culpe qui epñtatur per ver
 ba contumeliosa. **A**lius est defectus generaliter cul
 pe a pene qui repñtatur p conūciū. qz cōūciū
 cōsuevit dici non solum aie sed etiam corpis. **V**n
 de si quis alicui iniuriose dicat eum esse cecū. con
 uiciū quidē dicit sed nō contumeliā. **S**i quis autem
 dicat alteri qz fit fur. nō solum cōūciū s̄ etiā con
 tumeliā infert. **A**li⁹ est defectus honoris. unde q
 imputat alicui defectū minoracōis siue indigen
 tie qui etiam derogat honori oñi quācunqz excel
 lentiā illud fit per verbum impperij. qd pprie est
 quādo quis iniuriose alteri ad memoriā reducit
 auxilium qd cōtulit ei necessitatē patienti. **Q**uan
 doqz tamē vnū p alio reputatur. **C**ontumelia
 autē vel cōūciū est mortale pccm quādo intē
 sio pferentis contumeliā ad hoc fertur vt aliqz
 p verba q̄ pferet. honorē alteri⁹ auferat. **A**liquan
 do etiam si aliquis verbū cōūciij vel contumelie al
 teri dixit nō tamē aio de honorandi. sed forte pro
 pter correctōnē. vel ppter aliqđ hmoi. **S**i tūc ita
 est graue conūciū qz p incautelā plati auferet
 honorē eius contra quē pferetur. tunc etiā possit

hō peccare mōlīter etiā si nō intendēt de honora
 cōez alteri. Sicut etiā si aliquis aliū incaute ex
 ludo pculsiēs graūiter ledat. culpa non carz. Si
 quis autē otumeliā alteri infert. nō intendēs eius
 dehonoracōem vbi graūiter nō dehonestatur hō
 tunc potest esse veniale. puta si sit leue iūctū nō
 multum hominem dehonorās. a pferatur ex ani
 mi leuitate vel ex leuī ira abq; firmo pposito ali
 um dehonestandi. ut qñ aliquis intēdit aliquē
 p hmoi verbum leuīter cōtristare. sicut fit aliquñ
 ex ira. vel ex leuī subrepcōne. Quādoq; vero ver
 bum cōtumelie illatum preter intencōez dehōne
 standi. nullū est pccm. ut in virtute eutrapelie
 fit ad quem pūnet bene iūctari s̄m p̄hm id est
 ad eutrapelū pūnet dicē aliquō leue iūctum nō
 ad dehonoracōem vel ad cōtristatiōem eius
 in quem dicitur. sed magis causa delectacōnis a
 oci. a hoc fieri potest sine omni peccato si debi
 te circūstantie seruentur. Vide de hoc infra ca
 pitulo septimo. ¶ vndecimo. ¶ **R**ixa est quoddā
 priuatum bellum quod inter priuatas psonas
 agitur non ex aliqua publica auctoritate. sed ma
 gis ex inordinata voluntate. vnde sicut contēn
 tio importat contradicōnem in verbis. sic rixa
 in factis. Rixa igitur ē cōdidicō aliquoz vsq; ad
 frā puciens dū scz aliquis alterū ledē mīcē seu
 molitur inordinate. alio sciēte et repugnante.

22

Et quāq; est rixā cum peccō veniali. quādoq; cum mortali s̄m̄ diuersum motum aī alicui⁹ a diuersum modū se defendēdi. Nam si quis animo v̄nt̄ dicte vel odij vel cum excessu debite moderatōnis se defendit: semp̄ quidē peccm̄ est. s̄ veniale qñ q̄s leuis motus odij vel vindicē se immiscet. vel cum nō multū excedit moderatā defensionem. Mortale autem peccm̄ est quādo obfirmato aīo in impugnatem insurgit ad eum occidendum. vel grauifledendū. Inferens igit̄ notabile nocumētum p̄ primo iniuste etiā ope manuali. non est sine peccō mortali. sed in eo qui se defendit potest eē sine peccato. **S**edicio est tumult⁹ aliquoz̄ secularium p̄sertim ad pugnā corpalem tendentiū a se p̄parantiū ut quādo ptes v̄m̄ multitudinis inter se dissentientis excitant̄ ad tumultum extra se v̄l a liā ptem ciuitatis. Dicitur autē sediciosus non solum ille qui discordiā seminat: s̄ etiam qui in ordinate adinuicem dissentiūt. sediciosi dicunt̄. **E**stq; sedicio s̄m̄ gen⁹ suum peccm̄ mortale. Et ḡ dus in sedicōne sunt. Quia qui pcurant sedicōez maxime peccant mortaliter. Deinde qui tales se quūtur perturbantes bonū cōe. etiā peccant mortaliē. Sed min⁹ q̄ primi. Qui vero bonū cōe defendūt reis resistentes nō sunt sediciosi. **B**ellū fit male. primo quādo fit sine auctoritate principis. Secūdo si fit sine causa iusta. vbi scz̄ nō fuit culpa.

fieri enim potest pro patria vel rebus dampnificatis.
 tertio si sit sine intentione recta. quod est ut bonum pro
 moueatur et malum euertatur. Quarto si sit a perso-
 na in sacris ordinibus constituta. Quinto si fiat die
 festo sine necessitate. Sexto si fieret in loco sacro.

Ovla put **De Gula Capi. 6.**
 est viciū capitale est inordinat⁹ siue in-
 moderat⁹ appetit⁹ comedendi & bibendi. Et
 vocatur alio modo castrimergeria id est ingluuiēs ve-
 tris. **G**ula ex suo genere non est peccatum mortale
 nec delectatio inde sequens. potest tamen fieri mortale pec-
 catum. vno modo quod delectationi gulae inhæret homo tamquam
 fini propter quam deum contempnit patitur. scilicet contra precepta
 dei agere ut delectationes homini assequatur. vnde etiam
 secundum **Cacel.** Gula quod est inordinatus appeti-
 tus commendendi fit mortalis tripliciter. **P**rimo
 modo si conuestio est contra prohibitionem vi-
 delicet preceptum vel contra votum. siue hoc fit rati-
 one aui seu temporis seu loci. **S**ecundo quando
 alia que fieri precepta sunt. ob gulam scienter vere
 vel interpretatiue obmittuntur. vel perpetrantur
 prohibita. **T**ertio denique quando corpus
 aut ratio notabili detrimento per gulam scienter
 vere vel interpretatiue pregrauantur.
In moralibus autem ille dicitur interpretati-
 ue scire aliquid. quando et si actu scire negligit
 scire tamen debet et discrimini non semet obicere

Vocam⁹ insuper scientiā nō p demonstracōem s
 p vehemētem a probabilem vieduram. **N**otā
 dū tamē q sol⁹ appetitus cibi nūq̄ est pccm. nec
 etiā delectatio cibū vñs est pccm inq̄tum ordiā
 tur contra defectū sibi contrariū. quia hec sūt puē
 naturalia in quib⁹ nullū est meritum nec demeri
 tū. Si autē appetitui necessitatis adiūgitur appeti
 tus delectationis a voluptatis in cibo hoc ē veniale
Veniale etiā ē pccm gula dicit **Th**. qm̄ quis nis
 cupiscit delectacōnes ciborū. non tamē ita q pro
 pter hoc aliquid facēt cōtra legem dei. **V**trum
 autē q̄ntitas a qualitas cibi sint in vicio an sol⁹
 appetitus. **R**espond³ alexander nec substantia nec
 q̄ntitas. nec qualitas absolute accepta deteriant
 racōnem illicitā. sed solum in relatione ad appeti
 tum. vel appetitus in relacōe ad hē. **V**nde Ro. ix.
 nō est regnum dei esca et potus. glo. nō vsus cibo
 rū s cupiā est refrenāda. nō enim interest qd
 omnino alimētoꝝ vel quātum quis accīpiat: dū
 modo illud faciāt pro congruēcia hominū cū qui
 bus vivit. a p psone sue a p valitudinis sue ne
 cessitate. s qua facultate et sereitate animi hīs
 valeat et cum oport³ etiā hīs necesse est carē
 vt dicē possit. **S**cio habundare et penutiā pati.
Queritur Quid est motiūū h⁹ pccī a deceptiūū
 anime. **R**es. idem Apparens sufficiētia cibi l po
 tus. **I**n multis tamē hominibus est ita. q illud

3

2

quod primo videbatur eis esse superfluum: postmodum ex peccato
 uia consuetudine uix videtur esse sufficiens. In multis
 etiam ipse appetitus absorbitur iudicium rationis. ut si primo
 moueat eos sufficiencia. postmodum autem ad ingurgi-
 tationem inclinatur eorum ratio. ¶ Queritur cum necessitas
 cibi sumpta non sit peccata: et voluptas que est peccata
 sic se secundum Augustinum immitteat quod nesciat homo aliqua
 modo an necessitate querat an voluptate. utrum ignorancia
 hoc excuset. Respondetur idem. Concedimus quod non
 est scibile ibi se perceptibiliter quid sit licitum et
 quid illicitum. sicut nec in alijs peccatis utrum in ira.
 Multociens enim homo credit irasci contra uicium
 et irascitur contra personam. nec de facili potest percipi.
 Ignorancia igitur ista est pena peccati originalis. que
 ignorancia in adam non fuit. In nobis autem non
 omnino excusat peccatum. cum tali peccato ubi
 sic est illicitum non debetur nisi pena temporalis. unde
 de ipsa uindicta frequentius docet sanctos ut sciant di-
 scernere quid sit necessitas et quid sit voluptas
 licet non de se ad hec attingant. ¶ Queritur cum in
 multis appropinent necessaria superfluis. adeo
 ut non possit de facili discerni quid necessarium
 sit et quid superfluum: queritur si iste qui ignorat quid
 necessarium et quid superfluum accipiat plus
 quam necessarium sit. peccet quod si esset certus quid es-
 set necessarium: ultra non acciperet. ¶ Respondeo idem
 Si gaudet talis quia ignorat. nichilominus peccat

Sed si tristatur. et fit ita quod non possit discernere nisi
 per gratiam datam. nec est sibi data tunc dici?
 quod non peccat. **G**ule spes sunt quibus secundum illud
 Preptope laute. nimis. ardentem studiose. **P**rima
 preptope. et pervenire tempus debitum comedendi.
Secunda laute id est nimis precioso utendo. **T**ercia
 nimis scilicet in quantitate fumendo. **Q**uarta. arde
 ter hoc est quando quis non servat modum debitum
 comedendi. **Q**uinta studiose id est tibi nimis ac
 curate factis utendo. **T**endit autem ad mortale pec
 catum ieiunii fractio. **I**eiunii scilicet quod est prece
 ptum. primo quando quis tempus comedendi sine in
 sta causa notabiliter pervenit. **D**icit tamen **Can. Ca**
ritas frequenter concedit comestionem alias illi
 citam. quandoque propter hospitem. quandoque propter infirmi
 consolacionem. quandoque propter obsequium prestandum
 ut in servitoribus monachorum. et etiam principum
 et impugnantibus cibum eorum eis conceditur. **S**ecundo
 comedendo carnes sine necessitate in ieiunio ec
 desie. **T**ercio bis comedendo. **D**e tertia autem come
 stione probabile est comedentem ter in die Ieiunii
 sine causa non esse peccatorem precepti in tertia
 comestione sicut in secunda. quod quod oppositum tenet sit se
 cuius. **Q**uarto comedendo in fraude electuaria in
 quantitate magna vel similia. vel nimis multum
 bibendo. pro prefata enim secundum aliquos ieiunium sol
 vitur. **D**e comestionibus tamen specierum. et similibus

A

8

cōsuetudo teneatur a delectationis nimia libido vi-
 tetur. // Quinto quā quis carnē extra luxuriā doma-
 re ex precepto tenetur. nec aliquo modo tali vel
 simili peccō resistere potest sine ieiunio & abstinē-
 tia. tunc enim cadere videtur sub precepto de di-
 lectōne sui. // Sexto quā quis ieiunium in sacrāmē-
 to pnie sibi iniunctū seruare contempnit. // Septimō
 si sine necessitate vel dispensacōe voto firmatum
 ieiunium frangit. Similiter de ieiunio a prelato
 vel regula sibi sub precepto iniuncto. Nota tamē
 q̄ preceptum de ieiunio ecclie potest aliquā seruari
 dum contra deum mortalis gula committitur. Sic i-
 multis dicendum est. peccat etiā mortēliter qui si-
 ne necessitate. scienter ieiunium nature frangit
 et sic eucharistie sacramētum sumit. vt si biberet
 quis aut cōmederet. // Ad sciēdum autem quā-
 do in diminucōe cibi et potus sit peccatum. Nota
 dum q̄ intempācia est viciū sub quo militat gula.
 Est autem intempācia qua quis delectabilibus po-
 tissime tactus et gustus aut aliorum sensibiliū
 vtiū. & ea appetit inordinate q̄ sunt impedimē-
 ta sanctatis corporalis. vel bone habitudinis
 corporalis. etiā pro spūalium exercitiis debitis.
 10 **A**d uerēdū p̄terea q̄ q̄si oēs spēs insensibilitatis
 noib; p̄p̄is carēt. q̄ raro cōtingūt. Raro enī in-
 mis modicum quis bibit cōmedit. a sic de alijs.
 Insensibilitas itaq; est viciū quo q̄s p̄ loco a

40

type p se aut fm cōgruentiā eoz quibus cōiūnt
irraconabiliter nō vntur sensibilibus. vel ea nō
appetit sensibilia delcābilia que sunt necessaria
humane salutī. corporali l' bone habitudinī corpo
rali quantum ad cōseruacōem indiuiduū l' speciei
¶ Vnde in diminucōne tibi vel potius potest q̄s pec
care declinando a medio v̄tutis fm **Allex.** primo
minus sumēdo q̄ necesse sit ppter laudem homi
nū. & sic reducit ad inanē gloriā. sicut fecerūt ypo
crite exterminātes facies suas vt apparerēt ho
ibus ieiunātes. **S**ecdo potest aliquis declināre a me
dio v̄tutis bona intencōne. & decipi suo iudicio. p
uerse iudicando in hoc q̄ macerat carnez suam
vltra q̄ debet. vt si nesciat quid sit necessariū. ā
qui d' sit diminitū. dicim⁹ q̄ tunc peccet. **S**ed po
namus inquit **Allex.** aliquis dubitat. timet enī
q̄ si nimis abstineat q̄ non poterit vacare operi
bus debitis. **T**imet iterū accipere. eo q̄ nō posset
subicere aut domare carnē suam. peccat ne talis
accipiēdo minus q̄ oporteat. **I**tem quid istoꝝ
magis expedit illi. **R**es. vnus est timor spūalis q̄
deb; esse in omni ope bono de quo **Job. 9.** Vere
batur omnia opa mea. sciens q̄ non p̄cēs delin
quentū. **S**ed ali⁹ est timor dubietatis i eligēdo.
de quo est questio. et dicim⁹ q̄ talis deb; insistē
securiori p̄ti. **S**ecurior autē ps videtur esse in absti
nendo. qm̄ in hoc vitatur suū piculū sez vt non

12

dñentur vicia. **¶** Querit etiã An abstinentia mi-
 mia. peior sit voracitate a ebrietate. **Rñdet** Cācel.
 Deterior atq; piculofior est abstinentia immodera-
 ta. q̄ voracitas aut ebrietas. si dca abstinentia
 vsq; ad turbacionē cerebri a vsus racōis notabi-
 liter a scienter vergat a adducat.

13

¶ Querit An
 gula a peccā carnalia sine maiora spūalib⁹. **Ref.**
 Alex. q̄ simpliciter spūalia sine maiora. s̄ fm qd
 carnalia. potest enī aīa inclinari ad peccm. a ex p-
 prio defectu ei⁹ in se vel ex fomite qui est i carne
 primo mō inclinatur ad spūalia. **Secdō** mō ad car-
 nalia. **Si** ergo maioritas attenditur racōe forco-
 ris indiācōis ad quā osequitur maior a grauior
 pugna. cum hic sit inclinatio fomitis. sic quo ad
 hoc potest dici q̄ peccā carnalia sunt maiora. **¶**
Greg sup illud math. 2. Cum ieiunasset. xl. dieb⁹
Nisi primūm gula refrenetur. frustra cōtra alia
 vicia laboratur. **Et Iheronim⁹** duo sunt vicia ex
 oibus que maxime homiēs decipiunt suis volup-
 tatibus. gula a libido. que ponere est difficili⁹ vti
 vero eis est dulci⁹. **Ebrietas** est rācū inordinat⁹
 siue immoderatus appetit⁹ bibendi id qd inebri-
 are potest. **Seneca** sic diffinit di. Nichil aliud dif-
 finio ebrietatem q̄ insaniam voluntariam. et sic
 semper est peccatum. **Ebrietas** autem quādo ca-
 pitur p̄ puacōne vsus racōis ex vini sūpcōe p̄ce
 detestūc nullum ē peccm. qñ ebrī⁹ prius nesciuit

fortitudinē vini nec potum sciuit esse immodera-
 tum nec estimauit aut estimare debuit potū esse
 inebriare potētem. **¶** Fit autē ebrietas mortale
 peccm̄ quando quis sic ē dispositus q̄ a vino de fa-
 cili leditur. et tñ sibi nō cauet. qñ scilicet aduertit
 potum esse immoderatū et inebriantem. et tamē
 magis vult ebrietatē incurrē q̄ a potu abstinē
 vnde **Allexāder** dicit **Cum** quis accipit vltē mē-
 suram quā erigit nature necessitas scienter et ex
 libidine peccat mortaliter. nec oportet inquit q̄ in-
 tendat inebriari. s; q̄ intēdat id ad qd̄ sequitur
 inebriatō. et sic velit delcāri in creatura supra de-
 um. **Sed** qd̄ de eo qui alium inebriat. **Res** quan-
 do quis alium inebriat; et intendet solum q̄ alē
 se ingurgitar; p̄sertim si inuitat ad potum vt in-
 tendat statum mentis alteri⁹ euertere. et hoc facit
 i eius nocumentum; tunc peccat mortaliter cum
 intendat euertere statū mentis. et sic ei magis au-
 fert q̄ si auferet; ei t̄pale aliqd̄. qz auferet ei v̄sum
 racōnis. **Venialiter** autē peccat; primo qui aliū
 inebriat. si inuitat alium ad accipiendum super
 fluū vt sic excitetur temuolētia vel familiaritas
Simpliciter non est peccm̄ quādo quis aliū nescit
 esse dispositū ad inebriandum et ei dat vinum vl-
 cum inuitat ad bibendum si alter ebrietur vt di-
 sand⁹ **Th.** **Si** vero sic fit q̄ credit eum esse vere
 tūdum et q̄ p̄uerecundia non accipit necitatem

suam: tunc si alter inuitat ipm ad hoc vt ille acci-
 piat necessitate sua: non peccat inuitas. etia si ille
 accipiat plus q̄ necesse sit. a tamen peccabit ille
 ¶ **14.** Sz uiale peccm eē p̄t ebrietas. q̄n quis immo-
 derate sumit vinū s̄ non estimat potū esse inebri-
 are potentem. Item q̄n vltra necessitatem q̄s ac-
 cipit. s̄m mensurā t̄n p̄ceptibilem. est veniale pec-
 catū. **Cancellari⁹** breuiter sic dicit. **Ebrietas** mō-
 lis est a ḡnaliter ois delectatio cibi a potus. q̄n ali-
 quis tanta libidine comedit a bibit. q̄ postponit
 deum. sic q̄ etiā vbi dei p̄ceptum vno modo vt
 alio deberet violari: nichilomin⁹ a tali delectatōe
 non cessaret. **Secus** si delectetur etiā ex consensu
 libero citra deum non hoc facturus si de⁹ phibe-
 ret. tunc enim nullū est vel tantum veniale deli-
 ctū. **Et** habz hec regula in multis alijs materijs
 vtilem locum suum. **Inebriare** vero alium scien-
 ter. vt vsu careat rationis in eius notabile deeci-
 mentum. peccatum mortale est. **Hec** ille. **Prece-**
 rea notat **Alexander** q̄ omnes quinqz species
 versus. **Preprope** laute nimis ardentem studiose
 spalia peccata faciunt circa vsu m potus cuiuscū-
 qz immoderatum. plus tamen circa inordinatum
 vsū vini. ¶ **16.** **Illic** gule sūt. r. vna ē imūdicia que
 est inordinata emissio q̄cūqz supfluitatū vt v-
 tunc vomit⁹ l̄ eē semis. **De** q̄. s̄. de luxuria. c. 2. **1^a**
Scda est multiloq̄r: vbi ē multitudo locutionis

cum superfluitate vel preter utilitatem aut necessitatem. Dicit **Alexander** et secundum eundem aliud est proprie multiloquium et verbositas siue linguositas. Nam verbositas siue linguositas sonat in contentum perveniens ex consuetudine superflue et inordinate locutionis. multiloquium vero non determinat tantum quantum linguositas sed stat in genere. Tercia filia est ebetudo mentis vel sensus circa intelligibilia scilicet et causas precedentes et hec ymmo et sequentes filie ex fumis ciborum vel potuum inordinatae superflue caput turbancium et gubernaculum per consequens rationis amoventibus seu impediensibus quo sublato ebetatur mens. lingua dissolvitur. et corporis armonia. Est igitur ebetudo sensus. debilitas mentis circa considerationem spiritualium bonorum. et oritur ex gula. Cecitas autem mentis est omnimoda privatio cognitionis spiritualium bonorum. Quando talis. sicut et ebetudo sensus est voluntaria. sicut patet in eo qui affectus circa carnalia de spiritualibus subtiliter discutere fastidit vel negligit tunc est peccatum. Et hec cecitas mentis est filia luxurie. Stulticia vero est ebetudo quedam cordis anime et obtusio sensuum intellectualium in respectu dei. et altissimarum causarum. puta cum homines propter affectum nimium ad terrena. desipiunt eterna. et est peccatum oppositum sapientie seu contemplationi. Quarta est inepta leticia que oritur. quam gubernaculum mentis

id est ratio ebrietate seu sopor. **Q**uinta est scurrilitas seu iocularitas ex eadem radice. in ope tamen quia tunc sicut non potest cohiberi lingua ita nec membra alia cohibentur. quin ad ridiculosos vel etiam ad honestos motus ferantur. **S**ub prefatis plura alia vicia continentur videlicet ludi excessus seu iocum in verbis vel factis. et dici potest iocularitas quia ibi est vitium in multis casibus. **P**rimo et principaliter quoniam in ludo assumuntur verba et facta turpia. **S**ecundo si ibi assumuntur verba vel facta nota proximo ut fit detrahendo infamando et homini. **T**ercio quoniam totaliter in ludo gravitas animi est solvitur in membris vel in armonia anime. **Q**uarto quoniam non congruit aut persone aut loco aut tempore. et sic de alijs circumstantijs. **Q**uinto quando fit directe in doctrina sacra. **S**ecus si non admisceretur ei sed interponeret distincte ab ea. **L**udus et iocum est licitus si prefata defunt. **Q**uandoque est peccatum veniale. ludus superfluous. ut cum aliquis non tantum afficitur ad ludum. quod propter hoc committat vel velit committere aliquid contra dilectionem dei aut proximi. **M**ortale peccatum potest fieri. **P**rimo quando aliquis causa ludi vitium turpium verborum vel factis. **S**ecundo quoniam vitium quod est causa ludi verborum vel factis nobiliter nocivus primo. vel est quoniam talibus vitium quod vergit in proximi nocumtum quod de se sunt peccata mortalia ut quoniam fit ad infamandum. furandum. decipiendum aut luxuriam. **T**ercio propter defectum debitarum

11

18.

circūstantiarum. puta cum aliqui vtuntur ludo
temporib⁹ vel locis indebitis. Aut etiā ppter cō
uenientiā negocij seu psonę. Et hoc quidē quādo
q; potest esse pccm mortale ppter vehementiam
affectus ad ludū cuius delectōnē pponit aliquis
dilcōni dei. ita q; contra preceptū dei vel ecclie tali
bus ludis vñ nō refugiat. vt de corneamētis vide
tur cōtingere. Rūq; autē est pccm veniale. vt cū
aliquis nō tantū afficitur. ad ludum q; ppter hoc
vellet contra deū cōmittē. Agrestes autē dicuntur
p oppositum hñtes viciū qđ alio nomine dicitur
duriciēs. et sunt qui a ludo licito deficiūt et ioco.
Tales neq; sibi dicūt aliqđ ridiculū. et dicentib;
molesti sunt. **Choreisare** s^m **Albertum**. et curre
sibus potest fieri sine pccō. primū q; fiat tpe debi
to scilic; gaudi; sicut in nupcijs. vel tpe victorie
vel liberaōnis hominis vel patrie. vel aduentu a
micū de terra longinqua. Scđm vt fiat cum hone
stis. de q; nō oriat psumpō mali. nō cū leccatori
b; et cū leccatib;. Tercū ē q; fiat a psois seculai
b; q; deiciis monachis et monialib;. spūalib; de
dicatis. talia illicita sunt. Quartū est q; honesto
modo fiat. nō gesticulacōibus nimis inhonestis et
inordinatis. Quintū q; cātus exātans in talib; et
musica nō sit de illicitis sed de morib; et de deo. de
melodia autē nō est curādum. **Choree** s^m eundē
sunt male tripli de causa. Prima est principat

est mala intentio. vt qñ sunt ad oñdēdā vel puo
 candam libidinem. sicut fere oēs modo exercent
 Alia cā est qñ nō sunt suo tpe ut tristicie scilicet
 vñde penitētib⁹ ludi interdiciuntur. **Tercia** ex p
 sona vñde clericis vt supra interdiciuntur. **¶** **Pecc**
 eane mortaliter choreisantes siue in festis. siue in
 p̄festis illicitas choreas ducētes s̄m wil. **Si** hoc
 faciunt causa incitandi se vel alios ad libidinem
 Sedo si tunc choreas ducunt de cōsuetudine licet
 hoc non faciant corrupta intencōe **Si** aut aliqua
 vel aliquis raro a sine corrupta intencōe se immi
 sseat hmōi choreis. q̄ sit mōrle non audz dicere
 nec q̄ sit veniale q̄ videtur approbaē tal̄ p̄sona
 choreas tales a suo exemplo dare exemplum ali
 is similiafaciendi **Sed** aduerte q̄ ille doctor vide
 tur loqui de illicitis a non de licitis choreis. **Querit**
 tur **An** liceat histriomibus aliqd̄ daē **Res. Alleg**
Aut datur vt foueantur in vicio. scilicet qd̄ non
 exercent sine mortali peccato. a tunc est mortale
 peccatum et magis. dans q̄ histrio peccat. **Vñ**
 de **Cris.** tres gradus ponit. **primus** histriomem
Secundum videntem. **Tercio** dantem. scd⁹ pl⁹
 peccat q̄ primus s̄m cum. a tercius plus q̄ scd⁹
Aut dat causa inanis glorie. ita q̄ nō intēdat ip
 sum fouere in vicio sic ē viale peccatū. **Aut** dat
 soli⁹ cā necessitatis. vt cū vidz ipm̄ hūme indigent
 tem. tūc daē ē meritorium. **¶ Querit** utrū licitū

20

21

fit inspicere hystriomica. scilicet q̄ non fiūt sine mor-
 tali peccō. **R**es. s̄m eundem. quedam inspectio est
 transitoria. que fit quādo inspicūtur huiusmodi
 causa curiositatis. nō intēdo delectō; q̄ moue-
 at ad luxuriā. a hoc nō est mortale peccm. **A**lia
 est inspectio studiosa. que fit vt inspicendo mo-
 ueatur ad luxuriā. a hoc est mortale peccm. **R**e-
 uelacō sigilli secreti ex ebrietate aliqui oritur. **V**bi
 enim ebrietas ibi nullū secretum. **V**nde puerbi-
 vltimo **N**ullum secretum vbi regnat ebrietas.
Nūq̄ enim a in nullo casu licet reuelare sigillum s̄
 fessionis. alias peccm est mortale. **S**ed reuelare si-
 gillū secreti tunc licitū est. qm̄ sunt talia que p̄-
 nēt ad corrupcōnem multitudinis spūalem vel
 corpalem vel in grauē dampnum alicui⁹ p̄sone
 vel si quid aliud est h⁹ modi qd̄ quis p̄alare te-
 netur vl̄ testificando vl̄ denunciādo. quia cō-
 hoc debitum obligari non potest quis p̄ secretū cō-
 missiōnez. quia in hoc frangeret fidem quā altei
 debz. **R**ecipiens autē sigillum secreti in talib⁹ q̄
 quis p̄dere nō tenetur. sic p̄ sigillum secreti liga-
 tur q̄ nullo modo tenetur ea p̄dē etiā ex prece-
 pto superioris. quia seruare fidem est de iure natu-
 rali. **h**ec **tho**. **A**lexander dicit **R**euelare peccm oc-
 cultum alteri⁹ potest aliqui bene fieri. quādo sc̄li-
 cet fit nō causa nocendi. s̄ causa correpcōnis. a ei q̄
 p̄desse pōt nō obesse n̄ ess; occultū p̄ sac̄mētale

22

23

28
 confessionem. et hoc nullo modo potest reuelari. Similiter
 si sciretur per secreti omissionem. sic enim reuelare
 non debet nisi forcius vinculum superueniat ut ex
 comunicationis vel precepti dicitur. ¶ Est igitur tri-
 plex sigillum. Vnum confessionis. Aliud secreti for-
 maliter excepti ab alio. Tercium quando aliquis ab
 amico percipit vel audit quod verisimiliter credit alium
 velle habere sub secreti sigillo. postremum ligatur
 minus quam firmum. primum maxime. Et ut per. pa. i. q. dicit
 quodlibet illorum sigillorum fragiles peccat mortaliter nisi vbi a-
 pte potest licite. De isto ultimo sigillo confessionis no-
 ta tres conclusiones per. pa. in. q. di. 21. quomodo videri
 licet tria genera psanarum tenentur ad sigillum confessionis
 ¶ Est ergo conclusio prima. Sacerdos qui audit con-
 fessionem alicuius tenetur celare pre omnibus ratione
 materie. quia sibi committitur sub secreto. et ratione
 forme quia in sacramento penitentiae. Unde est reuela-
 tor confessionis non solum qui in speciali nominat
 crimen et criminiosum. sed etiam qui in generali
 persona que ex hoc potest cognosci. vel crimine persone
 in generali. Sic quando sacerdos contra parochianum con-
 querit quod negat ei eucharistiam. dixit publice sacerdos
 quod hoc faciebat quod ille habebat peccatum a quo eum non po-
 terat absolue nec ille volebat ire ad episcopum.
 ¶ Secunda conclusio quod ad celandum confessionem tenetur
 iste ad quem confessio peruenit siue licite siue illicite
 et mediate siue immediate. Exemplum de licite

et immediate ut contingit de nō sacerdote q̄ audit
 confessionem in articulo necessitatis de peccis mortali-
 bus vel venialibus. similiter interpres que pro se
 adhibet. Sic qui casu audit. ymmo quicūq; audit
 vel ad quēcumq; confessio puenit tenetur ad celā-
 dum. **Tercia** conditio ille tenetur celare q̄ ali-
 quid aliter audiuit q̄ in confessione. si recepit q̄si
 in confessione sicut quā aliquis dicit alteri. **Ego** di-
 co tibi hoc quasi in confessione. **Recipiēs** tenetur
 celare non tanq̄ ex confessione seu sacramento
 quia nullū ibi fuit. s; ex promisso Et quis tam re-
 cipiēs q̄ mittēs tale sigillū videatur irreuerē-
 tiam facere sacramento in eo q̄ nichil est equalit̄
 celandum ei qd̄ in confessione scitur. tamen si quis
 recipit tenetur celare. **Sed** querēs **Que** sunt ista
 ad que se extendit sigillum confessionis. **Rūdy** idē
 p̄ tres condusiones. **Prima** illa ad que primo et
 principaliter se extēdit sigillum confessionis sūt
 peccā confessā et circumstātie inq̄tum h̄mōi. unde
 etiā tertia p̄sona cum qua quis peccāuit cadit
 sub illo sigillo si in confessione expressa est. ymmo
 cum aliquis dicit confessor **Ego** audiui tale peccm.
 qd̄ tamē nō audiuit nisi in confessione cadit sub si-
 gillo de necessitate. nō tamē absolute. s; sub con-
 dicōe. scilicet si ex placōe taliū verborum posset p̄-
 se vel p̄ accūs directe vel indirecte aliqua verecun-
 dia vel confusio vel suspicō general̄ mala vel aliud

26.

27

27

nocimentū pueniē confitenti. ¶ **S**ecūda cōclusio Sub sigillo confessionis cadunt etiā non peccā aliquando illa scz p que possēt directe vel indirecte peccm pro di. unde si homo non potest confiteri peccm propriū. nisi reuelet confessionem: non d; confiteri illud peccm durante tali casu. sed sufficit conteri. et habita oportunitate. postmodum cōfiteri. non reuelatur confessio. quia maius est vinculum de nō ē

28

uēla nō q̄ de confitendo. ¶ **T**ercia cōclusio nō peccā q̄ possunt dici sine reuelacōe peccōrū. nec di recte nec indirecte cadunt sub sigillo confessionis. vt de ea q̄ confitens interserit in confessione q̄ non sunt peccā nec circumstantie. nec potentia deducē in manifestacōez cōfidentis. vt q̄ in tali terra sūt bona blada vel huiusmodi. si in dicendo illa nō det intelligere confessori. q̄ velit ea celari: talia non cadunt sub sigillo. nisi de congruitate. p̄mo dicens aliquem audisse de peccatis. confessum nominando. non peccat. quia omnis homo mendax id est peccator est. Sed si diceret sibi confessum. A. de magnis et multis peccatis. esset reuelator confessionis. ¶ **F**inaliter regulam ponit i

29

dem doctor q̄ quando per locutionem de peccatis confessis potest deueniri per se vel per accidēs directe per quemcumq; modum in aliquā cōgnicōez. vel suspicōnem. vel opinioē. l. dubitacōez de confesso. vel inq̄tum sibi per hoc pōt prouenire

detrimētum in aīa. vel corpe vel possessione. vel fa-
ma vel amicis v^l inq̄tum p hoc potest in populo
scandalum gnari. vel cōfessio magis odiosa. vel
min⁹ dilcā. vel magis onerosa. v^l min⁹ preciosa
reputariztunc raro v^l nūq̄ potest cōtingere qñ
ex reuelacōne pccōz in confessione auditorum a
p viam aliam nō scitorū possit cōtingere aliquid
de predictis in ouementibus. q̄uis forte qñq; nē-
lum cōtingat. vnde multum habz timere q nō di-
cat vel quomodo dicat. **De inuidia Capi. A.**

Inuidia est dolor seu tristitia de bono alieno inq̄-
tum scilicet estimatur vt diminutiuum pprie glo-
rie vel excellentie. a in quātum alter excedit ipm
in bonis. **Alexander** dicit q tria sunt in inuidia

Vnum est principale. s. displicentia visionis si-
ue que est fm visionem. dicēte **Seneca** Quidq̄d
mente fugimus. ingestum oculis vix videm⁹. q
sicut aliquid placet amāz: ita aliquid displicz in-
videnti. Et hec displicentia dicitur nō acceptatio
hec displicentia est vel per visum interiorem vel ex-
terior em. Scdm est cōsequēs ad primū vt dolor &
odium. a p illum dolorem vel odium manifesta-
tur primum principale inuidie. scilicet illa dis-
plicentia visionis. siue illa nō acceptatio. **Tertiu**
vero est i quo inuidia radicatur. s. ira. quia ex ira
inueterata nascitur odium a inuidia. **Quartum**
quod in inuidia reperitur preter id qd est peccatū

est pena. Vnde in diffinitione dicitur dolor seu tristitia. primo facit impressionem in corde ipsa inuidia. et inuidus seipm prius qm inimicum punit. Et qm ad hoc qm dicit inuidia maximu pccm. qz nullu aliud ita se punit. Vn glo Gal. 7. **M**anifesta sunt opa carnis. emulaciones et inuidie. **G**losa dicit **A**mbro. huic vultus tumax. toruus aspectus. pallor in facie. in labijs tremor est. e stridor in dentibus. verba rabida et effrenata. ciuitia et mansuetudo ad violentia pmpa. et si gladio interim vacua. o gladio tamen fultate metis est armata. **R**espicit autem propria excellentiam inuidia aliter qm supbia. licet in utroq; vicio excellentia sit motiuu. qz excellentia q est supbie non ponit qz diminuat vel auferatur bonum in alio. s; excellentia inuidie hoc ponit. **I**n superbia enim est amor excellentie id est excellentitudinis. et hec est magnitudinis in potentia vel magnitudinis in aliquo alio bono. **S**ed non ponit qz minuatur vel auferatur aliud in alio bono. Vnde superbus vult excellere super alios. s; non appetit ratione superbie qz aliquis amittat aliud nec auferatur vel minuatur bonum suum. sed appetit excellere super ipsum. **S**ed excellentia in inuidia dicitur comparatiue. quia inuidia vult super alios excellere. et eoz excellentiam vel bonum minuui vel auferri. **S**ed hoc est quia appetit excellentia singulariter. Vnde singularitas e

ad inuicta sue excellētie. a racōe illi⁹ appetit bonū
 in alio minui vel auferri. a ideo etiā inuidia di
 citur de excellentia litigare. **E**x quo etiā patet
 q̄ inuid⁹ vt sic semp minor ē vel minorem se exi
 stimat. **I**nuidia etiā in q̄tum hōi semp est re
 spectu superioris in p̄nti vel i futuro. Superioris dico
 vel simpliciter vel s̄m estimacōnem inuidētis.
Vnde inuidet parib; nō quia pares; s̄ ne fiant il
 li superiores. **I**nuidet inferioribus nō quia infio
 res sed ne fiant ei pares. **D**icit etiā emulacō et
 inuidia solum. q̄ primum est in exteriori effectu
 s̄m vero i corde. **H**ec de **A**ller. vide de hoc. **S**⁹. **D**iffe
 runt p̄terea s̄m th̄. inuidia a odium. q̄ inuidia
 est que diffinita est. **S**ed odium est appetitus l
 desiderium mali. **S**ed inuidus appetit malum alteri⁹ pro
 malum. **S**ed inuidus appetit malum alteri⁹ pro
 p̄ter appetitum glorie. **I**ratus autē appetit malū
 alteri⁹ sub racōe iuste vindiāte. **O**dium vero dei
 ex deliteracōe p̄cedens est simpliciter maximum
 oīm pecōrum. a p̄c̄m in spiritum sanctū. ac oēs
 eiusdem. vi. species vsciens de hoc habes supra
 c. 1. **I**gitur odium proximi dupliciter cōmit
 titur. vno modo quō ad naturam a est quādo ali
 quis primum ledere intendit. in manifesto vl̄ in
 occulto. **A**lio mō quo ad grām. a est q̄n aliquis
 proximū ledere intendit aut i manifesto aut in oc
 culto quo ad grām. **I**nuidia dicitē contrariat

e

4

6

A

8

precepto de dilectione proximi. De qua dilectio
 dat **Cancellarius** quinq; regulas. **P**rima dilige
 re proximum sicut seipsum. est velle proximo ea
 omnia q; sibi in rectam rationem homo vellet sibi p
 ximum suum velle. **H**ec autem sunt indispenfabili
 ter bona caritatis et glorie. **S**ecunda q; bonis forti
 tute et nature et gratie gratis date possunt hoies a
 bus in pncipem sui et aliorum: non quilibet tene
 tur velle illa cuiusq; proximo suo. sed aliqua
 do non velle. quia et secundum rectam ratioem ita
 deberet homo velle de seipso. **S**ic **J**udex cu amo
 re proximi necat ipsum. aut bonis spoliat. **S**ic
 ingenium et scientia et diuitie possunt desiderari
 isti vel illi proximo non adesse dum nocitura cre
 duntur. **T**ercia ab inimico pato totaliter san
 facere de iniuria ego teneor satisfactionem susci
 pere vel indulgere. tamen verbum meum aut so
 cietatem solitam. aut alia dilectionis signa. pos
 sum interdiceret ad mei et sui cautelam et non
 ad rancorem. **Q**uarta **I**nimicum non paca
 tum corrigi diligo quantum sufficit ad salutem
 si ei nolo malum dampnationis neque dampni
 temporalis per iniusta media. **Q**uinta **I**nimi
 co meo incorrigibili optare phas habeo vt tali
 ter sibi sit in anima vel in rebus. qualiter sufficit
 ad hoc q; neque michi neq; reipublice alias in
 iuste dampnum possit inferre. **E**st inuidia ex

suo genere peccatum mortale. quod directe contrariatur
 bono primi vel diuino. scilicet caritati que congaudet
 veritati. nec emulatur. Aliquando inuidia nullum
 est peccatum. videlicet quando dolor de alieno bono est mo-
 tus primo modo primus. ex natura siue negligenti-
 a voluntatis veniens. sicut quidam naturaliter
 inuidi sunt. et illa non est in parte nostra quod pro-
 uenit ex malicia aliquando complexionis melanco-
 lice. **V**eniale peccatum est inuidia id est tristitia de
 alieno bono. quando est motus. secundo modo prius
 id est quando appetitus sine completa deliberatione tali
 passione afficitur. **C**um autem dicitur quod inuidia est
 tristitia de alienis bonis: notat sanctus **Thomas**
 quod tristitia potest. & in odium de bonis contingere.
Vno modo quando aliquis dolet de bono alicuius
 in quantum ex eo timetur nocumentum vel sibi ip-
 si. vel etiam aliis bonis. **E**t talis tristitia non est
 inuidia. & potest esse sine peccato. **A**lio modo potest
 quis tristari de bono alterius non ex eo quod ipse habet
 bonum. sed ex eo quod nobis deest bonum illud quod habet
 ipse. & hoc proprie est zelus secundum philosophum. **E**t si iste zelus
 sit circa bona honesta. laudabilis est secundum illud. i. cor. 13.
 10. Emulamini spiritualia. **S**i autem sit de bonis tem-
 poralibus: potest esse cum peccato & sine peccato. **T**ercio
 modo aliquis tristatur de bono alterius in quantum
 ille cui accidit bonum est eo indignus que qui-
 dem tristitia non potest. & non debet sine peccato ori-

ex bonis honestis. ex quibus aliquis iustus efficitur
 sicut dicit philosophus **S**ed de diuicijs. et de talibus que
 possunt puenire dignis et indignis. et quia talia bene
 eueniunt etiam indignis ex iusta dei ordinacione seu
 disposicione vel ad eorum correccionem vel ad eorum dam-
 pnacone. **I**deo talis tristitia prohibet in peccatis. **N**oti
 malignari in maligna tribus. **Q**uarto modo aliquis
 tristatur de bono alterius in quantum alter excedit ipsum
 in bonis. **E**t hoc est etiam secundum philosophum per se malum. quod
 dolet de quo gaudere deberet. scilicet de bono proximi. et
 est ex genere suo mortale. nisi quando est imperfectus
 morose appetitus sensitui. et quando est passio solui. sicut e-
 tiam in pueris inuenitur. **D**e tristitia vero accidia
 vide infra. c. 8. §. 2. **F**ilie inuidie sunt. **1.** una est
 odium de quo dictum est. **A**lia exultatio in aduer-
 sis proximi. **t**ercia est afflictio in prosperis proximi
 de quibus duabus est regula illa. **C**ancellarij quod
 inuidia que est dolor de alieno bono. vel gaudium
 de alieno malo ex genere suo mortale est. quod contra
 caritatem. presertim si dolor sit de bonis spiritali-
 bus. sed ex defectu deliberacionis ut in primis mo-
 tibus. vel ex malicia complexionis melancholice
 potest non esse veniale peccatum. **Q**uarta filia est
 detractio. **E**st autem detractio demigratio aliene
 fame per verba occulta. **E**t fit. **6.** modis. **P**rimo quando quis
 crimine falsum impoat alteri. **S**ecundo quando peccatum alterius per
 verba ad aures scieter. **T**ercio quando occultum aliquod euelat

Quarto quādo id qđ est bonū dicit mala interi
 cōne factum esse. Quinto quādo negat bonū alte
 ri. Sexto quā maliciose bonū alteri? tac; Et intel
 lige i omnib? predictis quā talia fiunt in fame de
 migracōnem. ¶ Detractio fit dupliciter pccm mōe
 le. Primo quādo quis de alio obloquitur seu de
 trahit alteri ista intēcōe: a eius famam demigret
 Secdo modo quā quis dicit aliqua verba p qđ dimi
 nuatur fama alicui? nō hoc intendēs. s; aliquid a
 liud. et tamē verbū qđ loquitur est a deo graue
 qđ notabiliter famā alte rius ledat. a hoc p̄cipue
 est verum in hīs q̄ p̄tinent ad honestatem vite
 Veniale pccm est quādo aliquis dicit aliqua v
 ba per qđ diminuitur fama alteri? i modico vel le
 ui nō hoc intendens sed aliquid aliud. vt si p̄fe
 rat ex animi leuitate vel p̄pter aliqđ nō necessa
 rium. Nullum vero pccm est. quādo per verba
 alicui? diminuitur fama alteri? vt cum loquēs
 hoc nō intendit. s; p̄fert p̄pter aliqđ bonum debi
 tis circūstantiis obseruatis. De talibus a o simili
 bus dat Cancellari? hāc regulā Detractio q̄ est
 diminucō fame alteri? occulta. l̄ diffamacō que
 est publica vel contumelia. a exprobracō que fiūt
 in facie eius qui leditur. sunt ex genere suo mor
 tales si dampnum l̄ dedecus sit notabile. et si nō
 trahantur extra p̄p̄riam racōnem. vt si fiant ad
 cautelam aliorum ne seducātur. Aut p̄ bono rei

13

publice vel cōitatis alicui⁹. aut p correctōne fra
 terna. Sed apud imperfectos ista bene agere se
 alios recte increpare sicut a se digne laudare dif
 ficilimū est. De p̄fatis vide supra. c. 7. §. 2. 3. ¶ **S**
 quid de audiente detractorem. Res. q̄ fm̄ tho. au
 diens detrahentē a qui detractorem ad hoc indu
 cit peccat tantum sicut detractor. Qui vero detra
 ctorem libenter audit. a detractio ei placet p̄pter
 odium eius cui detrahitur. similiter peccat sicut
 detractor. ymmo q̄nq; magis. ¶ **N** autem detra
 ctio alicui non placet s̄ ex timore vel negligentia
 vel etiā verecundia quadā obmitit repellē de
 trahentē: peccat quidē s̄ multo min⁹ q̄ detrahēs.
 Et potest fieri in eo etiā cui detractio non placet
 mōrle p̄c̄m̄ tripliciter. Vno modo q̄n alicui ex offi
 cio incūbit detrahentē corrigē. Secōdo p̄pter aliq̄
 piculum oīs detractionem. Tercio p̄pter timorē
 huānum dimittit q̄ ē aliq̄n mōrle p̄c̄m̄. ut hōs
 supra capitulo quinto. §. 1. 4. 16. ¶ **V**eniale peccat
 um est audire detrahentem quando alicui non
 placet detractio. s̄ tamē corrigere dimittit p̄pter
 timorem. verecundiā. seu negligentia. p̄ tūc talia
 nō sūt mōrta. Sed quō d; corrigere quis detrahe
 tem. Res. si verū dicit detractor: dicat ei ed argue
 do de hoc. q̄ peccat fratri detrahēdo vel saltem oī
 dēdo p̄ tristitia faciēi q̄ ei detractio displiceat. Si
 aut detractor dicit falsū. corrigat eū de flicite vbo

14

Preterea quod prefatis difficilius est. tenetur quis ad
 restitutionem fame sicut ad temporalium rerum restitu-
 tionem. primo quoniam quis abstulit famam falsum dice-
 do et iniuste. ordine scilicet debitum non seruando. se-
 cundo quoniam abstulit famam verum dicendo si iniuste puta-
 quoniam aliquis perdit crimen alterius contra ordinem debi-
 tum de hoc vide tractatum que collegi de manuali con-
 fessorum in fine. ¶ Quinta filia est susurratio. Est autem
 susurratio qua quis per occultam oblocutionem inter alios
 seminare discordiam nititur. et separe amicitias
 profert enim talis de proximo que potest commouere
 animum audientis. Et quoniam talis non nitendat
 semper simpliciter malum dicere. intendit tamen di-
 cere quod animi vnius possit perturbare contra alium
 etiam si sit simpliciter bonum. et tamen apparatus
 malum in quantum displicet ei cui dicitur. Dicitur etiam
 am susurro biliguus quod idem est. quia susurro nita-
 tur ex utraque parte amicitiam rumpe. et ideo dua-
 bus linguis utitur ad duos. vni dicens malum
 de alio alteri vero dicens bonum. ¶ Iudicium su-
 spiciosum. quia sepe extra ex inuidia oritur. Idcirco
 notandum secundum theophrastum quod Iudicium est diffinitio
 vel determinatio eius quod iustum est. ¶ Fit autem
 Iudicium in genere tripliciter. vno modo quan-
 do est contra rectitudinem iusticie. et tale dicitur
 iniustum vel puerum seu temerarium. cum non
 sit debitis conditionibus ab illo qui habet potestatem

14.

16.

11

iusticie. **S**ecundo modo quoniam iudicat homo in hijs in
 quibus non habet auctoritatem. et dicitur iudicium vbi
 patitur. sumitur quod ex parte ipsius pro quem fit iudicium. **A**lio
 modo dicitur presumptuosum quia presumit id quod
 ad se non pertinet. puta quoniam aliquis iudicat de intentione
 cordis et alijs incertis. **S**imiliter quoniam homo non habet iurisdictionem
 nisi habet. non extenditur ad illam causam vel personam. vnde peccatum est iudicare de rebus
 diuinis que sunt supra nos que debemus simplici cor
 de credere non scrutari temerarie. **S**ic nec secularis
 iudex debet iudicare de deo vbi ei non subiacet.
Tercio modo quoniam de est rectitudo rationis. puta quoniam
 de aliquis iudicat de hijs que sunt dubia vel occul
 ta propter aliquas leues coniecturas. et sic dicitur iu
 dicium suspicionis vel temerarium. **P**ro cuius
 intellectu notat **A**lexander quod iudicium est sen
 tentia firmata. **S**uspicio non iudicium sed est opinio
 mali vt dicit **thomas** ex leuibus procedens malit
 eius. vel quod idem est vt **Alexander** dicit accepta
 tio vnius partis cum formidine alterius. et de ista
 suspitione dicit **Alexander** quod prauum iudicium
 est ex errore procedens temeraria sententia. vel
 suspicio mali de occultis aliorum. **E**t dicit **sandus**
thomas quod potest fieri tripliciter secundum tres gradus
 primus est quando homo ex leuibus indicijs de
 bonitate alicuius dubitare incipit. et hoc est le
 ue et veniale peccatum. **S**ecundus est cum aliquis pro certo

maliciam alteri⁹ estimat ex leuibus indicijs a si
 hoc fit de aliquo grauius est peccm moele inquatu
 no est sine contemptu primi. Sic etiam dubia i pei⁹
 interpretando quo ad vitam primi in grauib⁹
 determinado siue diffiniendo est simile peccm. **Ca**
rel. addit zelotipia que est vehemens amor sus
 piciosus no satis fidens de re amata. Et ille suspi
 ciones maliuole vt dum aliquis semp putat ir
 rideri a falli vt quidem melancolici. a quida ex rell
 giosis. tales facilliter cadunt si no reprimantur.
 Sed si addatur osensus liber. sunt vt plurimum
 mortalia delicta aut morlium delictoru vehemes
 causa. Tercio qn aliquis iudex ex suspitione. p
 cedit ad aliquem cōdemnandum. a hoc etiaz est
 mortale peccm. Judicare autē alterum tanq̄ ma
 lu si fiat ex officio iudicij a p testes legitimos.
 no est ex se malum sed virtuosum. etiam si p con
 fessionem aut aliter sciretur esse p iudicem inno
 cens nec aliud patet effugium quin suo fungere
 tur officio. Sed querēs. ex qua suspitione potest
 dici iudicium rectu. a ex qua no. **Res.** Alexander
 Est iudicium qddam eoz q̄ occulta sunt in corde
 a est iudicium aliud eorum que sunt i ope. Quo
 ruda potest esse pbatio. quozdam no. **O**cculto
 tu ergo cordis a occultoz simpliciter opis non
 est faciendu **J**udicium p suspicionez. vt homo so
 lis suspicomb⁹ immitatur. Vbi vero est op⁹ qd p

signa probari potest: distinguendum est. Est enim
 suspicio similiter presumpcio triplex. temeraria.
 probabilis. et violenta. **T**emeraria quoniam multa sunt
 signa boni et pauca mali. et tunc iudicare ex suspi-
 cione id est contempnare est peccatum mortale si fiat
 cum deliberatione. ut in *h. is.* dictum est. **S**i vero
 fuerit suspicio probabilis. quoniam multa sunt signa
 mali et pauca boni. tunc iudicare ex homini pecca-
 tum est. si non ita graue. **S**ed veniale dum stat in
 suspitione. **S**i vero veniat ad assertionem firmam
 cum pertinacia: presumitur esse mortale. **I**tem est suspi-
 cio violenta cum omnia signa mali apparent et
 nulla boni. et tunc non est peccatum. **E**t de isto etiam
 dicit **C**ancel. sic **J**udicare propria estimacione alium
 ex aptis signis exterioribus. que non possunt tene fieri.
 non est ex se peccatum mortale. licet quoniam fit curio-
 sitas venialis. quoniam mortalis dum homo ab alijs
 melioribus aut debitis nimis impeditur. aut dum
 pro hoc in superbiam erigitur. **Q**ueritur de qui-
 bus personis possit iudicium suspiciosum haberi
 et de quibus non. **R**es. idem per sex regulas. **P**ri-
 ma de eo de quo constat esse bonum. non est iudi-
 candum esse malum. et si iudicatur: est peccatum
 alias iniuria fieret primo. **S**ecunda de eo econuerso
 de quo constat esse malum. si iudicatur. **E**t dicitur esse bonum. et
 est peccatum. quia est medicamentum. **T**ercia ubi vero non con-
 stat de aliquo quod sit bonus. nec constat quod sit malus

presumendum est ibi de quolib; iuxta regulam in
tis q; sit bonus donec ostet vel appareat contrarium
et tamen potest contingere q; ille sit malus. **¶** Quare
et non aut de quolib; presumendum est q; sit malus
donec constet contrarium. **¶** Quia quavis in
vnoquoq; sit aliqua preminencia. dicente aplo q;
arbitremur alios superiores. Hoc intelligendum e
ad imitationem humilitatis nostre. q; quantum bo
num contulerit deus alij. nescim. Non tñ si constet
de malicia actuali p tpe illo. debem; ipm iudicã
bonum. **Sexta** Et q; in quolib; instanti malus pe
nitere potest: ideo si post actum peccati mortalis ap
pareant in tali signa penitentie. suspicandum e ip;
esse bonu. q; quis etiam in bono aliter sit q; in ma
lo q; p vno malo de quo constat potest dici malus
pro vno vero bono de quo constat. nō potest p
pter hoc iudicari siue diffiniri bonus. Bonum eni
est vno modo. malum autē omnifaciū s; in dyo.
¶ Aliter autē est iudicand; de actib; q; de personis
quas semp; possum; iudicã bonas. presumendo
q; ouerse sint statim. **¶** Queritur cū dubia sint i
meliozem ptē interpretanda. cur hoc sit **Res.** scdm
tho. Quia sic nō fit iniuria primo. alias fieri pos
set **Alexander** vero dicit idē q; s; in **Seneca** ex hu
manitate sapiēs quid qd accidit bene illd; interpre
tando. leuat et magnificat. quid qd dubiū est ex
humanitate inclinat in meli;. **¶** Et si queritur qd

21

sic ista humanitas. Respondet Est vis insita hu-
 mane nature a principio q̄ sicut p̄ sinderesim fit re-
 spectus ad propriam salutem: sic p̄ hūc habitū na-
 ture fit respectus ad ea q̄ sunt. Primi. ¶ Querit
 An de occultis cordis homo alium iudicare possit
 Res. Solius dei est iudicare de occultis cordis iudi-
 cō certitudinis. Sed quia puer. 2. A. dicitur. Quo-
 modo in aqua resplend; vultus p̄spicientis: sic
 corda hominū manifesta sūt prudētibus Et Eccl.
 .19. Ex visu cognoscitur vir et ab occurſu faciei lē-
 satus math. q̄. 1. A. A fructibus eorū cognoscetis e-
 os. Ideo. Allex. ad primā auctoritatē dicit sic illa
 manifestacō q̄ corda dicuntur eē manifesta pu-
 dentibus non est nisi q̄dā noticiā s̄m cōiecturā. p̄-
 pter quā non debet homo p̄cedere ad iudiciū
 bonitatis aut malicie s̄m certitudinē. Sed ex hoc
 p̄t oiri q̄dā p̄supcō. Similiter dicit ad sc̄daz dicitur
 eē. q̄ dicitur catur ex iudicijs exteriorib; eorū q̄ la-
 tēt in corde. ¶ Ad terciā vero dicit q̄ frētus dicitur
 illa iudicia manifesta p̄ q̄ p̄t eē agnicō p̄supcō.
 nis non certitudis. Vel si p̄ frētus intelligūt pe-
 cata tūc sunt ea q̄ sunt manifesta vt blasphemia
 furta ac. et p̄ illa iudicare p̄mittitur. ¶ Querit
 An hō seipsum de occultis cordis iudicare possit
 iudicō diffinitionis. Res. s̄m eund p. 7. d. d. u. s. o. e. s.
 Prima loquendo de persona et de futuro etiā de
 fragilitate sua aut de p̄tinente ad fragilitates.

22

factis de se certā. quis potest pferre sententiā.
 De virtute aut sua vix aut nūq̄ potest de se ferre
 sententiā veram. potest tamē hō q̄ nō habet cō
 sciām mali habere certitudinem cōfidentie de futu
 ris a si nō certitudinē iudicij. vñ. i. Joh. 3. Si cor
 nostrū nō rep̄elē deit nos. fiducia hēm⁹ ad deū
 q̄ quid q̄d peccerim⁹ accipiem⁹. Secda loquēdo
 de facto psonē. de actōne. et de p̄nti z tunc homo
 potest de se certam dare sententiā quo ad gen⁹
 opis boni vel mali vel indr̄ntis. Tercia loquen
 do quo ad psonam. tūc de malo pōt hō iudicare
 sed de bono non. nisi fuerit ex sp̄ali gratia data a
 domino. sicut quādo dixit ap̄lus Certus sū q̄ nec
 mors ac me sepabūt a caritate xp̄i. Potest tamē
 ut pri⁹ dcm̄ est haberi certitudo cōfidentie. Q̄rta
 dubia de p̄p̄is factis in p̄tem deteriorē sunt ite
 ptanda quo ad suscep̄cōnem penitētie. hec autē
 interpretari nō est affirmare vel iudicare simpli
 c̄ter. s̄ se gerē circa dubium ac si deterio⁹ cōtigiss̄
 Quinta. null⁹ in hac vita iudicāndus est tāq̄ di
 gnus inferno. q̄ sp̄s sanctus opatur subito. Si
 naliter igitur in alieno homine vt plurimum fa
 cta. nō psona. sūt a nobis iudicāda.

De accidia Capitulū octauū.

Accidia s̄m̄ tho. est tristitia de sp̄ali bono
 in quātum est d̄m̄. ad q̄ quis de neces
 sitate tenet ut quādo racō cōsentit in fugā

a horrorem a detestacionem boni diuini. carne oio
 ostra spiritum preualente. Et est ex suo genere peccatum
 mortale. Unde etiam Damasc. eam diffinies dicit. Ac
 cidia est tristitia aggrauas q se; ita deprimit ani
 mum hois vt nichil ei agere libeat boni spualis
 ad qd de necessitate tenetur. Notat **Alex.** q spū
 ale dupliciter capitur. vno modo generaliter p
 omnibus preceptis dei a phibicionibus. Secdo mo
 spūaliter put solū respicit illa opa q ordinat in de
 um p se sicut sunt orare. psallē. legē. et h mōi. et
 hoc modo spūale laboriosum determinat specie
 peccati in accidia. primo enim modo non. **P**ecce
 notat q accidia ē tristitia similiter inuidia. s; dif
 ferūt qz inuidia est tristitia aggrauas de alieno
 bono. **A**ccidia vero ē tristitia aggruās de bono p
 prio spūali. qd videtur malum. qz laboriosū. **N**o
 tat insup q tristitia seculi put dispoit ad mortē
 culpe nō est maximū peccatum. qz in multis accidit q
 sunt ad hoc naturaliter dispoiti. sicut in melanco
 licis. Vñ multo cōs cōtingit ex infirmitate mēsa
 colie vel etiam alia. **Hec Alexander Cancellarij**
 sic dicit **A**ccidiam dicimus omē tediū intermi to
 ni. Et hec ex genere suo venialis est. qz contraria ē
 non caritati s; feruori ei. **F**it autē mortalis dū
 p eam aut ex ea mortale crimē incurritur. vt qñ
 redundat in peccatū mortale. sicut est obmissio e
 orum q sunt de necessitate salutis. aut desperatio

te dno auxilio aut sui ipsius interfectio. primū
 magnum. fm mai⁹. terciū maximū. Subdit sola
 negligētia mōzlis est p quā id qd sub precepto
 cadit obmittitur q̄uis culpabilior in excēsijs spi
 ritualib⁹ a ierarchicis vt in missa q̄ pphamis de
 hoc habes laicus infra. **16. 7. 20** Tediū tñ bo
 ni aliqñ solum est motus naturalis. a sic nullus
 est pccm. Aliqñ est appetitus cōtristati de opere
 spūali laborioso. et sic est veniale. ymmo etiā ap
 petitus ille si sit deliberati⁹ est veniale. quia con
 sensus in veniale non est nisi veniale pccm. Pre
 terea tediū boni pueniens ex difficultate opis a
 ex malicia oplerionis absq; culpa pl⁹ in iohē q̄
 in petro auget meritum a laudem iohis. si a dū
 in ceteris ipse cū petro equaliter opetur. Difficel
 tas vero in ope virtutis ex assuefatione vicioz
 pueniens pl⁹ de p se diminiuit racōem laudis glo
 rie a meriti q̄ auget. tamē male habituatus q̄
 ex maiori conatu op⁹ simile ad bñ habituātū pfi
 cere nequit magis inde redditur incēdentaliter cō
 mendādus. **¶ Caritas** q̄ cōgaudet veritati huic
 vicio opponitur. Gaudiū siue leticia bona q̄ ē fm
 damastenum q̄ nō penitudinē infert. nec alteri⁹
 nocimētū est gnatiua. nec vltra excedit mensurā
 nec a studiosis opib⁹ suis nos abstrahit. aut in
 seruitutem redigit. Contra preceptū aut carita
 tis est deum nō diligē sup oia. Diligere autē deū

sup omnia ex toto corde ex tota anima et ex tota
 virtute quantum sufficit viatori ad salutem dicit **C**
 oel. est taliter affici ad deum actu. vel habitu quod dei
 amicitiam cuiuslibet alterius rei dilectioni. ante ponat
 sic quod pro nulla dilectione sui vel alterius caritate
 vellet deserere per transgressionem cuiuscumque prece
 pti diuini. **E**st etiam contra caritatem loquendo de di
 lectione proximi et dei non seruare ordinem eius. qui est
 quod primo deus pro omnibus diligatur. **S**ecundo ut a
 nimam propriam et eius salutem pro cunctis creatis di
 ligat. **T**ercio Et deinde proximum secundum animam proximi
 paliter. **Q**uarto corpus proprium. nisi quis per repu
 blicam id exponat. **Q**uinto corpus proximi. **C**irca pro
 ximi etiam dilectione diligantur propinquiores et me
 liores plus propinquoibus malis. ymmo secundum **A**m
 brosiu[m] semper boni domestici[m] mali filii sunt preferendi
Sub precepto in super caritatis cadit diligere inimicum
 in corde. scilicet quantum ad naturam in vltimo. puta si ali
 quis diligens deum et proximum. ab illa generalitate
 dilectionis proximum non excludendo. **S**ecundo habet
 animum paratum ad diligendum inimicum si ne
 cessitas occurreret. **T**ercio ostendere signa carita
 tis inimi co[m] quod coniter ab alijs omnibus ostendi solent. **Q**
 uo subuenire inimico in vltima necessitate. **D**ilectio est
 proximi. et ista habere debet. Sit serena ut dili
 gat eum propter deum. **S**it iusta ut non condescen
 dat proximo in aliquo malo. sed solum in bono

Sit vera ut nō ppter vtilitatem vel dilcōnem dili
 gat sed quia vult primo bonū sicut sibiipi vult
 Sit etiā ordiāta seu recta vt plus sibi velit ma
 ius bonum. primo scilicet deum et beatitudinem
 a virtutem aie. deinde sciētiam et sapientiam. De
 inde bona corporis postremo bona exteriora. Non e
 tiā pūertat ordinem caritatis supratactum. **S**
 10. In hac enim dilcōne dei vel creature bene l
 male ordiātis scitur quid est pccm mortale qd
 veniale a quid nullum vt habes in plogo p fm
 notabile. Scandalum etiā ex accidia nō nūq̄
 nasci solet. Est autē scandalū actiuū fm **Jeromi.**
 dictum vel factum min⁹ rectum prebens occasio
 nem ruine. Et fit qñ aliquis dicit vel facit aliqd
 qd de se tale est. vt alterum aptum natum sit idu
 cere ad ruīnam. Est autē scandalū duplex. vnū
 passiuum a receptum. a illud est generale pccm
 non spāle In eo enim est qui scandalifatur. Et ē
 mortale pccm quādo ex dicto vel facto alterius
 qd tuit in aliqd mōle pccm. Aliud ē actiuū id ē
 datum qd diffinitum est. et est in eo qui scanda
 lifat Et fit dupliciter. vno modo p accidens. puta
 qñ fit preter intencōnem agentis. quādo scilicet
 aliquis suo verbo vel facto inordīnato nō inten
 dit alteri dare occasionem ruine sed vult salutū
 sue satisfaccere. a sic iterum non est peccatū spāle
 s. potest esse peccatum. Alio mō p se fit scandalū

qñ scz aliquis suo inordinato dco vel fco intendit
 aliū trahē ad peccm a sic est spāle peccm. quia in
 tenditur spūale pximi nocumētum. **De scādalo**
 itaq; dat **Canō. 2. rēgulas. prima Null⁹** agens le
 ne scdm oēs circūstantias dici d; dare scandalū
 alteri. quātūcūq; scandalifetur ali⁹. quia in via
 oio recta si quis ceciderit non ex scandalo vie s;
 ex pprio defectu pueniet. **Secda** solus ille scanda
 lifat actiue. qui aduertens aut aduertē debens
 alios pxiores esse ad peccandū ex modo suo agē
 di qui sibi non est in precepto: nichilomin⁹ ipū
 opari non desistit. **Secus** in casibus hic excludis
 vbi malicia ppria est scandalum gratis acceptū
 vbi preterea non est aduertencia nec esse d;
 de scandalo alteri⁹. a vbi quis ad illud opandū ce
 neretur. **Tercia** Ille dicitur ex malicia sua pecca
 re a scandalum accēpe non ex actu alteri⁹ qui in
 formatus sufficienter de bonitate hmōi adus ni
 chilominus cadit in ruīnam. vt si ex voto religio
 nis pfectu informacōnem se scandalifari oquerā
 tur. **Scandalū** est hoc non iam pusilloz s; phari
 seorum. acceptum scilic; non datum. **Quarta** quā
 lib; ab omni actu cui non est astrictus aliunde
 tenetur desistere. qñ timet aut timere d; s; in ve
 hementem cōiecturam scādalu pusilloz. quous
 q; de isto compescendo diligentiam compleuere

nisi forte p̄ cōi vtilitate vñdō spūs sancti doceat
 illud tunc agendū. vt xp̄us fecit in publicacōne
 veritatis sacramenti. **Proinde sanct⁹ thō. Scāda**
 lum actiū p̄ accūs est p̄cēm mortale. p̄ rimo qñ
 quis omittit actum p̄cī mortalis. scdo quando
 quis cōtempnit salutem proximi vt p̄ ea confer
 uanda nō p̄termittat aliquis facere qđ sibi libu
 erit. **Veniale autē p̄cēm est dupliciter. vno mō**
 qñ quis actum peccati venialis omittit. scdo mō
 quādo quis omittit actum qui nō est s̄m se pec
 catum s̄ habz aliquā speciem mali cum aliqua le
 ui indiscretōe. **Scādalu vero p̄ se actiū est pec**
 catum mortale dupliciter. primo quādo quis in
 tēdit alium inducere ad peccandū mortaliter. se
 cūdo qñ intendit alium inducere ad peccādum
 venialiter p̄ actum p̄cī mortalis. **Veniale peccatū**
 est quādo intēdit alium inducere ad peccādum
 venialiter p̄ actum p̄cī venialis. **accidia etiam i**
 prudētiā causat. ideo de vicijs prudētie opposi
 tis. est videndū. **Pro quoz intellectu s̄m thō. no**
 tandum q̄ prudētia habz tres ptes in gñe vide
 licet primo cōsiliū. s̄m qđ dicitur quis eubuli
 am habere. scdo iudiciū seu sentētiā de confi
 liatis. terciō preceptū scilicet ad exequēdū p̄confi
 liata. ⁊ s̄niata ⁊ ad qđlibz hōz vt bñ fiat m̄lta eri
 gūē nā ad tōitatē filiū seu eubulie. ⁊. aut. 6. eri
 gūē videlij memoria. s̄p̄teritoz gestoz ⁊ similiū

Intelligentia q̄ est p̄ncipiū cōtingentiū a necessitati-
 orum. Solertia q̄ est in cōsiderādis futuris euenti-
 bus. est enim facilis a p̄mpta cōiecturatio de in-
 uencōne mediū. **Racō** seu racōcinacō q̄ ofert vnū
 alteri. **Docilitas** p̄ quā quis acq̄escit sententijs
 maioris. **Eustochia** vero est q̄n̄ q̄s ex seipō p̄m-
 pre cōiecturat de medio vel de q̄buscūq̄. **Que. 6.**
 sunt media inter supremū aīe q̄d est ratio a infī-
 mum hominis q̄d est opacō p̄ corpis exercitium
 media. **Seda** ps p̄u de n̄tie p̄ncipal̄ est s̄nia
 seu iudiciū. a h̄z duas p̄tes seu virtutes. vna ē s̄-
 nefis que ē b̄n̄ iudicatiua de cōibz regul. **Alia** est
Gnomyn. que ē b̄n̄ iudicatiua de h̄ijs vbi oꝝ a co-
 muni lege ē cedere. **Y. 3.** ps p̄ncipal̄ p̄u d̄tie ē p̄-
 ceptiua seu executiua. 3. h̄ijs p̄tes. **Prima** ē p̄u-
 d̄tia q̄ ordinat aliqd q̄d est finī accomodū. **Se-**
cūda ē circūspectō. p̄ quā id q̄d ordinat i finē q̄o
 opat cū h̄ijs q̄ circūstāt. **Attendit** enī circūstā-
 tias negocij. **Tercia** ē caucō que vitat ipedimēta
 p̄ eā enī q̄s sic a cāpit bona vt vitet mala. a cau-
 ab h̄ijs q̄ actus virtutū impedire possunt. **Cōtra**
p̄u d̄tiā igitur q̄ ē auriga virtutū plura p̄ccā fi-
 unt. **prima** imprud̄tia seu temeritas ei opponit̄
Cōmittitur aut̄ q̄n̄ q̄s diūct̄ a ēgul̄ dimis p̄u-
 q̄n̄ q̄s q̄si cōtēpnēs a repudiās d̄ma documta p̄a
 p̄itāter agit. vult enim tal̄ actū imprud̄tis qui
 vult ip̄ud̄el̄ agē cōn̄ p̄tes p̄u d̄tie vide lic̄ cōsiliū

9

10

11

12

13

12

14

.16.

Iudiciū et preceptū. **N**otandū preterea q̄ vī
 cīa omnia q̄ opponūtur quibuscūq; virtutib; cō
 tentis sub prudentia. reducuntur ad .x. vicia viz
 p̄cipitacōnem. incōsideracōnem. inconstāciam. et
 negligentiā. Et sunt ista et generalia et sp̄alia vi
 cia. sicut etiā prudentia q̄ est recta racō agibili
 um est virtus general' et sp̄alis. **P**recipitatio
 fit dupliciter. vno modo q̄n quis p̄ impetum vo
 lūtatis vel passionis p̄transit actus seu p̄tes cōsi
 līi puta quādo quis dimittit gradus prefatos. s.
 memoriā ac. **A**lio mō quādo quis prefata p̄trā
 fit ex cōtemptu regule dirigētis. Et hoc pprie vo
 catur temeritas. et puenit ex supbia que refugit
 subesse. **I**ncōsideracō est quādo aliquis deficit i re
 ste iudicando. ex hoc q̄ cōtempnit vel negligit
 attendē ea ex quibus rectū iudiciū p̄cedit. pu
 ta regulas cōēs vel casus vbi exorbitādum ē ab
 eisdem. **I**ncōstantia est quādo quis rōne defi
 cit in precipitādo ea que sunt p̄cōsiliata et iudi
 cata tāq̄ bona. Et fit aliq̄n ex ira aut inuidia aut
 delectatione et similib; p̄sertim ex luxuria. **N**egli
 gentia est defectus debite sollicitudinis circa bo
 na q̄ quis facere deb; . Et puenit ex quadā t̄mis
 sione volūtatis p̄ quā cōtingit. q̄ racō nō sollicita
 tur vt precipiat ea q̄ deb; p̄ eo mō q̄ deb;. Et op
 ponitur sollicitudini bone seu diligentie. Cōsistit
 q; in interiori actu potius. vnde etiā dicitur a ne

16.

quod est non a eligentia quasi non eligentia eorum quod sunt ad finem. **P**igrificia autem importat tarditatem ad exequendum. **C**orporis vero remissio est quondam in ipsa executione. **O**missio est pertinax ad exteriorem actum debitorum quemcumque qui pretermittitur. **N**egligentia itaque est peccatum mortale. vno modo si illud quod pretermittitur sit de necessitate salutis. siue actus sit siue circumstantia et tunc trahitur ad illud genus peccati magis manifestum quam sit electio interior sola. **A**lio modo si voluntas intantum sit remissa circa ea que sunt dei. ut totaliter a caritate dei deficiat. et hoc precipue contingit quando negligentia sequitur ex contemptu. **I**tem si quis diligeret deum solum amore naturalitunc caretur negligentia que est peccatum mortale. **A**lioquin si negligentia consistat in premissione actus alicuius vel circumstantie que non sit de necessitate salutis nec hoc fiat ex contemptu sed ex aliquo defectu feruoris caritatis que impeditur aliquando per aliquod veniale peccatum: tunc est solum veniale. **Q**ue autem sit deus negligentie et contemptus vide. s. c. 2. §. 1. a. c. i. §. 1. **I**tem infra p. n. c. 20.

Prudencia carnis seu mundi est cura seu studium finis que quod bono carnis habet et amat ut ultimum finem vite siue et sic est mortale peccatum. **A**liquin autem aliquis inordinat affectatur ad aliquod delectabile carnis absque hoc quod auertatur a deo per peccatum mortale. **E**t si adhibeat studium ad hanc delectationem ordinatam: non est in veniale. **S**i vero aliquis actu cura; carnis eferat

17.

18.

in finem honestum. puta cū quis studet cōmesti
 omi ppter sustentacōem corpis: tunc nō est pru
 dētia carnis. Et sic prudētia carnis tendit ad finē
 nō vere s; apparenter bonū. Astucia etiā sicut
 prudētia carnis hab; cum prudētia vera similitu
 dinem nō autē existentiam. Ignorācia etiā;
 sepe facit pccm de qua ponit Cancel. 6. regulas
 prima Quilib; obligatur scire illud absq; cuius
 noticia nō potest euitare pccm. Secda culpabilis
 ignorācia iuris diuini nō cadit in faciētem illud
 qđ in se est. quonā spūs sanctus talē hominem
 de necessarijs ad salutē que vires suas excedunt
 immediate docere patet. Tercia ignorācia i
 vincibilis excusat in eis presertim q̄ sūt facti nō
 autem crassa vel supina. q̄ puenit ex negligētia
 sciendi et faciēdi qđ in se est. Dicitur autē inuin
 cibilis nō quā vinci possit. aut q̄ ex ea necesse sit
 tūc opari: s; quia opans sufficienter s; casus e
 uentuum diligēciam nō apposuit sciendi aliqđ
 quod nescit. Quarta ignorācia iuris humani suf
 ficienter pmulgati nō liberat subditos a pena in
 foro exteriori. lic; frequēter quo ad deum excus
 a culpa quosdā ignorātes vide de hoc supra. c.
 2. §. 1. Quinta Nō quilib; tenetur scire de quoli
 bet pccō mortali an sit tale licet expediat istud i
 quire et scire iuxta vni⁹ cui⁹ q; vires et statum q
 plus ecclesiasticos q̄ laycos. Et inter ecclesiasticos

prelati ex officio tenentur q^d sint pati omni poscēti
reddē racōz de ea q̄ i eis ē fide a spe. **Sexta** Nemo
vtens racōe diu ab ignorātia p̄ncipioz moralū
excusatur. Forte enim morula ad cōsiderandum
apponere fas est. **¶** Ex p̄missis patz. et ex scō t̄p̄o
20 ma q^d quintuplex ignorantia est peccm. **Primo**
eoz que sunt fide necessario tenenda. **Secdo** eozū
que sunt sub precepto dei p̄sertim in decalogo sa
cienda. **Tercio** eoz q̄ sunt a xp̄iano desideranda
sicut eoz q̄ in oracōne dñica cōtinētur. **Quo** eoz
q̄ precepti vim habent ab ecclia cōiter pmulgata
Quinto eoz q̄ quilibz pro suo statu necessario h̄
scire. vñ negligētia talia sciendi a addiscendi h̄
fectio talia non sciendi. a fuga a predicacōne vcl
doctore vbi talia quis discere p̄t. sunt peccā sicut
21 didum est de negligētia. **¶** Ingratitudo etiā
fit obmissione a commissioe. put fit obmissioe h̄
tres gradus. **Prim^o** qñ homo bñficiū non recte
buit p loco a tpe s̄m suā facultatem. **Secd^o** peior
qñ q̄s p bñficiū non laudat bñfactorem a grās
agit. s̄ dissimilat. quasi non demōstrans se bñficiū
um accipisse. **Tercio** pessim^o qñ nō recognoscit
beneficiū siue p obliuioēz siue quocūqz alio mō
Isti 3 gradus sūt peccm veniale. quādo pueniūt ex
negligētia qdā aut ex aliq̄ indisposicōe hoīs ad v̄
tutē. p̄t tñ contingere q^d etiā tal' ingraticudo sit pec
catū mōrle. vno mō p̄p̄e interiorē cōceptū. alio mō

ppter cōdicōnem eius que subtrahitur qđ ex ne-
 cessitate debetur beneficio vel simpliciter siue in
 aliquo necessitatis casu. Ingratitudo etiā fit con-
 missione. vt quādo quis nō solum p̄termittit im-
 plere gratitudinis debiti. s̄ etiā contrarium a-
 git. Et in hoc etiā. 3. sunt gradus. prim⁹ quādo
 quis retribuit mala p̄ bonis. Scđ⁹ prior qm bene-
 ficium vitupat. tercius pessimus qm beneficium
 quasi maleficium reputat. Et hñ gradus etiā
 s̄m cōdicōnem ei⁹ qđ agitur qñq; sunt peccā mor-
 talia quādoq; venialia. **C**orrecōnis fraterne
 obmissio potest fieri tripliciter vno modo merito
 ut sicut dicit **Aug⁹** Si p̄pterea quisq; obiurgan-
 dis et corripiendis male agētib⁹ p̄t. quia op-
 tunus t̄pus inquiritur. vel eisdem ip̄is metuit
 ne deteriores ex hoc efficiantur vel ad bonam vi-
 tam a piā erudiendos impediāt alios infirmos
 et premant atq; auertant a fide. non videtur esse
 cupiditatis. obmissio s̄ cōsiliū caritatis. Alio
 modo pretermittitur et ē peccm veniale quando
 timor et cupiditas tardiores faciunt hominē ad
 corrigendum delicta fratris. non tamen ita qđ si
 constaret ei qđ posset fratrem a peccō retrahere
 p̄pter timorem vel cupiditatem dimitteret. quib⁹ i
 anima p̄ponit caritatē fraternā. Et hoc modo
 viri sancti quādoq; negligūt corrigere delinquē-
 tes. tercio modo pretermittitur cū peccō mortali

quando sc; formidatur. vt Aug⁹. dicit **J**udicium
 vulgi. a carnis excruciacō vel pempcō. dū tamē
 hęc ita dñentur in aio q; fraterne caritati prepo
 nantur. **E**t hoc videtur contingere qñ aliquis pre
 sumit de aliquo deliquente. pbabiliter q; possit e
 um a pctō retrahere. a tamen ppter timorem
 cupiditate; ptermittit. **V**oti fractio etiā pctm
 est de quo est talis conclusio. q; ois voluntaria voti
 fractio est mortale pctm. quia reddere est neces
 sitatis. a tocīens quocīes frangit. nisi dispēctur
 omittetur aut irricetur p eum ad quem spectat.
 Et sunt gradus ibi. quia qñ salempnificatum est p
 sacrum ordinem vt castitas in sacris cōstitutio. et
 p approbare religionis p̄fessionem. est mai⁹ pct
 catum. si frangitur q̄ in voto castitatis priuato.
Et in religione approbata votum paupertatis est
 magnum. castitatis maius. sed maximum obedi
 entie. Sic etiā in priuatis votis votum castita
 tis pene l in toto oia alia excedit vota. Quāobec
 sol⁹ papa in eo dispēsat vide de hoc infra. c. 17. §. 10.
 a. c. 12. §. 3. Itē. c. 10. §. 1. Sic eē vota tre scē limium
 aploz a sci iacobi ēseruātur aliquñ vt videt⁹ pa
 pe q; ad dispēlacōe. **O**racōnū eē debita; obmissi
 o tendit ad pctm mortale. **P**rimo qñ cadit sub
 voto alicui⁹ oracō. **S**cđo qñ obmittit horas cano
 nicas legitime nō ipedit. q; tenet s; p̄cepto. **T**er
 cio q; oracō; face; cōpmit in pnie sacro inuētam

23

22

quarto qui aliunde non valens temptacioni ten-
denti ad mortale resistere deum pro gracia non in-
voat. Quinto qui in festis ubi preceptum est deo
suave aut non missam auditum deum non diligit et
non orat nisi esset aliunde legitime impeditus.

Filie accidie sunt secundum Gregorium octavo. prima est malicia
quoniam quis ex tristitia de spiritualibus impugnat ipsa
spiritualia bona in quorum detestacionem aliquis indu-
citur. Malicia tamen aliter capitur quando dicitur
tunc quod quis ex malicia peccat id est quoniam peccatum pue-
nit ex inclinacione habitus prout videlicet ex ma-
licia peccare distinguitur contra peccare ex infir-
mitate vel ignorantia quia tunc ex malicia pec-
care non est spirituale peccatum sed generalis quedam con-
ditio peccati est. Secunda est rancor quando quis ex
tristitia de spiritualibus impugnat hominem qui ad
bona spiritualia inducit. Tercia est pusillanimitas
quando sic fugit aliquis contristancia quod fugit a
duo consilio dei. De qua supra c. i. §. 10. Quarta
desperatio est quando quis sic fugit contristan-
tia quod recedit a fine ultimo de qua supra §. 2. Item
c. i. §. 17. Quinta est torpor circa precepta quando
quis sic fugit contristancia quod fugit dei precepta
de quo supra §. 16. Sexta est vagacio mentis cir-
ca illicita ut quando quis propter tristitiam in spua-
libus ab eisdem se transfert ad exteriora delecta-
bilia. **F**ilie accidie secundum ysidorunt sunt octo prima

24.

16.

amaritudo q̄ est quidam effectus r̄coris. de quo dictum est. **S**c̄da est ociositas q̄n quis circa precepta torpet sic q̄ oīo dimittit ea. **T**ercia est somnolentia quando quis torpet circa precepta negligenter ea implens. **Q**uarta est importunitas mentis q̄n mens sic euagatur circa illicita q̄ ipsa aet̄ mens importune vult ad diuersa se det̄dere. **Q**uinta est inquietudo corp̄is q̄n ex eadeſ radice mēbra inord̄mate mouentur. **S**exta in sensibilitas quando ex p̄fata radice sic p̄ corp̄ mo cō localis. vel mutatio propositū mentis. **S**ept̄a curiositas quando mens sic euagatur ad illicita q̄ quo ad cognitionem ad diuersa se vult diffundere ex tristitia. **D**e quo supra capitulo secundo §. 19. **O**ctaua est verboritas q̄n idem ad verba se diffundit de quo. s. c. 6. §. 16. r̄c.

De v̄. p̄. c. 9.

Quarta decalogū etiā dicit̄ multiplicat̄ peccat̄. **C**ōtingit. vbi primū preceptū ē. **N**on deos alienos colere. etiā absq; institucōne ymaginū. **F**allos deos nō colere sub institucōne ymaginū. **N**ullā sup̄sticōz ex̄cere quia ibi est. cū demone tacitū v̄l manifestū pactū. **S**up̄sticō. aut̄ est q̄ dā religio supra modū seruata. vicium v̄z quo aliq̄s exhibet cultū diuinum l̄ cui non debet vel mō quo non debet. **E**t habet species generales. **P**rima est quādo diuin⁹ cultus exhibetur ei cui exhibendus est sc̄licet deo vero. sed mō in debito

sicut si aliquis tpe gratie vellet colere deum s^m
 veteris legis ritum seruando scilicet legalia. Sic
 etiam hodie qui in ecclia cultum exhiberet deo con
 modum diuina auctoritate ab ecclia constitutum et
 in ecclia consuetum. **Sec^{da}** species est si dimus cult⁹
 exhibetur ei cui non debetur exhiberi scz cuiusqz
 creature. Et hoc gen⁹ in multas species genera
 les diuiditur s^m diuersos fines videlicet in ydola
 etiam dimac^o nem. et obseruac^o nes humanoz a
 diu^m. **Prima** igitur spes est ydolatria que diu
 nam reuerenciam indebite exhibet creature vt si
 quis offert demoni. eum adorat et similia. **Sec^{da}** e
 diuina^o que demones consulit p aliqua pacta cu
 eis imita ta cita vel expressa. **De** expressis sunt. 8.
 species **De** tacitis. 6. spes. **Tercia** est obseruatio
 num supstitio vt sunt ligatur^e ac. **¶** Diuina^o ita
 qz est quedam pⁿuⁿciac^o futuroz. mo^o indebito fa
 cta seu vsurpata. qd additur quia si quis pⁿuⁿ
 ciaret ea q ex necessitate pueniunt velut i pluib⁹
 q humana rac^o ne pⁿosci pⁿt. vel si qui futura
 conting^o cia dei aliqua reuelac^o ne cognoscunt: no
 est diuina^o. vnde diuina^e est sibi indebito mo^o
 vsurpa^e pⁿuⁿciac^o nem futuroz euⁿti^um consilio
 vel auxilio demonum. **Ois** aut dimatio ex pte de
 monum puenit. **Aut** quia expresse demones in
 uocantur ad futura manifesta. **Aut** qz demo
 nes se ingerunt vⁿanis inquisitionib⁹ futurozum

vt mentes hoim implicent vaitate. **¶** De primo
 videlicz vbi demones expresse inuocantur sūt s
 spēs videlicz prestigiū. Sompnum. Nigromācia
 diuinacō. pphithōēs. geomācia. ydro. Aeremā
 cia. a ppyromācia. **¶** De scdo vbi demones taci
 te se ingerunt sunt sex scz Genes. Auguū. omeri.
 Cyromācia. Spatulāsmācia. a Soēs. Prestigi
 um fit qñ prestigiōf quibusdā apparicōmbus se
 demones aspectui a auditui hominuu ingerētes
 ad pronūciand futura illicita inducunt. **¶** Som
 pniōrum diuinacō illicita tunc fit. quando opa
 cōne demonum aliq fantasie dormiētib⁹ apparet
 ex quibus qñq; aliqua futura reuelant hīs qui
 cum eis habent pacta imita. illicita. Aut expres
 sa. quia ad hoc inuocātur. Aut tacita quia hui
 modi diuinacō extenditur ad qd non potest se
 extendere. Si vero aliquis vātur sompnijs ad
 cognoscendum futura secundum q sompniā p
 cedunt ex reuelacōne diuina vel angelica vel se
 cūndum q procedūt ex causa naturali. **¶** Interim
 sicut medicū ex sompnijs infirmitates iudicat. Et
 etiā s^m q procedūt somnia ex cā naturali. extēse
 ca vt qñ ymaginacō dormiētis imutat ab acce
 cōtinenti vel ex impressione celestis corporis. pu
 ta quādo sic dormiētis aliq fantasie apparent con
 formes celesti dispositōi. qui inquā vātur som
 pnijs ad cognoscēd futura ex quacūq; pfectat.

causatum aliqua quātū se potest virtus tal cau
 se extendē. tunc nō erit illicita diuinacō. **Ex** qui
 bus pat; q. 7. sunt cause sompnoꝝ videlic; 2.
 iam recitare. quinta similiter put veniunt ex de
 monis pacto tacito vel exp̄sso aut ex illusioē sua
Pygromancia fit quādo p mortuoꝝ apparitio
 nem vel locucōnem adhibito sanguine vel alio vi
 dentur suscitati mortui diuinare. ⁊ ad interroga
 ta r̄ndere. **P**er phytōnes diuinacō fit qñ futura
 prenūciantur p homines viuos. sicut in arrepti
 tis pat; **R**ūq; tñ demō pnūciat futuā p exp̄ssas
 figuras vel signa q̄ in rebus maiatis apparent.
Geomancia. fit quādo futura apparent in ali
 quo corpe terrestri. puta vngue vel ferro vel la
 pite polito. **A**d idē p̄inet p̄tractio punctoꝝ v
 bi fit aliquādo diuinacō sine expressa demonum
 inuocacōne. **H**ydromācia qñ futura apparent i
 a qua sup̄stitio se. **A**eromācia fit quādo apparēt
 in aere. **P**romācia vero quādo apparent in ig
 ne. **I**nsequentib⁹ aut. 6. sp̄ibus diuinacōem nō
 expresse s̄ tacite demon se immiscet ad predicend
 futura. prima est **G**enef. **S**unt aut geneatici. q̄
 ex astris certitudinaliter futura predicē curant
 in effectibus casualibus. seu futuris contingētib⁹
 vel de futuris opib⁹ hominū ex libero arbitrio de
 pendētium. **S**i aut geneatici frequēter de talibus
 rerum dicunt. hoc contingit. **A**utq; multitudo

6

A

8

9

hominū sequit̄ corp̄m suoz passionēs. et non ra-
 cōnem. Aut quia demones occulte se immiscēte
 genēat̄ioz d̄ in acōmbus etiā ip̄is nesciētibz. Se-
 cus aut̄ est de effectibz necessarijs vt de eclipsibz
 ⁊ de effectibus a corp̄ibz celestibus i inferiora cor-
 pa agentibus vt de pluuijs siccitate ⁊ huiusmōi
Augurium fit qñ p motum vel voces auū seu
 quozūlibz aialium. siue p sternutacōnes hoīm. ⁊
 mēbrozū salutis quis illicite futura p̄nunciat
 Et si talia fiunt ex visu auium dicitur p̄prie auspi-
 cium. Rñ vero ex auditu auū tunc dicit̄ Auguri-
 um qđ etiā est nomen cōe ad oia p̄fata. Nichil
 tamen p̄hibet ex aialium motibz vel vocibz ali-
 quibus cōiecturare futura. qz ex influētia celesti-
 um ⁊ ex aere otinente immutātur ad qđam ex q̄
 bus comici possunt futura. vt si cornix frequēter
 crociter pronūciatur pluuiā futura p̄prie. Ani-
 malia etiā aliquñ p̄cipiunt diuinos instinctus
 vt columba super cristum ⁊ in cete Ione. Instin-
 ctus preterea animalū aliquando causantur a
 demonibus qui vtuntur h̄mōi opacōnibus beu-
 torum animalium ad implicandū aias vanis o-
 pinioni. b̄ ⁊ tunc Augurium ē. **O**men fit circa v-
 ba hominum alia intēcōne capta q̄ dicta sint. q̄ a-
 lius retorquet ad futurum qđ vult prenoscere.
Verba eni hoīm q̄ accipiunt̄ pro omine aliquñ di-
 sponunt̄ s̄m demonū opacōnem. Aliquñ vero s̄m

10

11

Simam prudentiam primo modo est illicitum s̄
 Sc̄do modo licitū si ex eis p̄nuncientur futura
 sicut Gedeon fecit. **Judic. 1.** et eleasar **Genesis.**
 22. s̄ primo modo benadab regis serui fecerunt
 3. **Ref. 2.** ¶ **Cyromancia** a sequētes due sp̄s sic
 se habent q̄ in eis cōsiderant aliq̄ figurarum di
 sposicōnes in aliquibus corporibus occurrentes
 visui. Vnde **Cyromancia** fit q̄ cōsiderātur dispo
 sicōnes aliq̄ ex lineamētis manū a inde futura
 dicunt. ¶ **Spatulasmancia** fit quando cōsideran
 tur disposicōnes spatulaz alicui⁹ aialis. a inde ex
 talibus figuris futura p̄nūcianē. ¶ **Sors** fit q̄
 aliquid fit ut eius euentu cōsiderato aliquid occel
 tum innotescat. sors igitur est quādo sine exp̄res
 sa demonum inuocacōne fit **Diuinatio** ex confide
 racōne eoz que eueniūt ex quibusdam q̄ ab hōi
 bus serio fiunt ad aliquid occulte inquirēdū.
 Et fit hoc multipliciter. Aliquādo p̄ consideracōz
 figurarum que p̄ueniunt ex plumbo liquefacto
 in aliquid p̄iecto. Sed hec ad **geomanciam** p̄tinet
 aut quādo fit ex quibusdā cedula scriptis vel
 non scriptis in occulto repositis dum considerat
 quis quā recipiat. Aliquando ex festucis in equa
 libus positis quis maiorem vel minorem accipi
 at. Aliquando ex taxilloz p̄iectione quis plura
 puncta p̄iciat. Aliquādo etiam dū consideratur
 quid ap̄iētū librum occurrat. Et hec. 2. ad sortem

12

13

18

p̄tinent. **E**st aut̄ triplex sortis. diuinatoria. consul-
 toria ⁊ diuinatoria. diuinatoria est quando sup̄ di-
 cta iudicio sortium queritur. q̄d cui sit exhibēs
 siue illud sit res possessa. siue sit honor siue digni-
 tas siue pena aut actio aliqua. **C**onsultoria fit
 q̄n̄ inquiritur quid agē oporteat. **D**iuinatoria
 vero quādo queritur quid sit futurū. **E**st sortib⁹
 vti illicitum in sex casib⁹. **P**rimo q̄n̄ quis in qua
 cuiq; materia trium sp̄erum ea intencōne sortib⁹
 vtitur quasi h̄mōi actus huāni q̄ requiruntur ad
 sortes s̄m̄ disposicōnem stellarū sortiantur effici
 quia vana tunc et falsa est opinio. non carēs de-
 monum iuamine. **S**ec̄do quādo sortium iudicium
 expectatur ex demōib⁹. **E**xemplū **E**zech. 21. de re-
 ge babilonis. **T**ercio quādo iudicium expectat̄
 a deo ⁊ tunc non est de se illicitum vt dicitur p̄u.
 10. potest tamē in hoc quadruplex peccatum inci-
 dere. **P**rimo si quis absq; vlla necessitate ad sor-
 tes recurret. quia per hoc videtur deum tempta-
 re. **S**ecundo si quis etiam in necessitate absq; re-
 uerentia sortibus vtatur. verum mathias p̄ua
 oracōe ⁊ ceteris scōz collecto electus est. **T**ercio si
 diuina oracula ad terrena seu secularia negotia ad-
 vite h⁹ vaitatē q̄s ouertat vt aliq; faciūt i libris
 euangelioz ⁊ sacris. **Q**uarto si in eccl̄iasticis elcōib⁹
 vtatur sortib⁹. **S**ec⁹ ē in secularib⁹ dignitatib⁹ quo
 ad elcōnez talium ⁊ etiam imp̄alium rez diuinoe.

Licet in sup' est qm' necessitas immittit cū debi-
 ta reuerēcia forib' diuinū iudiciū implorare
 ut quādo dubium est quis in psecuōne circa o-
 ues pastor remanē debeat. Et quādo aliquis tpe
 famis habūdat; a duo egētes equaliter essent
 in extrema necessitate nec vtriq; quo habūdat
 donum sufficeret. tunc etiā iustissimū s'm Au-
 g. eēt sorte vti cui dandū esset. **O**bsuacōnes hu-
 manoz actuum illicite fiunt vt p' tertia spē g'na
 li supra recitatum est in. vii. scilic; in acquisitiōe
 sciētiarū in immutacōne p' sanitate v'p'm in v-
 su ymaginum in virtute lapid. in expectacōne
 fortuitorum euentū. in vsu verbor' sacroz. a in
 immutacōne mencū a similibus. **O**bservatio ar-
 tis notone est illicita et inefficax ac supsticiosa.
 qz obseruatijs eius quis acquirere m'itue scien-
 tiam vel veritatem p' q'dam pacta significacōnū
 m'ita cum demomb'. sicut in inspectōne quarūdā
 figuraz a placōne quozdā ignotoz verborum
 a h'mōi alijs. **O**bsuacōes ordinate ad corp'm
 immutationem puta ad sanitatem et h'mōi tunc
 sunt supsticiose quādo naturaliter nō p'nt facere
 tales effectus. quales ab eis expectantur. qz ta-
 les sunt solum quasi signa et sic pertinent ad pa-
 cta cū demomb' m'ita. Et fiunt talia aliquādo
 cum generibus lapidū. Aliqū cum herbis. aliqū
 cū lignis. aliqū somis certis a v'cib' figuratiōib'.

18.

19

20

ac signis quibusdā aut carminibus & alijs ritibus
Et talibus reb⁹ naturalib⁹ addūtur characteres
 aliqui vel aliqua nomina vel alie q̄ cūq; vane ob
 seruationes q̄ manifestū est naturaliter efficacē
 am non habere. **I**magine enim astronomice
 vocate p̄tin ent ad sup̄sticōnem demonū arte con
 fidam. **E**t falsum q̄ lapidib⁹ & aiantibus ac sois
 certis vocibus figuracōnibus aut signis obfua
 tis in celi ouersione vel motibus siderū fabricen
 tur ab hominibus p̄tates siderum ydonee ad val
 os effectus exequēdos quasi effectus magy carū
 artū ex virtute celestium corpū pueniāt. **C**rede
 re etiā hoies posse p̄ artem vere mutari in lupos
 vel bestias & hmōi falsum est & sup̄sticio sū. **O**b
 suacōes etiā q̄ ordinātur ad p̄co gnoscenda a
 liqua fortuita vel infortuita sūt illicita et sup̄stici
 osa ac reliquie ydolatrie. **E**xempli gratia. **S**i mē
 brū aliquod salierit. **S**i iniuncti ambulantes a
 micis lapis aut canis aut puer medius interue
 nerit. limen calcare cū aliquis ante domum suas
 tranfit. **R**edire ad lectū si quis dū se calcet ster
 nutauerit. **R**edire domum si prodens offende
 rit cum vestis a sorib⁹ redditur. **O**bserua re
 dies faustos vel infastos verba preterea diui
 na scripta suspendere ad collum aut secum por
 tare propter sanitatem vel prosperitatem vel
 proferre talia tunc est illicitum et sup̄sticio sum

primo quāntūnt aliquid ad inuocacōem demō-
 num p̄tinent. **S**ecūdo quādo cōtinet ignota nomīa
Tercio quādo cōtinet aliqua falsa. **Q**uarto quan-
 do cum diuinis verbis ibi cōtinetur aliqua va-
 na puta aliqui caractēs inscripti p̄ter signū cru-
 cis. Aut si spes habeatur in modo scribendi aut
 ligandi aut in quacūq; h̄mōi vanitate q̄ ad diuī-
 nam reuerēciam non p̄tinet. **Q**uādo aut nullum
 p̄fatorū fit tunc est licitū. puta quā p̄ferūtur diuī-
 na verba. **A**ut inuocatur nomen diuinū. seu scri-
 bitur seu portat̄ et respectus habeatur ad solam
 dei reuerēciam et ad sacra verba ac ad d̄nam v̄-
 tutem a qua expectatur effectus. **I**n incantacō-
 nibus etiam serpētum et quorūcumq; animalium. si
 solum talis aspect⁹ h̄atur iam dictus; non est il-
 licitum. vnde licitū est tali respectu herbas colli-
 gere medicinales cum simbolo d̄mo et oracōe do-
 minica. sic etiam ad sanandos infirmos licet aliq̄
 sacra verba dicere vt pater noster. **A**ue maria.
 vel qualitercūq; nomē dei inuocare seclusis pre-
 didis. **Q** malis. **M**aleficium dicitur quādo q̄s
 sup̄sticios⁹ obseruaciōis. alium demōnis coopatio-
 ne occulta vel manifesta in amorem alteri⁹ vel o-
 dium inflāmat. Deo enim pmittente p̄pter peccā-
 tum demon corpus hominis possidere. sicut i de-
 moniacis. ledē sicut **J**ob. occidere. sicut viros v̄-
 ginis quā postea duxit thobias. **I**nfrigidare ne-

moueatur ad coitū ymaginacōez vni⁹ immutari
 ut sic odeat quis quam diligere debēt. a ecōueiso
 de amore ut de puella in legē a s^ci basilij 7. 2. dy
 alogoram greg. de s^cctimomiali. volūt atē tamen
 demō nūq̄ pōt immutare. ¶ Geneālit autē p sup
 sticioſo reputat. Qd̄ q̄tū de se ē nō p̄tinet ad dei
 gloriā. neq; ad hoc q̄ mēs hoīs refeātur in d^eū
 aut q̄ carnis cupiscencie. moderate refrenentur
 Aut etiā si sit preter ecclī iustitiōez l̄ cōtra cōſue
 tudinem cōem que s^m. Aug⁹. p lege habēda est
 l̄ q̄ nō pōt reduci in causas naturales secūdu ar
 tē medicine. phie. a astronomie. l̄ q̄ non pōt re
 duci ad artificiales modos presertim licitos. Ad
 iurāē demones p exorcismos licitos. a est licitum
 a officiū exorcistarū. vel aliorū licet non ex officio.
 ¶ Pccm̄ autē ē adiurare demones ad adiscēdum
 aliquid ab eis vel ad famulandū sine sp̄ali dei in
 stinctu vel reuelacōe. ¶ Preterea adiurare supio
 rem hoīem quasi volendo eū necessitate est pecca
 tum. licet tamen hoc ad inferiores. licitū etiā est
 supiores adiurare nō necessitate. s̄ p diuina ver
 ba precando. ¶ Temptat deum aliquis quando
 de excellencia aliqua diuina dubitat. vel preter
 mittit homo facere quod potest ad pericula eua
 denda respiciens solum ad auxilium diuinum.
 ¶ Tēptatur autē deus triplicat. vno nō verb ex
 p̄sse. qn̄ aliqs ex incertitudine fidei ea intēcōe a quib

a deo postulat vt exploret dei sciētiā p̄tātē. aut bonitatem. aut veritatem dicti eius. **S**ecundo factis deus temptatur a expresse. quando quis ex iceritūde fidei p̄ ea que facit intendit experimentū sumere d̄me p̄tātis. pietatis. sapientie. aut veritatem dicti eius. **T**ercio temptatur deus quasi interpretatiue. quādo quis. a si nō intendat experimentum de deo sumē Aliquid tū petit vel facit ad nichil aliud vtile. nisi ad p̄bandum dei p̄tatem & bonitatem. seu cognitiōem vel veritatē dicti ei⁹ Deinde etiam quasi interpretatiue. qui ante orationem suam aīaz suam nō p̄pat. dimittēdo si qd̄ aduersum aliquē habz. vel alias ad deuocōnem se nō disponēdo. **T**alis enim nō facit qd̄ in se est vt exaudiat. **Q**uādo aut̄ p̄pter aliquā iustam necessitatē vel piam vtilitatē cōmittit se aliquis diuino auxilio in suis petitiōibus vel factis. hoc nō est deum temptare.

De. 2. p̄cepto a tribus sequētib⁹ Ca. 10.

Secundo p̄cepto phibetur omne p̄iurū a ois blasphemia in deum in sanctos a in sancta fieri. atq; iurare phibetur sine tribus comiti⁹. videlicet **I**usticia. & discrecōne **J**udicō id est nō leuiter et veritate id est nō false. **I**urare p̄ deum qd̄ est eū testem veritatis adducere sic licite. ymmo merito. dūm veritas futeat a reuerēcia comitatur. a pia necessitas ex humana infirmitate cōsurgēs

impellit. // Jurare inuaniū est proprie deum in fal-
 sitate cuius esset testis nequit inuocare. p̄uo dū
 ex deliberacōne fit. semper est mortale. **P**eriurū
 enim est mendacium iuramento firmatum a est
 ex suo genere peccatum mortale. // Fitq; tripliciter
Primo a principaliter fit periurium quando de
 est veritas iuramento. prout scilicet est menda-
 cium iuramento firmatum. **S**ecundario fit periur-
 rium quando iuramento dēst iusticia puta qñ
 quis iurat illicitum se facturum. illud tñ non faci-
 endo. nō est piur⁹. **T**ercō qñ dēst iudicium puta
 quādo aliquis indiscrete iurat. qz ex hoc ipō piur-
 lose omittit iuriādo falsitate iurredi. Sic q iurat
 se non intraturū religionem vel nō daturum ele-
 mosinam v̄l h̄mōi. **S**i tñ talis postea facit quod
 meli⁹ ē. non efficitur piur⁹. qz malū s̄b iuramēto
 cadere nō potuit. **S**ūt preterea aliū gō⁹ in piurio
p̄m⁹ si q̄s p euāgelū iurās piuret. **secūd**⁹ si q̄s p
 deū in cōi s̄mone iurās piurat. **terci**⁹ si quis solē
 n̄t ex iur⁹ p euāgelū piurās. piur⁹ ē a mortaliter
 peccat qui nō impl⁹ vbi p̄t qd̄ coact⁹ iurauit iu-
 ramēto pmissorio. nisi absoluat aucte supior⁹ p̄
 sectū qñ coactio cadebat in estātē virū tūc dispen-
 sari p̄t p supiorē. **Q**ui piurat iocose. auget diu-
 nam irreuerenciā a peccat mortaliter. **P**eriur⁹
 est qui falsum iurat quod putat esse verum. **S**ed
 plus piur⁹ est qui v̄z iurat qd̄ putat eē falsum

nā talis mentitur. **P**erius etiam est qui aliqd
 putat esse falsum et iurat tanq̄ sic verū qđ forte
 verum est. **F**alsum testimoniu aut ferre in iu-
 dicio scienter semp est pccm mortale. **S**ed si qđ
 ibi vel alias ex labilitate memorie humane epu-
 tat se certum ee de eo qđ falsum est. et tñ cū debi-
 ta sollicitudine recogitās estimet se certum esse
 de hoc qđ falsum est. non peccat mortaliter hoc
 asserens. qz nō dicit falsū testimoniu p se et ex in-
 tēcone s; p accidēs extra id qđ intendit. **N**on etiā
 incurrit aliquis pūriū quādo aliquis iurat l. p
 mētē se facturum volūtate alterius. si alter cui
 iuravit iuranti imponit illicita. vel inhonesta vel
 importabile siue immoderatum. quia qñ aliquis
 iurat vel pmitit se facturū volūtatem alteri⁹ in-
 telligenda est debita cōdicō. si scilicet illud qđ ei
 mandatur sit licitum et honestū et portabile siue
 moderatum. **Q**ui preterea fit de nouo ciuis alicui
 ius ciuitatis. nō obligatur quasi iuramento ad
 seruanda illa q̄ ciuitas se seruaturam pri⁹ iurauit
 et princeps onez eoz. **C**anonicus etiā qui iurat
 se seruaturū statuta edita in aliquo collegio. nō
 tenetur ex iuramēto ad seruandū futuā statuta
 q̄ de nouo fiunt nisi intēderit se obligare ad oia
 statuta preterita et futura. **T**eneē tamen seruare
 ea statuta ex vi statutoz que habent coactiuas;

virtutem. Quicumq; vero ex lapsu lingue falsum
 iurat. si quidem aduertat se iurare et falsum esse
 quod iurat: non excusatur a peccato mortali. Si
 autem hoc non aduertat: non videtur habere in
 tenconem iurandi. ideo a crimine periurij excusa-
 tur. ¶ De exigentib; vero iuramentu. sciendum
 qd si aliquis erigit iuramentu tamq; psona pub-
 lica s; qd erigit ordo iuris ad peticonem alterius
 non videtur esse in culpa. siue ipse iuramentum eri-
 gat. siue sciat eu false iurae siue v; quia non vi-
 detur ille erigere s; iste ad cui; instanciam erigit.
 Qui aut erigit iuramentu p seipso ppria spote et ca-
 q; priuata psona a nescit aliu iuraturu falsum. a
 ideo dicit sibi. Jura michi ut fides ei sit: non est
 peccatu. Sic etiam quando p se aliquis erigit iura-
 mentum. a tamē non seper scit aliu iurare veru e-
 falsum s; quadoq; dubitat de facto a credit eu. ve-
 ru iuraturu. a tunc ad maiore certitudinem iurame-
 tum erigit: non est peccatu. Si aut qs scit eum se-
 cisse. s. oraturu eius quod iurat a cogit cum iura-
 re: homicida est. Postremo perueru iuramentu
 est quando aliquis v; iurat per falsos deos. De
 pfata etiā materia exactois iuramenti poit. Cancell.
 tres regulas. Prima erigere iuramenta ab hys
 de quib; vehementior ē p̄supcō qd de opposito apud
 exigentes qd periurabunt. et ad hoc ex de liberaco-
 ne inducere. vix aut numq; caret mortali de hctō

4.

6.

nisi forsitan quibus apud iudices quibus ex officio
 sic exigere necesse est. **Secda** neque necesse est neque
 utile et sepe criminofum exigere iuramenta ab hijs
 qui questionantur in iudicio exteriori ecclesiasti
 co. vel civili. quando presumi potest vehementer quod
 vel iurabunt. et quando eorum iuramento nullate
 nus statuit. **Tercia** de re penitus occulta. que scilicet
 non potest probari testibus duobus neque rem pu
 blicam scandalizat. **Nullus** in foro exteriori licite po
 test ab alio inuito iuramentum extorquere. **Sabba**
 tum sanctificatio infringitur. **Primo** pro eos qui tunc
 peccant mortaliter. scilicet die dominico vel festiuitate no
 tabili. **Secdo** pro eos qui faciunt opus corporale non
 penitens ad dei seruicium seu cultum. **Aut** quod non pro
 finet ad exercitium spiritualis actus seu cultus divini
Aut non penitentia ad ea que sunt necessaria sibi vel su
 is. aut non penitentia ad salutem propriam vel alieni
 corporis. aut non penitentia ad vitandum imminens
 dampnum rei exterioris. **De illo precepto Canonic.**
prima Observatio sabbatismi
 quo ad circumstantias temporis et modi et loci pro maxi
 ma parte relicta est determinationi prelatorum que cognos
 citur. tum ex eorum institutis. tum ex consuetudinibus pro
 eos legitime tolleratis. **Secda** De operibus seruilibus
 non exercendis diebus dominicis et festiuis plus ut
 frequenter determinat consuetudo loci et personarum.
Tercia a prelatibus tollerata que alia lex scripta.

cōsuetudo exercendi opera seruilia hec ab istis
 hec ab alijs in diebus festiuis tunc maxime esset
 dicenda corruptela. quando totaliter a seruitio
 dei ⁊ a cultu festorum ⁊ maxime ab auditu misse
 reuocaret. Quādo p̄terea hec seruilia magis ex cu-
 piditate q̄ pia nccitate reipublice p̄tractantur.

Conici ⁊ alie c̄creacōes corpales ap̄d vulg^o di-
 eb⁹ festiuis q̄ q̄ sepi⁹ admixtas habeant malicia
 as extra legem dei: nō tamē per directū ecclesiasti-
 cis obuiāt institutis. **Q**uāta opera seruilia ple-
 tumq; fructuosius fierēt si nō ea phiteret eccle-
 sia. q̄ illa que vulgares in festis exercēt. **P**ro-
 pterea p̄latorū infest attēdere circa festiuitatum
 multitudinē. Namq; ista fiunt ad cumulum pec-
 caū potius. q̄ ad cultū dei. **P**receptum de hono-
 re parentū locum etiam habet de honorādis pa-
 tria. cōsanguineis cōciuibus ac beniuolis patri-
 p̄mo ⁊ magistris. vñ hoc p̄ceptū includit duas
 virtutes videlic; pietatē ⁊ obsequiā. pietas ei
 esse deb; ad prefatos oēs. qz patris racōne; hñt.
Cōtra qd faciūt. p̄mo q̄ non honorāt p̄ntes. q̄
 in defectu eis nō s̄bu emiūt. Qui cōsanguineos etiā
 nō honorant. aut eis non subueniūt in necessita-
 te sp̄aliē. Similiter p̄ntes q̄ nō thesaurisunt suis
 filijs qz eis nō solū ad horam sed ad totam vitā
 eis debent subuenire. **S**ecūdo qui patrie vbi nati
 et nutriti sunt aut non honorē aut obsequium

præstant in necessitate præsertim. Similiter qui co-
 cines sue patrie non honorant. aut eis non subue-
 niunt. Tercio qui non honorant beniuolos pasci-
 9
 Observancie etiã virtus hic mandatur qua ho-
 norem et obedienciam ac reparationem vicis exhibere
 tenemur pro beneficijs. pro placitis proprijs tam ecclesi-
 asticis quam secularibus et magistris. Contra quod faci-
 unt qui tales non honorant non obediunt. aut vi-
 cem pro beneficijs non impendunt. immo honorem
 debite honestatis alienis placitis debemus. Con-
 tra hoc etiam mandatum faciunt qui reverenciam
 debitam non faciunt sanctis aut eorum reliquijs. vir-
 gim beatissime et humilibus. De isto præcepto **Can-**
el. tradit. 3. regulas. prima ante religionis ingressum
 teneor providere necessitati presentium extreme si
 possum dum non aliunde patet eis provisio. nec excusari
 me religionis ingressus quin per eam intrando. et
 post introitum proficere. Si tamen necessitas illa
 non sit extrema aut patet aliunde provisio non te-
 neor pro invadendo exire religionem iam professam. Secunda
 superioribus nostris qui omnes dicunt patres presentium ob-
 bediendum est de rigore in eis solis in quibus su-
 piores sunt magis aut ei cuius auctoritas potior est
 attendendis circumstantiis. persone. temporis. republice. et uti-
 litatis in istis. ut in cernentibus rempublicam plurius
 obediendum est principi quam patri. Secus in re do-
 mestica. pro conabili ter de monacho et spiritu pape

a epi & abbatis et principis epalis distinctio loci
 habet. **T**ercia. quanto plures dilectionis cause
 concurrunt circa aliquem primum ut est habitus
 de prelationis & subiectionis adinuicem bonitatis
 Et ratio cognationis beneficencie consorcie patrie
 & similiuratio ceteris partibus ille debet plus ama-
 ri & preferri. **T**amen obligatio legibus cautura ob-
 seruanda est. **S**ub precepto non occides intelligi-
 tur prohibitum omne nocumentum quod potest esse
 in iniuste persone proximi. ut occisio // Mutillatio
 verberatio. incarceratio. & in seruitutem aliquem re-
 digere. vel arescere personam iuris ordine pretermissio
 in talibus. **Q**uod additur quod occisio huius. mutillatio
 & cetera possunt bene fieri tribus occurrentibus. **P**rimo
 si sit causa propter quam meruit mortem. **S**ecundo si ser-
 uatur ordo iuris. **T**ercio si fit bono animo. scilicet propter
 iusticie obseruationem. **U**fit autem interfectio huius ius-
 ta vel peccatum. similiter mutillatio et similia. **S**ecundo
 dis. **P**rimo quando innocens occidit. **S**ecundo si est in-
 cens & occidit quod tanta pena non meruit. scilicet mori. **T**er-
 cio quod meruit mortem sed pretermissio iuris ordo. **Q**uarta
 si omnia prefata cauentur. et fit tamen iniure videtur. **Q**ui
 tabili. quod scilicet fugere possit & alios innocere. sed ex velle
 audia hoc facere renuit. **S**exto quod dat operam rei illi-
 cite & quam euitare deberet. occidit huiusmodi casus potest
 tunc intercedere ut in paulliano impregnata fieri potest

Septimo quidam opam rei licite. non tamen adhi-
 bet debitam diligentiam ut de sagittante puerum.
 vel incidente arborem ut cadat. Octavo qui sola
 voluntate habet hominem occidendi. Nono qui
 iubet iniuste alium occidi. filium dat auxilium
 est huiusmodi que continentur in versu. Iussio con-
 silium consensu ac. Similiter qui rogat aut operat
 alteri mortem. ut ex odio fieri solet. Decimo qui
 negligit a morte liberare alium quando potest. et te-
 netur ut existente necessitate famis extrema. v-
 bi alius verisimiliter non subueniet. Omnia autem
 premissa habent etiam locum de mutilatione in car-
 ceratione et homini iniuste inferendis sicut de inter-
 ficiendo est dictum. Undecimo qui precipiunt ab-
 usibus luxurie modis vel per venena sterilitatis ne-
 femina concipiat. Duodecimo qui causant culpa-
 biliter abortus conceptus. Quod si fit ex culpa facta pro-
 ter intentionem parandi abortum. peccatum est
 magnum. Sed maius si fit ex intentione aborti-
 di. Fit igitur secundum **Alb.** abortus ex percussione. aut
 ex casu ab alto. aut per exercitium corporale laborio-
 sum. aut ex vehementi saltu aut ex tristitia et timo-
 re. Quodque ex frigore aeris superfluo vel superflua ca-
 liditate unde etiam balnea longa impregnatis pro-
 hibentur et calida nimis. Quodque fit ex fame et siti
 longa. aut repletionem nimiam vel pleurothymia.
 Secus autem est. et fit aliquando sine peccato abortus ex

infirmitate aliqua in impregnate aut debilitate
 fetus aut ex frigore nimia aeris & ex intemperacia
 aeris ali a. ¶ 31. si quis se ipsum interficit. ¶ 12. qui sibi
 scienter et ex intentione ut vitam sibi abbreviet mortem
 accelerat ut sic circa cum cristo quod stultissimum est. et
 superbia plenum. ¶ 17. qui per crapulam vel alio modo per dil
 solutam vitam sibi mortem accelerat.

De sexto precepto et sequentibus. Cap. m. ii.

Mechia phitetur sexto precepto et per hoc
 intelligitur prohibita omne illud nocum
 tum quod potest inferri persone cuiuslibet pro mo
 du libidinis. de hoc habes super de luxuria et eius spe
 ciebus. c. 2. Non furtum facere est. septimum precep
 tum. in quo prohiberi intelligitur omne dampnum
 quod potest inferri primo in rebus exterioribus. de hoc
 habes supra in c. 3. ¶ Non esse testem iniquum et falsum
 octavo precepto prohibetur. Et omne dampnum quod
 potest inferri primo per verba. de quo supra in c. de ira
 et accidia primo et luxuria. Sed quia in iudicio publi
 co plura peccata committuntur et circa testificationem. ¶
 circa secundum dicta sancti thome dicendum est. de medacio
 Negatione veritatis. Testificatione. accusatione.
 aduocatione. defensione. peruicacione. tergiversa
 cione. pena talionis. Iudicij sententia. et de appe
 lacione quando male fiat. ¶ Mendacium est falsa
 vocis significacio cum intencione fallendi. Et est
 triplex mendacium. Iocofum quod fit causa ludi

vel placendi cupiditate. **O**fficioſum quod nulli ob
 eſt. ⁊ predeſt alicui. nam fit cauſa vtilitatis quia i
 tenditur eo iuamētū alterius vel remocō noci
 menti. aut fit ad cōſeruacōnem pecuniarum. aut
 ad cōſeruandū vitam corpalem. aut ad conſuā
 dum honorem ne polluat corpus alicui⁹. **P**er
 nicioſum eſt quod fit cauſa nocumētū alteri⁹. **E**t hoc
 habet tres gradus. **p**rim⁹ ſi intenditur nocumē
 tum vnius ⁊ vtilitas alterius. et hoc vni predeſt
 alteri autem obdeſt. **S**cōdus ſi eſt cōtra hominem
 ſue ſola intencōne nocendi alicui. **E**t hoc nulli p
 redeſt ⁊ obdeſt alicui. **T**ercius ſi eſt cōtra deum vt quā
 fit in doctrina religionis. **E**ſt autē mendacium p
 nicioſum pccm mortale p ſe. **p**rimo ſi cōtra bonū
 dei fit in doctrina fidei ⁊ hoc eſt grauiffimum. **S**e
 cūdo quādo fit circa aliquid cui⁹ cognicō p̄tinet
 ad hominis bonum puta ad p̄fectionem ſcientie
 ⁊ informacōnem moꝝ. q̄ ſunt de neceſſitate ſalu
 tis. quia inferet dampnum falſe opiniois. **T**ercio
 quādo fit in nocumētū p̄mi notabile. aut quā
 tum ad p̄ſonas aut q̄tum ad diuicias aut q̄tū
 ad famam. **Q**uarto quā quis mentitur in iudicio
 vbi ex officio tenetur dicē veritatem. **Q**uinto quā
 quis mentitur docendo ſeu in doctrina ad quaz
 ex officio tenetur. **O**fficioſum mendaciū eſt pccm
 mortale. ſ; p accidēs ratione ſcandali vel cuiuſcū
 q; dampni ſequentis notabilis. dū ſcilic; aliq;

non veretur propter scandalum publice mentiri. Iocofum mendacium est peccatum mortale per accidens quando quis mendacium iocofum iuramento affirmat. quod tunc periurium est. Alias mendacium semper est peccatum veniale ad minus. **N**egatio veritatem scienter in iudicio quis peccat. etiam quando quis est reus. **A**ccusatus enim tenetur iudicium veritatem exponere quam ab eo secundum formam iuris exigit. **I**deo si sic confiteri noluerit veritatem quae dicere tenetur vel si eam mendaciter negauerit: mortaliter peccat. **S**i vero hoc exquirat quod non potest secundum ordinem iuris: non tenetur ei accusatus respondere. sed potest vel per appellacionem vel aliter licite subterfugere. **M**endacium tamen si bi dicere non licet. **T**estimonium ferre tenetur quis aliquando requisitus aliquando non requisitus. **P**rimo requisitus auctoritate superioris sui cui in hijs que ad iusticiam pertinent obedire tenetur. et in hijs in quibus secundum ordinem iuris ab eo testimonium exigitur. puta in manifestis et in hijs de quibus in fama precessit. non autem de occultis. nec de quibus non est infamia. **S**ecundo requisitus auctoritate alicuius non auctoritate superioris cui obediere tenetur. si etiam tunc. **S**ed quando requisitus testimonium ad liberandum hominem vel ab iniusta morte. seu pena quacumque vel a falsa infamia vel etiam ab aliquo dampno tenetur homo ad testificandum. **T**ercio si in istis casibus precedentibus

iam dicitur etiam non equariur testimonium alicuius tamē tenetur facere quod in se est ut veritatem denūciat alicui. qui ad hoc possit prodesse. Quare to super hīs q̄ p̄tinent ad cōdemnationem alicuius nō tenetur aliquis ferre testimoniū. nisi q̄n a superiori opellitur s̄m ordinem iuris licite. qd̄ dicitur p̄pter clericos qui ad hoc cogi non possunt Tenetur p̄terea testis verum dicere et veritas nō est vendenda. Sed testes aliquādo aliquid accēpe possunt nō quasi precium testimonij. sed quasi stipēdium laboris. expensas. vel ab vtraq; pte vel ab ea qua inducitur De hac materia etiam habes supra. c. 10. §. 2. 7. 6. Accusare autem tenetur quis q̄n p̄ccm̄ rei est tale q̄ virgat i m̄l̄itudinis corruptelam corpalem seu spūalem et q̄n probari potest sufficienter. Si autem non virgat in nocumētū multitudinis. aut si probare sufficienter non potest. non tenetur. Potest etiā accusator tripliciter peccare. videlicet calumpniacōne preuaticōe. et tergiversacōe. Calumpniacōne est falsa crimina alicui ex intencōne in iudicio imponere. et ex malicia. dolo scilicet et fraude. Qui autem falsum crimē alicui imponit nō ex malicia. s̄ ex animi leuitate ad accusationem p̄cedit. quia scilicet nimis facīlter credit qd̄ audiuit hoc est temeritas non calumpnia. Preuaticari est in iudicio vera crimina abscondē fraudulenter. ita q̄

6

1

8.

9
 fraudulentē abscondat ea de quib; accusacōe
 pponit colludens cum reo prias probaciones
 dissimilando. **S**tergiuersari est in vniuerso ab ac
 cusacōe in iudicō desistere oīno .s. aim accusan
 di deponendo nō qualiter cūq; s; inordinate. **S**ec
 si ordinate ut si in accusacōis processu cognouerit
 falsum esse id de quo accusauerat et sic pari con
 sensu se absolunt accusator & reus. **S**imiliter si
 princeps ad quem pertinet cuiā boni oīs quod p
 accusacōnem intenditur accusacōe; aboler. perā
 taliois tenetur soluē ille qui accusauit alium nū
 dose intencōne nocendi et in pbacone deficit. **S**
 10
 cus si ex animi leuitate accusauit. **A**duocās p ea
 quam credit esse iniustā & dampnificans sic aliu
 tenetur ad restitucōem eius damni qd extra iudi
 ciā p ei; auxiliū altera ps incurrit. **S**i vero igno
 rāter iniustam causā defendit. excusatur in toto
 vel in nullo vel in tanto scdm q ignorancia fuit
 varia. **D**e ignorancia hēs supra c. 8. §. 19. et 20.
Aduocatus autē recāpiens pecuniā in probitate &
 immoderancia extorquēs peccat lic; tñ pōcūmū
 suū vendere & vsū sciēcie qui est corporal. **S**i hoc
 facē d; moderate accipiēdo cōsiderata vdicōe patrie
 narū & negociōz & laboris & cōsuetudinis patrie
 Idē dicendū de medico. **J**udex non d; vendere
 11
 iustā smām ideo de publico sunt inducibus sipe
 dia dāda laboris. **J**udicare aliu in quib; peccatis

existentē nō licet iudici qui publice in similibus so-
 det. immo nō licet iudici qui in occulto in graui-
 bus pccis est alium qui publice in similibus est
 reus iudicare. nisi iudicet cum humilitate et timo-
 re et cum necessitas imminet. Iudex preterea qui
 alias iuste iudicat. peccat tamē si hoc facit nō ex
 benignolentia s; ex animi amaritudine. Iudex pec-
 cat si iudicat non sibi subiectum. aut non s; veri-
 tate; quā nouit. aut sine accusatore vel infamia
 aut si penam relaxat sine consensu accusatoris et
 cum no cumento publice vtilitatis. **D**efendere se
 armis vel manu extra iudicē quādo quis cōdem-
 pnatus est ad mortem iuste coram iudice. hoc nō
 licet. **F**ugere tñ potest talis de loco sic condempna-
 tus. vt p solam fugam se liberet. **T**enetur etiam
 nō resistere agētū quin paciatur qñ iustū est qñ
 detinetur. **S**icut etiam si aliquis sit cōdempnatus
 vt fame moriatur: nō peccat si cibum sibi occulte
 ministrari sinat quia tunc nō sumere esset seipm
 occidere. **A**ppellare causa afferēde more ne con-
 tra aliquem iusta sentēcia pferatur est pccm. qz
 hoc est calumpniose se defendere.

12

13

De A. sacramentis. Capitulu. 12.

Otra sacramēta q̄ sint necessaria poit **Can.**
 plures regulas. sequētes videlicet. In omi
 sacra mēto si deest intencō actualis vel hi
 qualis faciendi illud qd̄ xp̄us instituit et ecclia in

tendit nichil agitur. **E**timiliter si forma obmirat
aut corrūpitur. **A**ut materia debita. aut si ydone
us minister defuerit. **E**x hoc precise q̄ aliquis sc̄i
maticus est & hereticus ul̄ p̄s̄cius & ex cōicatus &
degradatus non redditur impotēs ad efficiendū
ul̄ offerendū sacramenta nisi deficiat aliunde & po
testas ordinis vel intencō debita ul̄ materia & for
ma. **Q**uāuis ex̄cēdo talia in casibus prohibitis
gravis delicti reus sit. **F**iat semp̄ quod melius e
rit de passiombus dum c̄ca sacramentorum mi
nistracōnem dubitacō aliqua configerit & suple
atur caute id quod omīssum fuit & sub quadam
cōdicione si non erit illud iterandū. **I**n casu du
bio vehementer. **A**n alijs sit vel nō sit baptisatus
ut si sit expositus vel baptisatus in nomine ihesu
tantum. **A**ut alio tali dubio iteretur baptisatus
sub hac condicōne. **S**i tu non es baptisatus ego
te baptiso in nomine patris & filij & spiritus sc̄i.
Amē. **E**a que sunt de decētia notabili sacramen
torū instituta & promulgata ab eclesia nec abo
lita sunt p̄ non vsum et si nō sint de necessitate sa
cramētū ad faciendū id quod intendit̄ sūt tamē
de necessitate p̄cepti ad obligādū ne sc̄ēter et ne
gligēt absq; racōnali causa dimittātur. **F**orma in
oī sacramēto p̄t corrūpi aut p̄ addicōez & p̄ sub
tractōez; & variacōnem & interrupcōnez; nōbile q̄
modica nō ipedit. sicut ad dicō s̄btractō & varia cō

siue q̄ hanc formam ad sensum alium neq; intel-
 ligibilem reddunt. licet aut̄ indiscrete a culpabi-
 liter fiant verba aliquādo. tñ sacramētum nō sp-
 ānullant. **I**n baptismo hec sunt de necessitate sa-
 cramentū. minister p̄done. materia q̄ est aqua e-
 lementaris fluida ad dēnam luti a aquaz q̄ sūt
 artificiales. **I**ntencō actualis vel habitualis fa-
 ciendi qd̄ ecclia intendit. **I**ntingēdo nō submer-
 gendo ex aqua illa baptisandum aut eius pte; **2**
 p̄ncipalem nudam. **E**t q̄ aliquo aliter consenti-
 at scilicet actu vel habitu vel in p̄ntibus. **D**icēdo
 simul hanc formam ego baptiso te in n. p. a. f. et
 s. Amen. **C**onfirmacōis sacramētum tenetur **3**
 quilib; xpianus habens vsum racōis nō otem-
 p̄nere. p̄sertim imminente piculo confessionis
 exiisti coram infidelibus faciende. **D**e eucharistie **2**
 sacramento sciendum q̄ discrimen noui peccati
 mortalis in celebrando vitatur si post discussio-
 nem oscientie q̄ regulariter in talibus haberi so-
 let a celebraturus nō habeat osciām fixam aut
 eque firmam sicut de opposito q̄ fit in pccō mor-
 tali vel alio legitimo impedimēto. vt est irregu-
 laritas. **E**t hec vocatur certitudo moralis vel cui-
 lis qd̄ homo sufficienter pbat̄ ē. **A**lli pueri sūt p̄
 donei suscipe eucharistiā a ad hoc ligari videntur
 semel in anno qui s̄m leges consentur habiles
 ad nubendum. potest q̄ deuotio etatem hanc

4
 6
 p̄ueniē sicut in quibusdā etatem supplet mali
 cīā. **A**udiē missam iēgrā est de obseruacōe sab
 bati hoc est dieꝝ festorum pro tempore legis e
 uangelicē nisi p̄ impedimētū legitimū aliquis
 se tueat. tale vero impedimētū scdm loca a tpa
 a etates a cōsuetudines vaie iudicatur. **C**onfel
 sionem sacramentalem post mortale peccatū sic
 ri actu oportet in sex casibus. **P**rimus ex iustici
 cōne ecclesie semel in āno. **S**cds in suscepōe eu
 caristie vel celebracōe a sacramentorum alioꝝ
 suscepōe scdm quosdā. **T**er cī⁹ in piculo mortis
 verisimilit̄ iminentis. **Q**uart⁹ qm̄ scīā dicit q̄
 alias nō habebit̄ oportunitas pccā cōfiteri. **Q**ui
 tus si scīā licet erronea sibi s̄b mortali peccato di
 ctat. **S**extus qm̄ vult inuāit̄ s̄b sibi precipit̄ iuste
Circūstantie in aliud genus vel in aliā speciē tra
 hentes peccati mortal̄ sūt necessario cōfiteēd̄. **C**on
 fiteē debz regularit̄ in peccatoꝝ suorū explicacō
 ne celat̄ oplices suos nisi dū aliter cōfiteri nō pōt
 sicut in incestu cū matre l̄ vnica sorore. **A**ut n̄ sit
 dicat a apud talē q̄ reuelatio debeat p̄desse non
 obesse eis qui deteguntur. **Q**uo tamē casu nichil
 omin⁹ magna cautela ēq̄ritur apud cōfiteē a cō
 fessorē ne zelo p̄ficiēdi in discreto fallantur. de
 hoc vide sup̄. c. 6. §. 12. 28. 29. ac. **O**mnia ad con
 fessionem pertinētia ut p̄mā iniūcta a interroga
 cōnes facte a cetera nō inducētia ad malū sunt

de confessionis secreto. propter quod peccant si eos non
 excuset ignorantia illi qui penitencias suas et ea que
 sacerdos eis dixit passim dicunt et qui etiam super
 hoc inquirunt. quoniam talia per directum causant
 aliquando irrisionem sacerdotis aut confessi cul-
 pam. Qui seduxit alios ad peccatum tenetur pro posse
 eos postmodum ad viam veritatis reducere. non
 minus quam de dampno temporalis illato. Sic de infamati-
 one et similibus. Et ad hoc debet confessor inducere
 De qua materia habes in nostro ma-
 nuali confessionis. Confessus volens peccatum suum re-
 velari per confessorem. petat illud extra confessionem
 de regere. neque tamen ad huc est tutum confesso-
 ri illud onus assumere si remedium possit aliter
 in modum adhiberi. Si confessor presumitur ve-
 rissimiliter sollicitate aut sollicitate ad peccatum ut puta
 ad lubricitatem persona hoc timens debet ab isto si sit
 suus curatus petere licentiam alteri confiteri. Quia
 non obtentus potest nichilo minus alteri confiteri
 et absolui. Peccatori quoniam quis non sufficienter penite-
 ti. ut quia propositum habet actuale peccandi in fu-
 tutum. utile est confiteri et abstinencias certas reci-
 pere. Cui tamen confessor expresse iterum et iterum pro-
 testetur quod neque absoluitur neque potest neque peni-
 tentie tales aut talis confessio eundem liberat quam
 iterum eadem peccatum confiteri teneatur. Tutius est
 cum prout que sponte suscipitur et verissimiliter

no

adimplebitur ducere confessos ad purgatoriū q̄
 cū magna non implenda precipitare in infernū
Nulli inuito iniūgenda est penitēcia publica pro
 peccato secreto secus de publico. **S**imilit̄ nullus
 p̄ castigacōnem scandalisandus est publice pro
 peccato occulto secus p̄ publico vbi si scādalisfe
 tur peccator scādalum illud nō imponēt̄ sed sibi
 qui meruit̄ imputetur. **D**ivisiō cōfessionis si ob
 ypocritism̄ aut premīnio pudore fiat impedit vit
 tutem absolucōnis. **S**ecus vbi auctoritas superi
 oris in casibus reseruatis et bona fides simplicium
 hec faciūt et excusant. **A**ut vbi cōfessor forte pre
 sumeret̄ scandalisari ex peccato cōfessi et nō ha
 beretur pro tunc cōfessor alius secretus cui absq̄
 pbabili scādalo peccata oia reuelat possent aliq̄
 tamē possent. **V**ideat tñ quilibet q̄ racōnabiliter
 cōscienciam scandali sibi fingit. **D**um nescit confi
 tens de quibusdam actibus an fecerit illos aut q̄
 intencōe et quomodo fecit ut sepe cōtingit dicat
 sub condicōne scrupulos suos ut sic neq; mentia
 tur nec absolucōne defraudetur. **F**orma absolu
 cionis ab excommunicacōe est ista et debet primo
 fieri. **E**go absoluo te a sniā excoīcōis a estituo
 te sacmētis ecclē. **I**n noīe patris a filij a spūs san
 ctī amen. **D**eīm seq̄tur absolucō apcōis si in excōi
 caciōe pccm̄ induditur nec̄tio cōfiteūdū sacramē
 talit̄. **E**go absoluo te a pccis tuis in noīe patris

a f. a spūs sancti amen. **T**ucius q; est istis fo-
 mis nichil immiscere. **C**onfessio ficta reiterari
 d; ex integro fm̄ pbabiliozem opinionem. q̄uis
 duciozem non est tamen fictio si peccōz dicat oia
 quoz actu recordatur q̄uis non omnium recor-
 detur. Sed est fictio dum scēnter celat aliquid. ā
 in pposito peccandi pseuerat. aut scit aut scire d; 9
 q; a tali nō potest absolui. **V**ndō extrema hab; 10
 materiam a formam in liberis suis expressam. a
 obligat non otempnere dū finis uite secunduz
 pbabiles cōiecturas p infirmitatem expectatur
 que preterea iterari potest simili causa rursus
 reuente. Extrema vndō rite suscepta del; vālia
 pmo videtur q; absoluit ab omni culpa. coniu-
 tra peticōne recipientis. videtur etiā q; ab omni
 pena liberet tū virtute sacramenti. tū quia pete-
 pie pseueranter. p se a iuste. **M**atrimonium con- 11
 trahens fide in foro ecclie q̄tumcunq; carnalis co-
 pula subsequatur eadem fictione remanente. nō
 cōiungitur matrimonialiter. **C**ompelletur tamen
 ab ecclia in foro exteriori. **C**ui⁹ est consilium vt po-
 tius omnes sentētiās ecclie tolleret q̄ peccō cōsen-
 ciat potest tamen nouo osensu adhibito fictum
 matrimoniū si nichil aliud ostiterit in verum cō-
 mutare. **V**otum simplex castitatis non dirimit
 matrimoniū iā contractum. peccat tū qui vult dū
 primo contracti volūtatem hūit voto cōtrariā;

non aut postea dū reddit debitū ut est cōcors sen-
tenciā sed negant petitiōnem posse fieri. Null⁹ cō-
iugū tenetur reddere debitū in detrimētū notabi-
le a cōiugū sui corporis l' fetus nascituri. Et scdm hoc
cognoscitur quādo leprosis vel pregnantibus
aut mēstruatis aut furiosis aut epydimiacis et
similibus casibus reddi vel non debeat debitum
ad tempus.

Que impediāt mrimoniū contrahendum non
cōtractū Caplm. 17.

Nam de impedimētis mrimoniū lacūs tra-
ctate necesse est vbi maxima sūt picula.
p pñtū tamē dicēda sunt tria sū opendia.
Primo q̄ impediāt mrimoniū cōtractū nō cōtra-
ctū. 2. que impediāt non solū cōtractū sed et
iam mrimoniū. Tercō q̄ faciūt ut fie-
ri possit diuortū de qb⁹ oibus pe. de. pa. sup. 2. d.
12. recitat a declarat v̄sus. De impedimētib⁹ enim
solū cōtractū sūt nouē impedimēta. vñ v̄sus
Ecdesie vetitū nec nō temp⁹ feriatū. Hostiens⁹ ad-
dit alios videlicet Incestus raptus spōsate mors
mulieris. Suscept⁹ pprie sololis mors presbiterā-
lis vel si peniteat solēniter aut monialem. Acci-
piat prohibēt hec cōiugū sociandum. Primū in-
pedimentū est ecclē vetitū ne videlicet clam et sine
vbi cōsuetudo ē bānis fiat mrimonia a peccāt mor-
talit⁹ spōsus l' marit⁹ si añ benedictōez nupcialē

cognoscat sponsam vel uxorem in loco ubi de con-
 fuetudine solemnitates obseruatur. Item e de
 reddiōe debiti. vñ hic inducitur interdictum ab
 ecclia factum de clandestino matrimonio. qd̄ e pre-
 ceptum iuris. Et etiam interdictum p̄ ministrum
 ecclie puta prochialem sacerdotem q̄ habz impe-
 dimēta in matrimonij cōsiderare. vel p̄ officialem e-
 piscopi qui habz de talibus iudicare. vel p̄ ep̄m
 qui habz in talibus dispensare aliquñ. ¶ Fit autē
 clandestina desponsatio seu matrimonij cōtractus
 clandestinus s̄m hosti. 6. mod. Primus quādo
 fit sine testibus. Secundus quā ueniunt clandestinē
 anteq̄ recipiant bñd cōnem nuptialem p̄ loco
 a tpe quo petere possunt et obtinē. Qd̄ dicitur qz
 si est terra interdicta: nō tenetur exire p̄ ea petē-
 da neq; vsq; ad septimū expectare. quātū forte
 durabit. nec durante illo ibi potest fieri nec in fe-
 stis in quibus solemnia celebrantur. sicut natal-
 pascha penthecostes. quia tūc sunt nuptie inter-
 dicte. nec in festo assumptionis quia tūc etiam in-
 terdicte sūt. Similiter si contraxit in vigilia septuage-
 sime p̄ verba de presenti: nō tenetur vsq; ad octa-
 uas pasche expectare. Tercius quādo sponsali-
 bus nō solutis s̄ soluēdis solūm auctoritate Ju-
 dicis episcopi vel qui de consuetudine in causa ma-
 trimonij cognoscat sine cuiuscūq; licētia contrahit
 qz ex quo nō erat soluta pmissio: adhuc ligatus

3

erat nisi forte a mortalitate excuset exceptio sibi
 cōpetens. Sed hic accusat ecclesie phibitō Quae
 tus quando cōtrahūt meimomū ante pubertatē
 sine iusta causa. sine licentiā epī vbi non est cātū
 peccatum impubertū qui nesciunt quid faciunt si
 cut amicorū qui hoc pcurant. Quintus cōtra in
 terdictū vel spāle sicut isti interdicitur ne contra
 hat cū ista ppter impedimentum iniāiatum ul q
 lite pendente non contrahat cū alia vel generale
 vt tempore feriato. Sextus quādo obmissis ban
 nis ut supra §. 2. a infra §. 7. Et quocūq; istoz
 modorū di. pe. pa. matrimoniū dādestinū cōtra
 hatur culpa mortalis est ppter inobediēciam. Sē
 de benedictōne toties peccat quociens contemp
 nūt eam petē quādo debēt a pūr eam obtinere sed
 nichilo minus nolūt interim cōtinere. Clādestina
 desponsacō etiā ē s̄m hōs. quādo dote nō hīta nec
 peticōe a parētibz a ab amicis scā cōueniūt cau
 nalit sine benedictōe. Nā cōtrahere cū filia vel fi
 lia familias inuētis parētibz vel in scijs est lede
 re ius patriē prātis tā filio q̄ extero vñ et rap
 tor v̄gimis dicit non solū q̄ inuētā sed etiā q̄ inuē
 tis pntibus l̄ in scijs ducit de quo habes s̄ c. 2. §.
 .12. De bānis aut vñ q̄sq; leges ap̄licas arbitriē
 p̄huetudinē ecclē sue vñ agnoscere āte b̄ndictōnez
 nupciāz l̄ āte oblacōez solēnē mōile ē nec tunc ē
 ēdēre āte nō tamē toties peccat quociens reddit

Sciendū tamē q̄ sup̄ clandestina dispensatione
 seu cōtractu clandestino matrimonij potest fieri
 dispensatio iuste in .6. casibus. **Prim⁹** magnati
 bus. quia talium matrimonia cū magna delibe
 ratione ⁊ p̄ amicos ⁊ aliq̄n sup̄ impedimento ad
 papā mittendo solēt tractari. **Sec⁹** d⁹ quādo val
 de nobilis ignobilem ducit. **Terc⁹** d⁹ q̄n diues
 pauperem. **Quart⁹** cum senex iuuenem. **Quint⁹** cū
 timent pntes. **Sext⁹** cum diu sic fuerūt et hoc
 ppter verecūdiam. **Et ista .6. possunt reduci ad**
tres causas ppter quas iuste dispensari potest i
obmissione bānoꝝ ⁊ bñdōne. nō q̄ nō fiant: s̄
q̄ occulte fiant. prim⁹ quādo nō est timor de im
 pedimēto. quia tunc cessat causa. vt inter eminē
 tes psonas. **Sec⁹** d⁹ quādo est timor ne oppositū
 vel peius sequatur ppter inequalitatem eoz q̄
 nolūt se habere. aliter fornicabūt. et pntes si
 scirent vel inferiorem interficerēt. vel potius fal
 sos testes supponerent. sic male impedirent. **Si**
autem sciant ex toto celebratum: extunc quia nō
est remediū pntes sustinebūt. terc⁹ d⁹ ppter ve
 recūdiā senū l̄ qui diu cohabitauerūt. **Et i istis**
occulte inquirendū est de impedimentis. ⁊ si nō
sunt: licēciari possunt ppter hoc q̄ nō est piculū
vt in primo. vel quia est piculum graui⁹ vt in se
cūdo. vel ppter scandalū vt in tercio. Vnde nec de
ben⁹ senes cōtrahentes derideri. quia fit iniuria

8.

sacramento. Nō enim irridēdi sūt qui auctorita-
 te dei ⁊ apstolorū ac ecclesie sacramētū ēcipiūe
 dispensare autē potest epus ut prefata fiāt non
 inferior nisi ex spāli cōmissione. Nec non tēpus fe-
 riatū id est temp⁹ nupciarū impedit celebritatē
 eorū. Sunt enim tria tēpora eis interdīcta scilicet
 ab aduentu usq; ad octauas ephie. A septuage-
 sima usq; ad octauas pasche ⁊ a dominica aū al-
 cōsionē vsq; ad octauas pēthecostes. vñ versus.
 Aspiciēs veterem. circū quasi quis benedicta is
 est. Aspiciens designat primam dominicā adue-
 tus cui⁹ primū responsoriū incipit. Aspiciens ve-
 terem octauā epiphāie cui⁹ prima aū in laudi-
 bus incipit. veterē. Circū dominicā in. Aō. cui⁹ in-
 troitus incipit. Circūderunt. quasi dominica in
 albis cui⁹ introitus incipit. Quasi modo. quis. pri-
 ma dies rogacōnū cuius euāgelū incipit. Quis
 ex vob habeat amīcū. Benedicta. dominicā tri-
 nitatis in octaua penthecostes cuius introitus in-
 cipit. Benedicta sit sācta trinitas. Prefatis die-
 bus phibetur benedictō nupcialis. Item festum
 cōiugij nupcialis ppter lasciuas que tunc fiunt
 Et pari racōne videtur traductō solemnis que a-
 liquādo post nupcias fit de domo pntū ad domū
 viri in qua etiā multe insolētie fiunt aliquando.
 Itē prohibetur tunc cōtrahere per verba de pntū
 qz si nō tūc clandestina matrimonia essent licita

S; nō phibetur tract⁹ p verba de futuro. **H**is
 etiam tribus tpib⁹ nuptias celebrare est; pccm
 mortale ppter expressa; phibicōnem lic; non es
 set mortale debitū petē a iuge prius rite bñdicta
Incestus est. 3. cum quis cum p̄p̄inqua vxoris
 scienter luxuriatur. 7 tūc pdit peticōnem debiti. te
 netur tñ reddere nec potest contrahere cū adul
 tera quia affinis est. sed nec deb; cum altera. sed
 vltq; sit sine spe cōiugij. Et ecōuerso vxor sciēter
 cogit a a p̄p̄inquo viri pdit debitum ne erigat a
 spem cōiugij. **I**ncestus igitur cum sanguinea car
 nali vel affine impedit contractum fiendum. nec
 refert verū sit incestus cum adulterio l sine. **S**ed
 ecōuerso adulteriū non impedit sine incestu. ni
 si in tribus casibus dicēdis. **N**ō aut legitur de in
 cestu cum cognata legali aut spiritali s; de pu
 blice honestatis iusticia. Et itellige scienter. sicut
 adulteriū scientia; requirit. **V**ide de hoc sequē
 tibus s; in 9. 7. c. 12. s; 10. 17. **D**e eo preterea quī
 agnoscat cōsanguineā vxoris sue nota tres odu
 siones **P**rima qñ quis cognouit cōsanguineam
 sponse sue tunc sponsalia soluta sunt nec vltra ta
 lis potest habē sponsam illā in cōiugem obstan
 te affinitate cōtracta. **N**ec ecōuerso illam quā co
 gnouit obstante publice honestatis iusticia nisi
 papa dispēsanste. **S**ed potest ducē terciā epō dis
 pensante. pnia sibi de incestu imposta. **S**ecunda

cōdusio est de illo qui agnouit consanguineam
 vxoris sue inrimoio cōsumato sciēter qz marit
 moniū tūc nō dissoluitur s̄ tenetur reddere debi
 tū petēti nō aut potest petere nisi secū ppter cōmū
 nēcie difficultatē per ep̄m dispense tur. Tercia cō
 dusio est de illo q̄ agnouit cōsanguineā vxoris ma
 trimonio nōdū cōsumato. De q̄ videtur qz cū
 possit religionē intrādo debitū negare qz tenet
 intrare ne cōmitrat incestum cognoscēdo. s̄ affine
 suam. Nam matrimonio cōsumato ab incestu cō
 dendo excusatur qz necessitatur nō habens viam
 negandi Sed sicut matrimonio cōsumato potest
 ep̄s cum eo dispensare in petendo sic matrimoni
 o non cōsummato potest ep̄s cum eo dispensare
 in non reddēdo in seculo remanēdo. Si autem cū
 hoc velit petere debitum duplex dispensa cō necef
 saria est. Nota etiā hic qz non est pprie incestus
 cognoscere cognatam suā legalem vel spirituale
 vl ad quā est publice honestatis iusticia quia in
 cestus non est nisi cū vera cognata vel affine. s̄
 papa vel imperator nō potest facere qz sic cognat
 us vl affinis qui non est quia ista sunt inra san
 guinis que mutari nō possunt. Sed licet nō sit in
 cestus est tamen spūale peccatum scilicet pecca
 tum inobediēcie ad ecclesiam. Itē pari ratione
 non ē incestus nisi in gradu prohibito lege natu
 re a qua est sola cōsanguinitas vel affinitas veā

11

Raptus est. & impedimētum Qui. rapit sponsā
 alterius. vel qui rapit vxorem alienā. Secus si so
 lutam rapiat virginem. vel corruptā qz tunc pōt
 contrahere cum ea si velit iure canonico. **V**xores
 aut suam licz rape de raptoribus cū causa. **V**ide
 de raptu supra. c. 2. §. 12. **S**ponsate mors mulie
 ris est quintū ac̄ puta si quis interficit vxorem
 ppriam. secus si alienā nisi forte sit interfecto: iu
 uenis. a de incōtinēcia timeatur. **E**t hoc nisi in ad
 ulterio forte sponsata sit deprehensa: tūc enim nō
 est reus huius pene. licz sit reus gehenne. qz in fo
 ro cōscientie nullo mō licz viro ppria audoitate
 interficē vxorem in adulterio dephensam. **D**icit̄
 ppria audoitate. qz vbi hodie eēt lex vel osuetu
 do qz adultera accusata occidētur sicut tpe legis
 moysi: q̄ cum sit iudicialis: non ligat. quia deus
 peccat mulier in adulterio dephense. vbi tamē eēt
 lex hodie talis: vir zelo iusticie accusans nō pec
 caet. **P**otest pretēa q̄s vxorē occidē triplāter
 vno modo psequendo matrimoniu vt scz cōtra
 hat cum adultera. a istud impedit contrahendū
 a dirimit contractū. quādo scz machinatur in mor
 tem eius cum effectu. vt contrahēt cum illa. Et i
 dem est econuerso. **S**ecdo occidit quis vxorem p
 sequendo culpā puta in vindictam adulterij a
 istud impedit contrahendū. nō post contractum.
Et hic etiā faciliter cū iuvene dispēsāt incōtinēcia

12

13

Tercio occidit q̄s vrorē naturā psequēdo ut q̄
 erosā hab; pp̄ turpitudinē l' alium defectū non
 culpabilē. Et istud emē ipedit nō dirimit. Et istud
 duob⁹ casib⁹ filii impedit mulier cōhē si veni
 uū dedit viro l' aliter mortē ei⁹ p̄cūit de hoc et
 ā vide sequēti. c. 9. 7. Suscept⁹ pp̄rie sololis ē. c.
 impedimētū q̄n q̄s insidiando matrimomo pp̄riū
 filiū de sacro fonte suscepit ut possit priuāe iugū
 carnali copula l' debito a copia sui. de hoc sequēti
 .c. 9. 2. Moys p̄sbiteālis ē. l. q̄ peccat in m̄stere
 m̄imonij et ideo in eo p̄mēdus est. vel si p̄mie
 at solēnter est. 8. sc; temp̄e p̄mē quia talis iugū
 debet ideo cōtrahere non ei licet. Aut moniale l' t'
 accipiat in vrorē. s. de facto post p̄fessam q̄ in iu
 riatu m̄imonio xp̄i est. q̄ impedimētū a ralis
 est exōicatus per noua iura. Quamuis autē ista
 crimina a forte aliq̄alia impediāt m̄imoniū cō
 hēdū solum tamē si adolēscētes sunt a t̄meur de
 incōtinencia ipsoy etiā deb; eis cōcedere licētā
 p̄trahēdi. Ep̄us autē est dispēsator in talib⁹. Et an
 sine licētā cōtrahētes peccēt in quolib; casu mo
 taliter opimones sūt de hoc.

Que impediāt m̄iomū cōhēdū a dirimāt cōtra
 Am de ipediētib⁹ m̄iomū cō
 trahēdū a dirimētib⁹ etiā p̄us p̄trahū eo
 q̄ in talib⁹ eēncialia nō s̄uanē m̄imoniū
 sunt. usus. Error condicō votū cognacō crimen

Cultus disparitas. vis deo ligamé honestas. Si
his affinis. si forte coire nequibis. Nec socianda
retat onubia iuncta retractat. Sed intellige qd il
 la impedimenta impediunt a dirimunt qn pcedunt
 matrimoniu tractu. Sed si post tractum matri
 moniu supueniunt. nunq dirimunt ia cotractu
 matrimoniu. nisi forte quo ad thoz vel etiam ad
 cohabitacionem de aliqua vel aliquibus vt infra
 patebit Que sic intelliguntur. **P**rimo error no
 omnis. s; solum psonae. a conditionis persone vt si
 iohes dicat se esse petz. Raco quia nullus est ibi
 ofensus. Duplex enim est error q non impedit.
Vnus vt qn creditur virgo q est corrupta. a sa
 na q est leprosa ac. a tuc imput; sibi qui talem e
 legit. **A**li; error est diuiciar; paupertatis. nobili
 tatis q; nisi redud; in errorem psonae. **S**ecdo co
 ditio id est seruitus. qz no hab; talis potestates
 corpis sui sufficientem. vt quando libera cotrahit
 cum seruo. ignorante ea seruitutem. **S**ecus si scit
 vel si post tractum sciens ad huc ofentit iam fa
 do. vel p carnalem copulam. **A**d hoc autem qd p
 uis dirimat matrimonium reqruntur tria ex
 pte illius qui vult dirimere. primam est libertas
 quia seruus no potest oqueri de ancilla. nec eco
 nterso quia verum matrimonium cohunt seruū
 s; no quando ex vna pte tantum est fuitus. **E**st i
 taq; verū matrimonium. inter seruos siue vterq;

fit sciens siue uterq; ignarus siue l' alterius cōbi
 cionis ut si seruo supbus nollet cōtrahere nisi cū
 nobili a eōuerso libera nollet cōtrahere nisi cum
 seruo ut tenet primatū. **Secōdo** requirit q' ignora
 uerit seruitutē is qui pdamat q' scienti dolus nō
 inferatur vñ oportet q' sit liber a ignarus seruitu
 tis alteri. **Tercō** requirit q' ignorācia durz. **Nā**
 si post q' cognouit cōdicōez ei' cōsentit verbo l' fa
 cto petendo debitum l' reddendo sibi preiudicat
Si inq' habet pbabilem opinionem de seruitute
 alterius extunc sibi preiudicat. **Secus** si leuem a
 temerariam suspicōnem cui credi non debet. **No**
 tū est. 3. videlic; solēnisatum p' suscepōnem ordi
 nis sacri p' p'fessionem approbate eligionis siue
 tacite fiat siue expresse. **Sic** etiam quando matri
 monio cōsumato solemnisatur votū per professi
 onem cōiugis vel etiam matrimonio nō cōsuma
 to per suscepōem sacri ordinis alio in seculo ex
 manente cū voto simplici hęc si contrahit religio
 so mortuo matrimoniū dirimitur. **Votum** autē
 simplex non dirimit cōtractū sed impedit cōtra
 hendū. vñ quādo cūq; a quo cūq; tal' votū
 cōtrahit peccat mortalit'. **Dirimit** etiam votū sim
 plex sponsalia. **Et** qui scient cōtrahit cū
 scit votū simplex emisse peccat etiam mortaliter
 vñ q' post votū simplex cōtrahit matrimoniū a mtri
 moniū nō cōsumauit si cōiunx petat ab eo debitū

3

tenetur religionem intrare. Ideo etiam votū sim-
plex impedit primā redditiōnem matrimonij de-
biti in eo qui vult. quia ista est in voluntate vo-
uentis qui potest intrare religionē. nō autē impe-
dit redditiōem secundam debiti. Et verior opinio vi-
detur quod iste qui vult nō strahere matrimonium ab-
soluere nichil cogitans de actu carnali: tenetur fa-
cere ut pmissum est de eo qui vult cogitans. a vo-
uens nō luxuriari etc. ¶ Cognatio est quartum
videlicet carnalis. a pntibus. Spūalis per baptisum
a confirmacōnem. Et legalis ut est adoptio. Con-
gnatio ergo carnalis id est consanguinitas diri-
mit vsq; ad quartū gradū induit. Et. 3. a. 2. gra-
dus sunt iuris positivi. Ideo in eis dem potest so-
lus papa dispesare. Cognacō spūalis scilicet a
que in solis sacramētis baptisimī a confirmacōis
strahitur h; tres species. prima est paternitas
vel maternitas. a filiacō spirituali. In quā susci-
piens sacramētum dicitur filioli⁹ vel filiola. Dans
autē vel tenens patris vel materna. Secda spe-
cies paternitas vel maternitas quā attendit in
spūalem patrem pui a carnalem. Et directe qui
dem contrahitur inter patrem a matrē natura-
les suscipiētis sacramētū a dante sacramētū
vel ad id tenētem. Secda inter pntes carnales su-
scipiētis sacramētū et coniugem dantis. vel tenen-
tem coniugē parentis suscipiētis. Tercia dicitur

fraternitas spūal̄ que cōtrahitur inter filiolum
 a filiolum id est filiū vel filiam spūalem suscipiē
 tem sacramētū ex vna pte a filios naturales dā
 tis sacramētū l̄ ad id tenentis siue fuerit ante si
 ue post. Non aut̄ inter fratres suscipientis sacra
 mentū a filios dātis vel ad id tenentis quādo cū
 q; susceptos. Quādo aut̄ p̄p̄ cognacōnem spūalē
 matrimoniu dirimatur dicēdū q; si p̄cedit s̄m
 oēs tres species p̄cedētes diu imit tūc post oīa
 aū. Si aut̄ seq̄tur nūq̄ soluit vinculum nec adū
 sine necessitate aut ignorātia pbabili. Sed si in
 dustria l̄ malicia tūc p̄dit ius petendi a postea e
 rit sine spe cōiugij. Si aut̄ ignorātia iuris tunc p̄
 titur qz non nocet in dampnis vitandis. h̄ autē
 quia non vult perdere debiti peticōnem certat de
 dampno a non leuare filium suū solo iure postea
 uo est phibitū. Cognacō autem legalis que est
 ad optiōe scilicet p̄uenit que etiā dicatur affi
 nitas legalis impedit a dirimit p̄ut h̄ates i. e.
 di. 22. **C**rimen est quintū impedimētum nō q̄si
 bet crimē s̄ triplex primū est cū vxor machine
 tur in mortem viri a postea cōtrahit cum adulte
 ro vel ecōuerso. Ad qd̄ tria req̄rūt ad dirimens
 scilicet adulteriū a hoc est primū. Scdm̄ ē actual
 occasio. 3. itē cōtrahēdi in occidēdo. Scdm̄ ca^o est
 si p̄stet fidē adultere de contrahēdo cū ea post
 mortē viri l̄ ecōuerso. Sed s̄b noīe fidei etiā nuda

promissio intelligitur. Et tunc ista duo requirun-
 tur scilicet pollutio & promissio. **T**ertius casus
 quādo cum adultera contrahit de facto. Et hic etiam
 duo requiruntur. scilicet adulteriū et de facto matrimo-
 nium. **I**tem in hijs duobus casib; q; uterq; scilicet
 est impedimentū. Nam altero ignorāte nō diri-
 mitur. **C**ultus disparitas est sextū. vñ baptisa-
 tus cum nō baptisatus vel e converso quāvis cathecu-
 mina non potest inire matrimonium. **Q**uod si fiat. nō
 licet est ubi aut uterq; est baptisatus licet alter vel
 uterq; sit infidelis: verum est matrimonium. Sed
 contrahere nō dicitur quis cum in fidei. nichilominus tū
 hereticus baptisatus si cut alia vera sacramēta
 confert et recipit. sic et istud. **T**amē inter fideles
 et infidelem sponsalia possunt contrahi. cū hac con-
 ditione si infidelis convertatur. **V**is enim id est
 violentia est septimū. seu metus. vnde circa per-
 sonam inductam per metum cadentem in con-
 stantem virum ad consentiendum interius in p-
 lacone verborum matrimonialiū. vt quia nō vult
 mentiri: potest postmodum matrimonium dirimi
 tāq; nullum. Sed de seductione p blandicias non
 ita. Est autem metus cadēs in constantem virum q
 duplex scilicet metus mortis. **C**ruciatus corporis. **S**er-
 vitutis & stupri. **C**ruciatu in quā corporis puta cū
 quis capitur vel trahit. inuitus ducit vel ligat
 nec differt utrum p fateri. & fiant in psona propria.

6.

A

siue in persona liberorum siue in persona uxoris. vii
 vsus Stupri siue status uxoris atq; necis. **M**o-
 ta tamen q̄ respectu actus qui est fornicarius nō
 potest esse iustus metus quia melius est omnia
 mala pene pati q̄ soli malo culpe cōsentire. **A**d
 uertendum etiā q̄ matrimoniū per metū inicitū
 licet non valeat tamē cōfirmatur per cōsensū se-
 quentem durante primo consensu et dissensus
 potest transire in cōsensum. **S**ic etiā si metū in-
 ferens peniteat nō est matrimoniū quia nō fuit
 ibi mutui cōsensus. **O**rdo est octauū impedimē-
 tum. et intelligitur de ordine sacro ut subdyaco-
 natu a supra a de professione in religione appro-
 bata a dirimit cōtractum a impedit cōtrahen-
 dum. **F**it etiā irregularis cōtrahens de facto.
Non autem econtrario matrimoniū impedit or-
 dinem sed uxoratus semper recipit caracterem
Si autem uxore consensiente recipit etiā exco-
 munionem. professio etiā facta in ordine appro-
 bato et etiā fit irregularis si de facto contra-
 hit. **L**igamen est nonum scilicet quando quis
 prius cum vna contraxit sic ligatus est q̄ cum a-
 lia contrahendo cōtractus nullus est ymmo si
 cum secunda coit adulter est. **H**onestas est
 decimum id est publice honestatis iusticia que
 est propinquitas ex sponsalibus proueniēs ab
 instituto ecclesie propter eius honestatē. **N**am

8

9

10.

qñ aliquis desponsauit aliquã .vij. annoz vel vl
 tra licz eam nō cognoscat tñ nullus de consang
 nitate ei⁹ poterit eã habere in vxorem. nec ipse
 eius aliquã consanguineã. Et impedit publice ho
 nestatis iusticia matrimoniu. sicut consanguini
 tas ⁊ affinitas s̄ in eisdem gradus. Sūt autem
 sponsalia re. pmissio futuraz nuptiaz. Ex hoc q
 dicitur re. pmissioz parz q requirit vtriusqz pro
 missio. nec altera sufficit pmitte. s̄ si vir promit
 tit. ⁊ mulier tacet. ⁊ consentit. idem est ac si manu
 porrigat ad fidem recipiendã. Si autē nulla sig
 na apparēt pbabilia de consensu eius: nulla sūt spo
 salia. Et pñt cōtrahi inter absentes p nuncium
 vel epistolã: tunc qñ primo cōsencit p pntes e
 tiam tam cōsanguineos q extraneos. nisi expres
 se reclamaret. **C**ōtrahūtur itaqz sponsalia pu
 re id est sine modo ⁊ cōdicōne. A. modis. **P**rimo
 anulū subarracōne. nisi ageretur de matrimonio
 tacite vel expresse. puta ante valuas ecclie. **S**ecdo
 aris sponsaliter etiã sine verbis. **A**lias ipa ver
 ba sufficerēt vt puta si habito tractatu inter ami
 cos: misit iocalia nomine aris spōsalioz. nichil
 dicens aliud. et illa acceptauit. **T**ercio iuramen
 ti interuēcōe. **Q**uarto nuda pmissioē affirmatiã
 ⁊ negatiua. vt sic dicat pmitto tibi q nūq̄ ducã
 aliã vxorem a te. tūc enim nō tenetur eam ducē
 si velit cōtinē. s̄ si velit cōtrahē: non licz cum alia

Quinto p traductōnem. vñ si etiam ante septen-
 mū puella traducatur desponsata & traducta se-
 ptēnium complens non redamat sponsalia con-
 firmantur. **S**exto p acceptacōe. **Q**uādo enim
 spōsalia precesserūt nulla ppter defectum creatis
 a se tutus est conatus de q̄ dubiū est an habue-
 rint effectum censentur sponsalia. **S**i enim essent
 certū q̄ non habuerint effectum. non sponsalia
 essent. **S**i autem certum esset q̄ eam cognouit tūc
 oritur affinitas. **S**eptimo per tacitam conuen-
 tōnem quia quotiescumq; cōtrahitur matrimo-
 niū p verba de presētī & non valet ppter causā q̄ ē
 ipeditiua mrimoni non sponsalis tunc habet vi
 sponsalium & cōtrahūtur tacite ista tūc aut locū
 habēt multū de foro otencioso sed in foro cōsciētie
 nūq̄ vidētur esse sponsalia sicut nec matrimoni-
 um nisi quis in talibus voluerit se obligare pro
 scisse & in talibus credendū est eis. **V**ñ sēper spō-
 salia sunt nulla ppter defectum cōsensūs ut in fu-
 riosis infantib⁹ mētecaptis manifestū ē. **S**ūt
 igit. 10. q̄ impediūt ne sponsalia cōtrahantur no-
 tata per verbus hōl. scilicet. Crimē. dissensus. fuga
tēpus. ordo. secūda. Morb⁹. affinis. vox publica
cūq; redamat crimen scilicet fornicacōnis si est
 publicum per se dimittere pōt si occultum tunc p
 iudicē etiam vir vxorem fornicariam dimittere
 potest. Dissensus alterius scilicet & aborū s̄ in illo

casu cum licentia iudicis fieri debz ppter reuerē
tiam matrimonij. **F**uga qñ alter fugit nec in
tra bienniu cōparet. qđ tpus tamē iudex abbre
uiare potest. **T**ēp⁹ certū qñ lapsū fuerit. **O**rdo sa
cer scz sub dyaconatus a supra supueniens quō
cumqz. sine inscia siue inuita sponsa. **N**on debet
tñ spōsus inscia vel inuita sponsa. ad quoscumqz
sacerdos ordines pmoueri. ymmo nō debz ad or
dines futuros licenciari ab vxore siue a sponsa.
Et si perat. inhibendū est ei sub pena excoicacois
ne in vita et inscia spōsa ascēdat a precipiendū
matrimonium contrahat. **O**rdo etiam eligiois ap
pbate in professione eius a nō in introitu ordis
vel nouiciatu. dissoluit. **S**cd a id est p matrimōiu
cōtractū per verba de presentī cum. scđ a impedit
sponsalia pcedētia etiam iuramēto firmata. **M**or
bus pura leprosa palitica. amissio oculoz vel na
si. epileptia. a qñlibz enormis deformitas supueni
ens. dissoluit. que iudici cōmittūtur de minimāda
Affinis quia sponsus cognoscēs spōse consanguī
neam impeditur cū vtraqz contrahē. quia incestus
impedit matrimoniu cōtractendū. **V**ox publica
in matrimonio dissoluēdo. quia vox vnus vox
nullis. vnde fama impedit. **C**ūqz redamat alter
scilicet de quo vide summas. **D**issolunt etiā spōsa
lia omnia q̄ dirimunt prius cōtractū matrimoni
um supra tacta. **S**imilit̄ ea q̄ ipediūt m̄rimoniū.

cōtrahēdū. Sic etiā quādo spōsalia fiunt oīno
 occulta sicut in occulto cōsenserunt ita sufficiat q̄
 in occulto sine iudice dissentiānt a se q̄terent. Ita
 etiā quādo impedimentū est occultum licet spō
 salia publica sint. ut si spōsus est certus de forni
 catione nec possit pbare: non tenetur perire licē
 tiam cum alia contrahendi. quā sibi denegare
 tur. sed ppria auctoritate potest. Sic quādo alter
 approbatam religionē p̄fitetur. Sic quādo alter
 publice fornicat. sic etiā quādo alia impedimēta
 sūt notoria ut si sponsa iā facta leprosa in lepro
 sorio posita est: sine iudice factū est. Alias autem
 cōsē licētia iudicis haberi debet puta ep̄i vel eius
 officii. l. archidiaconi ā alteri ordinarij l. alterius
 delegati nō tamen prochialis sacerdotis auctori
 tas sufficit. **S**i sis affinis est. ii. impedimētū qd
 mrimoniū etiā prius cōtractū dirimit. Cōhibitiū
 aut affinitas dupliciter. vno mō p̄ mrimoniū etiā
 si carnal copula nō seq̄t per mrimoniū. Dico pei
 niū non. 2. ā. 3. q̄ affinitas nō est in vsu. Alio mo
 do per carnalem copulā quomōcūq; exercitū licē
 te vel illicite scdm naturam vel cōtra naturā. dū
 tamē semē viri in vase debito recipiat. **P**ollu
 cio aut exordimaria. qua semē viri nō in debito
 vase recipitur nō causat affinitatē nisi fieret ma
 ritali affectu. Nam q̄tumcūq; inuadat ul̄ infrem
 gat vasa pudoris nisi in vase eius semē emittat

nō cōtrahitur affinitas. Requiritur enim seinū
 cōmixtio scilicet seminis a menstrū. Et de talibus
 affinitatis impedimētis est regula ista. **C**omēs
 consanguinei vxoris mee sunt michi affines. et i
 eodem gradu in quo sūt cōsanguinei vxoris. Si li
 ter omnes cōsanguinei mei sunt affines vxoris
 mee in eodem gradu in quo ipi sūt mei cōsanguī
 nei. Et qđ dictum est de vxore intelligendū est de
 quacūq; alia carnaliter cognita modis supra di
 ctis. Sed cōsanguinei mei nullo modo sunt affi
 nes cōsanguineis vxoris mee. nec inter eos mū
 nomium phibetur. **S**i forte coire nequibis. ē
 12. impedimentū qđ habz locum i frigiditate na
 turali. vel maleficiō accidē tali. vel actiōne men
 stri feminici vel in pubertate vel castratione. Nā
 frigiditas impedit si est ppetua. similiter male
 ficiū si est ppetuum. ppetuum autem iudicā
 post triennū pbatum legitime. **I**n pubēs etiā
 contrahere nō pnt siue vterq; sit i puber siue al
 ter. dicitur aut impūter mas infra 12. annū con
 pleū. **P**uella infra annum. 12. Et ante cōtrahē
 non possunt. nisi eēnt propinquū pubertati. ut si
 non distent nisi p sex menses. vel malicia supple
 ret etate a possent carnaliter misceri. nam impu
 beres cōtrahē nō possunt siue vterq; sit impuber
 siue alter. Ille tamen qui sciuit i se vel in alio ipo
 tentiā aliquā coeūdi non pōt inuito alio discedē

propter tale impedimentum si ipse sibi quod tale elegit.
Quando vir possit vel teneatur dimittere uxorem. Cap. 17.

De prae tate autem quando vir posset dimittere suam uxorem et teneatur sunt. 2. pe. pa. conclusioes.

Prima matrimonio etiam consumato licet viro dimittere uxorem ex causa fornicationis carnalis ad correctionem eius vel vitandum infamiam et proliis incertitudinem etiam si iuravit non dimittere vel non accusare. non tamen licet talem dimittere luore vindictae vel amore pecunie ut lucretur dotem sed zelo iustitiae ne delictum maneat impunitum et unus pena sit metus multorum sicut regina vasti repudiata est. Sed hic distinguitur dicitur pe. de. pa. Nam si fornicatio sit occulta tunc quo ad thomam dimittere auctoritate propria potest uxorem dimittere alias sibi preiudicaret si eam cognosceret scienter et sponte. Cognoscens autem alteram coactus per ecclesiam et ignarus sibi non preiudicat quin possit eam repellere quando potest probare. Si vero fornicatio est notoria puta si est deprehensa in lupanari vel per sententiam iudicis et confessionem in iure vel per facti evidenciam quae nulla tergiversatione potest celari tunc licet auctoritate propria uxorem dimittere adulteram etiam quae ad cohabitacionem.

Si autem est deprehensa in adulterio non propter hoc iudicatur notorium quod ad hoc. Si praeterea ipse non posset probare

posset tñ ipse **Jus dicē.** quia defectus p̄bacōnis
non est ex culpa sua. **Sicut** debitorem fugiētem
licet accipe. **Similiter** si quis furatus ē michi. **C.**
no. licet nō possit p̄bari: nō solum possum tenē
ti suo retinere sed etiam occulte recipere. **Quando**
enim copia **Judicis** haberi nō potest. aut p̄pter
defectum **Judicis**. aut aduersarij aut alias sine
culpa h̄mōi: iste potest sibi **Jus dicē.** Alias oia
bella essent iniusta. **Nam** vindicacō est etiam v̄
tus subdiā. nō solum **Judicis.** Quo ad probatio
nem autem adulteri sufficit violenta presump
tō. a p̄tē detinē etiā sacerdotē cū v̄pore de p̄chēhū
sine excōicacōne. ut vocet testes per quos proba
ti possit. **Secūda** conclusio de spūali fornicatione idē
est sicut de carnali. vt si incidit in heresim vel in
Judaismū vel genūlitatem. quia tūc est cōtra bo
num prolis a contra bonum sacramētū. a cōiūctō
nem animoz. **Differūt** tamen q̄ p̄pter carnalez
fornicationem semel omissam dimittere potest. sed
p̄pter spūalem nō si se velit corrigē nocens.
Tercia conclusio **Idem** est de fornicacōe in natuā
li sicut de carnali naturali. p̄ta in peccō 3o d omi
tico vel etiā pollutioē extraordinaria p̄curata cū
alio vel cum alia omissa. **Idē** de omni peccō contē
naturā omissio q̄ mechia est. a plus q̄ adulteriū
p̄prie dictum. vide infra. c. i. **¶** **Quarta** conclu
sio prefata omnia se extendūt etiā ad fornicacōis

f. 4
 suspitionem violentā ut si fuit solus cū sola nu-
 dus cū nuda in eodem lecto iacens loco et hora
 secretis a ad hoc modis. **N**on potest autē for-
 nicās dimitti in septē casibus. **P**rim⁹ si ipse for-
 nicatus sit. Etiam si vir fornicatus est occulte et
 ipsa manifeste sine peccato eam dimittere nō po-
 test nec accusare. **S**i tamē vterq; fornicatus est
 tūc iste qui corrigitur habet ius dimittere di in cor-
 rigibile vel incorrectū a ecōuerso. **S**i autem vterq;
 correctus ē tunc pacta nouissima seruanda sunt
 ita q; qui prius fornicatus est ius pdidit et recu-
 perat alio posterius fornicāte. **E**t sic semp alfinan-
 do qui posteri⁹ fornicatur perdit ius qd habebat
 debitum negandi a dimittendi. **Q**ui ergo forni-
 cando prius ius perēdi perdidit recuperat ip-
 sum alio post fornicāte. **E**t sēper vltimo fornicās
 succumbit saltem āte sentēciā ecclesie. vbi au-
 tem mulier est ignara vel oppressa excusatur q;
 adulterium dolum respiciat. **S**cds ppter crimen
 lenociniij si vir ipsemet eam pstituit a ipa sciat
 a non prohibuit cū potuit. **S**ecus si indirecte ei
 occasionem dedit expellendo eam vel necessari
 a negando nisi vir expellendo eam hoc intendiss;
 a voluisset. **T**ercius si probabiliter credens post
 longam absentiam virum mortuum alteri nup-
 serit nisi scienter cognita fuerit a scdo postq; pri-
 mus venit. **Q**uartus si latē fuerit ab extraneo

cognita sibi specie vici sicut excusatur Ipa a iacob
Quintus si vi fuerit oppressa. qd intelligit. de vi
 absoluta. nā si metu vel precepto pntum vel istā
 tia sanguineoz vel alia simili cā fornicetur cū
 aliquo. etiam contrahendo cū isto de facto: non
 excusaret. vnde nō excusatur Michol a filia ptho
 lomei primi. Mach. ij. a vxoz Sampsonis Judi
 tis. ij. **S**extus qñ recōciliauit eam. scīenter et
 sponte cognoscendo. nā si ignorāter aut coactus
 peccātam secus. tamen non recōciliat qui nō statim
 repellit. cum nō possit auctoritate ppria. Et idem
 si ignorāter. nō tñ tenetur debitū reddere ex quo
 certus est de iure suo. **S**eptim⁹ est quando se
 cū dum legem suam infidelitati est repudiata vel
 adulterata. sicut post repudiū alij nubendo. **Q**u
 vero vir necessario teneatur expellē adulterā in
 penam. Nota sūm pe. pa. q. triplex est correctio in
 adulterio a alibi. **P**rima verborū. a illa est tā ma
 rita q̄ vxoris. sc; fraterna correctio. **V**ir tamē qui
 est caput hab; increpare. vxoz vero obsecrare
 sūm illud. **N**on des mulieri p̄tatem aie tue. muli
 er si primatū ac. **S**ecda est verborū et hec est solū
 vxoz. **T**ercia est eiectō. p hoc ad. questionez. **S**i
 mulier est corrigibil et adulteriū eius est occul
 tum. tunc sūm pe. de tar. dimitū nō deb; ppter scā
 dalum. ne crimen occultum. pdē videatur. quo
 ad thoz tamē potest se sepere. **S**i autē fornicatio

est manifesta et ipsa non penitet stultus est si retinet et crimen leno animi omittit vñ tenetur expellere. **Q**d autē incorrigibilis debeat expelli de p^o de pa. vlt^oterius hoc intellige quādo meli^o corrigitur per hoc q̄ p aliud et ipse cōfideret de sua continētia nam si ipsa per retencionem corrigat a tanto et si non a toto cū ipsa per eiectionem sit cum pluribus et pluries fornicatura magis corrigat eam retinendo q̄ reitendo. vñ si ppter aliud nō tenetur eicere nisi ad correctōem ideo aē. **S**imiliter si ipse diffidit se posse cōtinere etiam si ipsa nō magis contineat et tenta q̄ expulsa adhuc ppter se nō ppter eam pōt eam retinere. **E**t hoc magis est cōsulendum cū ppter diuorsū videamus frequēter adulteram prostitui et illum qui prius erat innocens per adulteriū pollui. **S**unt pretere a. r. ca. fus in quibus vir innocēs nō tenetur dimittere adulteram. **P**rimus est quādo occultum est adulteriū et tūc nō tenetur licet possit quia cessat ratio respectu scandali etiam si est corrigibilis potest dimittere licet non teneatur quia nulli facit iniuriam qui utitur iure suo licet cōsulendum sit ut supra. **S**ecdo etiā si publica est quādo est certa vel spes de correctōne. vñ quando in spe vel in re ostendit se penitē et tūc nō tenet dimittere si potest sine peccō retinere qz licet viro tenuētia iuri sui qñ incorrigibile nō pōt opescē includendo ne creat

et q̄ null⁹ intret. ⁊ sic cohibendo. Quarto quā
 do saltem plus cohibetur p̄ hoc q̄ retinetur q̄ ex
 posita. q̄ eo ip̄o se p̄stituer. Quinto quādo sibi vir
 timet de in continentia. q̄ nō tenetur plus vir cor
 rigē v̄rorem. q̄ dñs famulū. s̄ domin⁹ famulū ⁊
 seruum ex cōicatum non tenetur expellē. s̄ licite
 potest debicum seruiciū ab eo repetē. et tamē ē
 minus debicum famuli domino q̄ ab v̄roē viro
 Sic igitur cū detrimētō Juris sui ⁊ piculo suo nō
 tenetur expellē. Etiam nō obstantē scādalo pha
 riseorū. s̄ sciētib⁹ adulterium dicat. q̄ retinet
 v̄t eam a peccō plus cohibeat. nō ut in crimine e
 am foueat. **A**uctoritates ergo que dicunt q̄ nō
 licet eam retinē. loquūtur quādo nō potest sine
 scādalo simplicium. vbi ex ignorantia p̄cedit.
 non autem vbi ex malicia vel quando p̄ hoc q̄ ē
 tinetur deterior efficiatur. vel quādo nō p̄pter sui
 piculum hoc facit. De muliere vero dicendum q̄
 quādo vit fornicatur. nō sic eū tenetur dimittere
 v̄t dictum est de viro. quia non habz sic corrigē
 factō. Et est verisimile q̄ quicumqz accedens ad v̄
 rorem tanto minus accedit ad fornicatam. vnde
 in illo casu quo licet viro adulteram retinē. mul
 to magis ecōuerso ⁊ plus. quia cum ipsa nō ha
 beat v̄z corrigere factō s̄ verbo. ipsa non tene
 tur eum dimitte. nisi quādo vellet eaz cognosce
 re solum innaturaliter. tūc quo ad thoz oio debz

eum dimittere ut potius se permittat occidi q̄
 sic abuti sodomitice. **I**tem p̄pter fornicationem
 spiritualement. si timet ne cohabitatio ipsam couer
 rat. tunc etiam quo ad domum tenetur ipsum
 dimittere. **A**lias si non timeret de hoc ius suum
 petere non prohibetur maxime p̄pter periculum
 incōtinētie. **A**n autem p̄pter alia crimina possit
 cōiungere alium dimittere quo ad cohabitandum
 sunt tres conclusiones prefati pe. de palu. **P**ri
 ma licet non sit fornicatio carnalis nec spiritua
 lis superueniens matrimonio si tamen sc̄it tale
 crimen in altero q̄ alter timet corpori suo nec po
 test sibi secure aliter prouideri tunc dimittere
 licet. **S**icut vxor in cuius utero vir per seuciā
 tres pueros occiderat quia si non tenetur debi
 tum reddere cum periculo corporis sui multomi
 nus tenetur cohabitare. **S**ecundo quando aliqua vi
 det virum suum latro cūijs deditum. non possit
 corrigi propter quod vxor omni hora pericula
 tur. **I**dem dicendum est. **E**t licet dñs non excipiat
 nisi causam fornicationis. **S**i tamen vnus machi
 natur in mortem alteri⁹ vel per venenum vel per
 gladiū: nō tenetur quis cum piculo corporis sui
 cohabitare vt pat; extra de est. sp̄salia. c. lras q̄ v
 bi ē tāta seuciā viri. q̄ nō p̄t secure p̄ caucōe. v
 fori p̄uidei: nō est sibi reddenda. **E**t patet ratio
 q̄ maior ē in m̄rimoio obligacō ad eddēd̄ debitiū

q̄ ad cohabitandum. si nō tenetur redtere debi-
 tum vbi pbabiliter ex reddicōne imminet sibi pi-
 culum morbi vel mortis. ergo multo min⁹ cū tali
 piculo tenetur cohabitare. Et generaliter verū ē
 q̄ vbi coniunx nō potest aliter prouideri de securi-
 tate vite. nisi coniuge dimittendo. non tenetur
 ei debitum reddē nec cohabitare cum piculo cor-
 pis sui. **S**ecūda cōclusio **I**dem videt q̄n cōiunx nō
 vult aliter cohabitare. nisi p̄mittat eum peccare et
 est incorrigibilis. et p̄trahit ipsum ad crimen-
 ita q̄ licet non cogatur peccare sicut nec corrigi po-
 test. tamen p̄pter piculū sue fragilitatis ne cō-
 iugalis societas ipsum p̄trahat ad peccm; tene-
 at illū. **S**i oculus tuus dexter scandalizat retere
 eum a picce abs te. quia si cū piculo corporis nō te-
 netur manere. multo minus cum piculo anime.
 Et sicut non tenetur p̄pter piculum infidelitatis;
 Ita nec p̄pter piculum alioꝝ criminū. licet ad nul-
 lum possit cogi. ymmo minimum piculū aie p̄pō-
 terat maximo piculo corporis. **T**ercia cōclusio
 p̄pter alia crimina in q̄bus iunx nō timet p̄ba-
 biliter aie sue. nec corpori suo. nō debet derelinq̄-
 re iugē etiā si sit incorrigibilis nisi sit fornicatio
 carnal. in q̄ p̄tē vnicū actū p̄t dicitū. aut sp̄itual
 p̄pter quam incorrigibile potest dimittere.
Quā actus matrimonialis sit meritorius vel mor-
 tale vel veniale peccm;.

Nunc ultimo de coniugatorum continentia
 restat tractandum. Et quod professum casti-
 tatis scilicet omnia plus de celibatu quam de ve-
 neris vicio deceret edisserere tamē quod 2. thi. scio
 sic de nostris temporibus prophetavit. **Ap'l's.** In no-
 vissimis diebus instabunt tempora periculosa et e-
 runt homines se ipsos amantes cupidi inconti-
 nentes voluptatum amatores. magis quam dei habenti-
 tes quidem spiritum pietatis. virtutem autē eius ab-
 negantes. **I**dcirco nunc cogor verbis vni magni il-
 lius. Alteri quibus super quarto di. 21. dicit hu-
 iusmodi inquit turpes questiones nunquam tractari
 deberent. nisi illa cogere monstrata que huius tem-
 poribus in confessione audiuntur. **P**eto itaque
 a lectore ne scandalizetur in sequentibus. si ultra
 quam placet sordidiores peccata cogere detegatur carnalium
 que certe medicari nequeunt non patefacis tali-
 bus vulneribus. **C**irca que tamen nihil novi di-
 cturus sum sed tantum ea que doctores magni
 suis manifeste ponunt voluminibus. **E**rit igitur de
 coniugatorum in continentia triplex consideratio.
Prima de coniugalis actus merito et demerito.
Secunda de reddendi debito vel in debito. **T**ercia de
 temporibus in quibus continentia indicatur. **Q**uo ad
 primum non danda sunt. et videlicet quando ad coniugalem sit me-
 ritorius. quando nec meritorius nec demeritorius. et nullum
 peccatum. quando peccatum mortale. et quando sit veniale peccatum.

V De primo sciendū q̄ in .e. calibus actus con-
ugalus est meritorius vite et̄ne. **P**rim⁹ cū q̄s
habens grām. reddit debitū tpe loco ⁊ arcu
stancys oportunis qd̄ est actus iusticie. **S**cōdus
quādo petit debitū causa. plus tū tpe et loco
et modo debito. qd̄ est latric. **T**ercius qm̄ causa
preseruandi cōparem a fornicatōne qd̄ est
cāritatis. **Q**uartus s̄. m̄ plures qm̄ cā vitande
fornicatōis ī se. quā pbabilis credit alit nō
vitanda. **I**ta q̄ voluptas ī nullo mouet eū. s̄ lo-
lū amor vitande fornicatōis. quā p̄ tūc nō po-
test melius vitare. ut puta q̄ necesse habet
loqui diu in secreto ⁊ loco suspecto alci mu-
lieri ⁊ exptus ē de ea sepe se temptari. **S**z qm̄
semel vltus est actu isto. ad multos dies refrige-
ratus est. ⁊ tūc nō tēptatur. **R**atio dictoz. .e.
est. qz oīs actus virtutis īformatus cāritate
est meritorius. sed hui⁹ mōi ē actus cōugal-
is in hys calibus. ergo. **V** De scōdo qm̄ actus cō-
ugalus sit indifferens ita q̄ nec sit meritorius
nec demeritorius notat idem pe. q̄ h̄. cōtin-
git qm̄ cōiunx carens grā uno de. .e. modis
dictis actū illū exercet. **Q**ia oīs actus qui ē
meritorius hūti grām. ē indifferēs nō hūti.
Nō eū est meritorius p̄t̄ carenciā grē. nec
de meritorius p̄t̄ carenciā culpe cui soli debe-
tur pena. **Q**uo ad triū vi. copula car̄lis ī gūgio

est peccatum mortale in decem casibus; quorum pe-
pa. sex primos declarat. vñ s^m eundē i oēs
est prim⁹. p^{pt} inordinatōne itentiois et
frenate libidinis qñ limites matiuonij ex-
cedit. idem fūrus cū quacūq; alia dñ tu-
eq; pulchra. Sed qz habitib; nō dememur
sed actibus. q. ē qñ actu sic cogitat. de hoc
dicit ihco⁹. Nichil ē fedius q̄ uxore amare
quali adultera. Et sextus pictagoricus ait.
Om̄s ardentior amator p^{pt}ie uxoris. adu-
lē. Sedus ē rōne abortus tpe cōceptus ul' par-
tus si pbabilis timētur. quia cont' ciuitatem
ē q̄ quis velit delectari cū pnicie vite prole.
S^p enī pccm ē petē debitū utriq; idifferētē.
tpe cōceptus et partus qz etiā bruta cōtinēt.
Elephas ei ad ipregnatā nō accedit. i quide
si pbabilis de abortu timēt tpe cōceptus i par-
tus. qz matrix qñq; p^{pt} delectatōne apitur.
i mā nōdū p^{pt}ē coagulata disp^{gi} i effundit.
Et illante p^{tu}. ne puer opprima. cēt pccm
qñ homicidij i mortale sciēt petē ul' reddē.
Aliū nō ē pccm reddē. vñiale petē maxime
muliei. qz s^m medicos ipregnate magis appē-
tūt coitū. Tercius ē rōne piculi itectiois
mēstrui tpe mēstruoz. De isto dicit hugo. qz
tam vir ul' mulier petēs debitū tpe mēstru-
oz peccat mortaliter. S; qui reddit exactus

non peccat. potest tamen denegare sine peccato. in
 si videat erigenti imminere piculum fornicationis
 Sed dicit Albertus super illud Ezech. 18. ad mulie
 rem menstruata non accesseris. Putamus inquit quod ac
 cedere ad mulierem menstruata que uxor est non
 esse mortale peccatum secundum se. Concordat per. de tar. di
 cens quod tunc erigere est in voluntate coniugis si red
 dere de necessitate iuris. Nec opinio securior est
 et comunior. Addit Albertus si tunc erigere signum
 est ardentissime libidinis si scienter hoc fiat. Et pro
 pter hoc inter mortalia prohibetur a propheta Ideo
 Jeronimus super isto ysaie. Quod omnes iusticie no
 strae quasi pannus menstruatae dicit tunc viri absti
 nere debent ab eis. tunc enim concipiuntur membris
 dampnati. caeci. claudi. leprosi. ut quia partes non
 erubuerunt in condauum commiserunt eorum peccatum pa
 tencer et apte a cunctis red arguatur in paruulis
 Nec Albertus. Ex quibus apparet quod reducitur il
 le tertius ad primum quasi quia dicit quod est signum
 ardentissime libidinis. Tamen per. de pal. in. 2. di
 32. tenendo quod non est mortale sic concludit. Epi
 logando dicendum quod non est mortale reddere etiam
 am scienter ex parte mulieris nec per consequens
 ex parte viri ex quo uxor non vult abstinere. Secun
 do non est peccatum perire ignorantia infirmitatem.
 Tertio sciens infirmitatem sed nesciens monstrum
 solent generaliter non facturus illud si sciens non peccat

6
 Quarto scies non generari vel probabiliter credes
 ut quia sterilis. vel quia concucuit tunc non concipe
 re. quia virinoscunt melius conditiones vxorum
 et conuerso per experientiam. Consulendum est igitur
 tunc mulieri menstruante. quia sciat aut probabiliter
 credit virum se erosam habituram. et tunc non te
 netur reuelare. sed reddit sine peccato. et ille propter
 ignorantiam non peccat aut non. sed credit quod non
 propter hoc dimitteret eam cognoscere et tunc etiam
 debet dicere. ne eum grauius faceret peccare sed ad
 huc vterque excusatur a mortali. et hoc vxor pote
 rit perpetrare ex alijs vicibus quibus conuenit non
 acquiescit. aut neutrum sed credit quod adulterabi
 tur vel peius faceret et nec tunc debet dicere sed red
 dere. Aut nichil horum sed quod abstinere credit. et
 tunc sibi dicat. **Q**uod si audiens non acquiescit. red
 dens non peccat. sed petens sic non tamen mortali
 ter peccat. hec pe. Est tamen in predictis casibus
 tunc petentibus terror incutiendus per confessionem
 quando expicitur. tum propter irreuerentiam sacra
 mento illatam. tum etiam propter periculum fetus
 tum etiam propter auiditates terribiles quasdam scriptu
 re et sanctorum et doctorum. **Q**uarto equum fit in loco sa
 cro et alio loco haberi potest mortaliter peccat ut di.
 wil. glo. ray. et pe. pa. ymo si in eundem tamen petens quod
 reddens tunc pnta in ecclesia vel in cimiterio benedictio
 hoc enim est sacrilegij crimine quod reconciliari debent

fm veriorē opinionē. Si autē alius locus non
 potest haberi: nō est mortale si erigēs cū plādu
 q̄ abstinere nō valet gemit tūc Etā si alius loc⁹
 haberi nō potest: nō tenetur quis reddē in loco
 sacro quia ut sanctus thomas dicit q̄ licet debitū
 reddendū sit omni tpe ⁊ omni hora. salua tñ de
 bita honestate q̄ in talibus erigē quia nō oportet
 q̄ statim in publico debitum reddat. ¶ Quintus
 est si mutat naturalem vsum in eum qui est con
 tra naturā. q̄d fit duplīter. vno modo dicit pe.
 pa. v. Quādo vas debitū p̄termittit semp est pec
 catum mortale. q̄ p̄les sequi non potest vnde to
 taliter intencō nature frustra. Ideo cuidā preg
 nāti quā vir cōtinere nō valens a tergo sodomī
 tice p̄pter puerum cognouit. cū nō fuisset forte pe
 nis occidē puerū: cōsultū fuit q̄ nullo modo per
 mitteret se sic cognosci vxor. s̄ prius occidi aut
 illum adulterari vel inmento humiliari. Si alie
 nollet cōtinere docēt eum cōmiscere fm situm lō
 gitudinis oppositū. ⁊ sic p̄seruata est a peccō sodo
 mitico ⁊ p̄pter necessitatem excusata. ¶ Sed q̄ri
 tur quid de illo qui ideo semen extra vas debitū
 fundit ne habeat plures filios quos nutrire nō
 potest Res. pe. pa. q̄ detestabilem rem cū filio Ju
 de facit. De quo Gen. 38. quem deus occidit ideo
 Quis de eo qui ante cōplecōnem act⁹ se retrahit
 ne semen emittat. ne habeat plures filios quos

nutrire nō potest. **Res. idē.** Nō videtur mortaliter
 peccare. nisi ex hoc forte mulier ad seminādū pro
 uocetur. **S**imiliter si ppter hoc obmittit agnosce
 re vxorem et ex cōi consensu negat debitum: non
 videtur q̄ etiam peccet realiter quia licet appetē
 non habere plures liberos q̄ possit nutrire nec
 ipse tenetur debitum red dere nec actum inchoa
 tum consummare nisi vxore petente. caueat tamen
 necesse est ne se vel alium polluat. **S**ed querit
 Alb. di. 38. de viris qui habēt caliditatem debile
 hic enim calor sufficit mouere mēbra ad cōcupis
 centiam. sed cito euaporat et debiliter extendit.
 habeat ergo iste vxorem virginem. **I**ste cū non
 habeat nisi primum impetū: deflorare non potest
 et tamen cognosceret corruptā si talem haberet
 vxorem. **Q**uid isti esset faciendū. nam si alterum
 corrumpere eā facit: sit causa adulteri. quod nō
 licet. **S**i vero corrumpat manus est species sodo
 mitica cum non fiat instrumento debito. **R**es pō.
 videtur inquit dicendū salua melioris smā q̄ p
 applicōnem manus via fieri possit. **A**d id autē
 quod obiicitur. videtur esse dicēdū. q̄ differt ap
 plicari manum ut medicantem vel ut polluentē
Manus enim polluens applicata inducit mollic
 em vel sodomiam. sed manus medicans non in
 ducit. **S**icut etiam dicimus in mulieribus in qui
 b9 descēdit matrix in os vulue. **P**recipim9 enim

ut digitis reponat eam. et tñ nō dicam? man?
illas pollue eas v^l corrupe sed potius me
dicam eis. **H**ec ille. **A**lio? mutat q̄s nāle vlu
quātū ad litū. et tūc exculatur a peccato
qñ dispositio corporis ul' ifirmitas. ut apolte
ma aut vētriū grossies nālem litū impe
diūt. **Q**uādo eī in hys 2 libus calibus idō
nō audet accede a pte anteriori vrozē. nō
peccat mortalit' ex alia pte accedēs dū tñ
vasculo mlieis alias nō abutat. nec semē
ex facie effundat. **A**d questionē eī qua
querit. utrū vir cognoscens vrozē suā mō
nō cōsuetō peccet mortalit'. **R**ēndet idē alb
tus q' nichil eoz que fāt maritus cū vrozē
sua seruato vāle mortale pccm. s; p̄t eē lig
nū cōcupiscēcie mortalis. qñ. s. nō suffiat ei
modus quē nā determinat. **V**t aut h. meli?
intelligat. q̄s. s. sit modus nālis 2 q̄s plus ul'
min' ab illo nāli mō deuiet. s. eūdem no
tandū albū. q' debitus modus quē nā do
cet. ut mulier iaceat in dorso. vir aut in
ventre icubat ei. et sic etiā faalit cōcipiūt
mulieres nisi p accidēs ipedia. **M**inor aut
deuatio ab illo ē lateālis cōcubitus. 2 maior
sedētis. 2 adh. maior stāciū. 2 hoz maxim' q'
ē itroz' mō iunetoz. et idō qdā hūc ultimū
dixerūt eē pccm mortale. **E**rd tñ michi nō

11

12

17
placet. **Hec** alb. **Satis** hys cōcordāe vide.
tho. in sc̄pto i q̄stioib; lr̄alib;. **Nullū** modū pos
simū cōcubendi tangit pe. pa. cōcludēs. **Si** sic
tāta inātūlitas q̄ nō possit sequi proles ex
natā facti. siue q̄ abutit vasculo muliebri.
Siue q̄ nubit i femina f. litū se supponē
do. ut demon succub. mortale ē. **Alias** autē
si i loco debito sciēt ul' quōcūq; se agēt. alit
inātūlit. si fāt hoc i casu ubi naturalit. nō
posset. non peccaret. puta ppter bonū p̄p̄t
ul' fidei. i necessitas infirmitatis alterius ul'
ipregnatio hoc requirit n. patit q̄ alit fāt
at exultat. **S; i casu ubi alias cēt veniale et**
necessitas patit modū nāle. nō vide. **morale.**
sed ē grauius veniale qm ab ista inātūlitate
se nō tpat ad tpus. q̄ secus si cēt ipedime
tū p̄petuū. **Si aut p̄t voluptate sine nātū**
imutat modū nālem. licz nō quo ad vas ma
tale ē. q̄ nō ē vxor e. n̄ quo ad actō nāles.
Alias abutit sacramēto cōiugij. sicut q̄ p̄t cēt
vltū i ritū alitū sacramēti sciēt. cēt transgre
sio precepti. nō solū in eēncialib;. s; etiā i acci
dentalib;. **Sextus** ē qm cōiūr voluptatem
p̄uenit i prouocat eā maib; uel contriciōe
ul' calidis vtendo et incensiuis ut possit plu
ries cū vxore coire. **S; notāndū** dicit pe. pa.
q̄ istud potest fieri sp̄liat. primo. sine oī p̄p̄t

puta si quis causa proles generande vel fornicatio
 nis in vxore vel in se vitande aut debiti reddendi
 cum alias sit impotens. se puocat esu vel potu ca
 lesa diuoz. aut osculis aut amplexibus. quibus
 etiam aialia se prouocant vt vrsi et columbi. et ali
 quibus alijs tactibus in quibus non querat ppter
 se delectacionem. s; solum ad actum illu pparato
 ria. non videtur peccatum quia licet iuuare natuaz
 corpalem ad obediend recte raconi. Secdo modo
 vt sit potens cognoscere vxorem ppter delectacionem
 qua tamen nollit cum alia experiri. et tunc licet
 grauius peccet pueniendo temptacionem. non tam
 mortalis. quia non querit in hac puocatione delecta
 tionem sed solum in actu coniugali. vnde videtur idem
 specie qd de actus fine. Tercio quando in talibus
 pparacionibus ppter se delectatur vt si sic cofeicacioni
 bus impudicis membra attractado sequitur polluti
 co. non est dubiu qd omnis pollutio extraordina
 ria peccatu mortale est. que vigilando pparatur.
 Sed in primo videtur etia qd si tactibus in natura
 lib; se prouocet qui aliter non potest. dum tamen
 non faciat hoc ppter voluptatem. quia necessitas
 excusat. non peccat etiam venialiter sicut nec is q
 causa proles vel reddendi debiti cognoscit in na
 turaliter. qn aliter non potest. dum tamen non pre
 mittat vas debitu. Nam si ipsa habeat morbum
 in illo membro sic qd non possit ibi cognosci non

ppter hoc potest alibi cognosci. Sed cognoscitur
 innaturaliter quando aliter non potest ppter vo-
 luptatem non est mortale. dum tamen vas non ob-
 mittat. Sed est grauius veniale. sic etiam hic op-
 sener vel frigidus non potest coire. nisi se prouo-
 cet tali modo. quamuis voluptatem querat. Quia
 tamen non faceret cum extranea. grauius quidem pec-
 cat preueniendo. sed non mortaliter. Si enim oscu-
 la et etiam amplexus ideo solum dicuntur mortalia
 in solutis. quia ipse actus est mortalis ergo in conuiga-
 tis in quibus actus non est mortalis nec incitatio
 ad ipsum est mortalis. Hec pe. Dicunt etiam qui-
 dam magni quod vxor tenet se exhibere viro suo ad
 oscula consuetam si exigit et quod nec venialiter peccat
 vitium etiam non petentem amplectendo et osculando debito
 modo bona intentione ut scilicet eum ab ira vel ab alio peccato
 reuocet. Hic videtur tertius scripture concordare cum
 filio salomonis primum et dicentis. Letare cum muliere
 adolescentie tue. **C**erua carissima et gratissimus
 hinculus vbera eius inebrient te in omni tempore
 et in amore illius delectare iugiter. Quare seduce-
 ris filii mei ab aliena et foueris in sinu alterius quod
 omnia tam secundum glossam iheronimianam quam secundum
 nicolaum de lyra ad litteram exponunt secundum latinum doctores
Septimum est de eo qui ante benedictionem nuptia-
 lem post osculum tamen de presentia cognoscit vxorem. Talis
 enim ut videtur super Ray. di. peccat mortaliter si preterita

absq; dispensacōne ecclie a sine iusta causa faciat
 in illis locis vbi consuetum est bñdictōnem nupci
 alem adhiberi. Item dico si obmittantur alie con
 suete solēmitates. De istis vide supra. c. 13. §. 8. **S**oc
 tau⁹ est ppter simplicis obligacōnem. Nā iste q̄
 ante matrimoniū vouit ppetuam castitatē. cōtē
 bendo matrimoniū cum ea psona q̄ debitū vult
 habere. frangit votum. nec postea vnq̄ pōt exigē
 debitum. licz reddē possit post cōsummatum maē
 monium nō dum tñ cōsummato matrimonio. mo
 nastērium intrare debēt si posset s̄m thōm qd̄li.
 Item si duo viuges in domo emiserint votum p
 pētie cōtinēcie. a alter eoz velit frangē. dicit de
 eis Alb. super. 2. di. 21. Ego plane cōcedo q̄ post
 votum etiam simplex ppetue cōtinēcie mulier pec
 cat mortaliter recipiendo maritū nec tenetur de
 bitum reddē. Satis cōcordat Ray. a Inno. 7te pe
 de tar. in questioē quā tangit d. 32. **V**trum vouē
 cōtinēciam sine licēcia viugis sit peccatū mōrle
 Rñdet q̄ aut fertur intencō determinate ad non
 reddendum. nec exigendū debitum. a tunc sciē
 si ius. est peccatum mōrle si fiat ex deliberatione
 aut in cōtra tūc non est peccm mōrle. quia salua
 potest in eo q̄ est licitū scz in exigēdo. Ecce de vo
 to. 3. casus habes vel. 2. pticulares. vide supra de
 hoc. c. 8. §. 23. Item. c. 13. §. 10. Item. c. 12. §. 3. **C**o
 nus ē de copula carnali clandestina p⁹ spōsalia

11

de futuro de qua di. pe. de. tar. q. huiusmodi copu-
 la aut fit affectu fornicatio et tunc est mortale pec-
 catū. nec facit verum matrimoniū sed tantum p̄-
 sumptum. Aut affectu maritali. et tūc p̄sone aut sit
 ignare iuris et ecclesiastice consuetudinis et tūc nō
 est peccatū mortale. Aut nō sunt ignare et tūc ē
 peccatū mortale. maxime in locis illis ubi ecclesie
 prohibicō communē seruatur. Tūc s̄ctus. tho. dicit
 simpliciter sponsam excusari a peccato si credēs
 sponsum velle consummare matrimoniū admittit
 eū nisi aliqua signa expressa appareant fraudis
 sicut si sunt multū distātis odicōis vel q̄tum ad
 nobilitatem et quātum ad fortunā et aliud signū
 appareat. **C**o. 2. p̄ncipali quādo actus coniu-
 galis sit peccatū veniale. Res. pe. pa. q. quando
 q. voluptas q̄ritur p̄f̄ predictos casus. s. i. q̄b̄
 ē mortale tūc s̄p̄ est veniale. In sp̄ali aut̄ notat̄
 .6. ca. in quibus est actus iugal̄ venial̄ t̄m. **P**ri-
 m̄ q̄n̄cūq; p̄cedit aliq̄ de ordinacōe racōis s̄ non
 tāta sicut in p̄dictis casib̄ puta petē tpe sacro. et
 si appetit̄ sit ad delectacōne; grauis ē culpa. Si ad
 lubricū et infirmitatē suā cui⁹ est sibi oscius et osci-
 a veniale. att̄n̄ vir contingit q. in p̄cipuis dieb̄ non
 est q̄ue p̄c̄m s̄m bo. ven. **S**c̄d̄s petē cā delectacō-
 nis infra lites s̄p̄ ē veniale sic̄ medē p̄p̄ voluptea-
 tē. **Q**d̄ ei cūq; ad salutē hois. hoc coit⁹ ad salutē
 gn̄is hūani ut. aug⁹. di. 1. q. 2. di. 3. in lictā. c. 1.

Tercius petere causa fornicationis vitande in se
 sic q̄ cognoscat vxorē causa vitande in se forni-
 cationis. q̄uis possit aliter vitare. s̄ magis vult
 isto modo delectabili vitare. q̄ alio modo nō delectā-
 bili vel penali. puta quia et domando carnem &
 fugiendo aliorū fornicia vel nō loquendo sol⁹ cū
 sola. Et si ergo possit faciliter vitare. s̄ magis vult
 cum voluptate q̄ sine ista. & tūc peccat venialiter
 quia preferret voluptatem carnis absorbentem ra-
 tionem. & qd̄ seruat vsū rationis & eque attingit
 ad finem. Sicut si homo sitiens pot̄ eque satisfacē
 vel succurrē necessitati nature bibēs vinum lim-
 phatū minus delectabile nō ledens caput. et eli-
 git statim extinguere sitim cum vino forti. qd̄ est
 magis delectabile. qd̄ inebriat eum in toto vel in
 pte. peccat nō tamen ratione finis s̄ ratione mediū
 incompertentis. Et q̄uis sic petere debitum causa
 fornicationis vitande in se vt dictum est sit veniale
 non tamen cōtrahere hac intencōne est venia-
 le. Et differt iste tercius modus multū a quarto
 qui est meritorius supra tactus. ¶ **Q**uartus est
 q̄i sit causa infirmitatis vitande. q̄uis enī verū
 q̄ seorsum liceat appetē: nō tamen vnum ppter
 alterū quia ista cauda nō est istius vituli. Rationē
 dicti assignat etiam tho. in. 2. quia talis querit
 famitatem p̄ id qd̄ ad hoc non est ordīnatum si-
 cut quū sacramētum baptisimi tantum ad salutē.

corporalem quereret. **¶** Quintus est si qñ incepit
petere vel reddere bona intencōez postea mutet
intencōnem. ita. s. q̄ nunc vellet istam libidinē
ppter se etiā siquidem actu hoc cogitaret extra
horā decisiōis. semis qñ non habet vsū racōis.

¶ Sextus quādo cūq; aliud intēdat q̄ ad quod
ordinatur cōiugium. vel ad prole. l. ad reddēdū
debitū. hec de pe. Plures alios casus habes s̄ itē
dicōes qñ est mortale vbi sepe ē veniale. c. 2. a etiā
s̄. 1. 2. isti. c. **¶** De reddēdi debito l. i. debito. c. 11.

Nunc de sc̄do principali videlicet de reddēdi de
bitō coniugali l. nō debito. **¶** Pro cui⁹ intel
lectu s̄m s. tho. pe. pa. a cōit̄ oēs theologos
tenendū est pro regula. q̄ coniugi debitum petē
tū a tempore debito ymo etiā tempore sacro reddē
dū est. siue petāt expresse siue imp̄tatiue. qz nō
refert quo q̄s volūtatem suā exp̄mat. verb̄ aut
factis. a maxime infirmiori vasculo in hoc opatiē
dum est qz verecūdius est mulieri petere. **¶** Item
q̄cūq; intencōe siue causa sobol̄ peccāde siue for
nicacōis vitandē. siue etiā libidinis faciandē. siue
voluptatis habendē. nec hoc est reddere gladiū
furioso. **¶** Sed magis ne incōdāt idāpnabiles cor
ruptelas. sicut i theothomia. vroz militis negātis
in vigilia pasche debitum. qz continuerat tō. 20.
fratrē eius imp̄c̄it et negantem iugulauit et re
uersa ad virū dixit. tu fecisti. quia facere coegisti

Alia aut supposuit se iumento vnde. A. ethi corū
 c. 3. Concupiscentie venereoz quibusdā insaias
 faciunt. nisi dissuadendo cessare faciat ab exactio
 ne alter coniugum. Qd tamen nō cum multa instā
 tia faciendum est. Et hec nisi añ duos menses a
 matrimoniū summam qñ licz intrare mona
 sterium. De quo habuisti. S. c. 13. § 2. vsq; 9. Raco
 autem dictoz duplex est. prima quia sicut seruus
 est in ptate dñi sic vnus coniugum in potestate al
 terius. quo ad redditionem debiti. quia vir non
 habz ptatem corpis sui. sed mulier vt dicitur. i.
 Cor. 1. Sed seruus tenetur ex necessitate pcepti
 domino suo reddē debitū seruitutis. ergo vnus
 coniugum tenetur ex necessitate pcepti alteri red
 dere debitum. Scda racō Sicut est contra iusticiā
 alienū accipe inuito domino. Ita est con iusticiā
 alienum petenti nō reddē. nisi contra hoc legitū
 ma exceptio haberetur. Sed primū est peccatū
 mortale. ergo a fm. Sed corpus vnus coniugū
 est res alterius quātū ad actum matrimonij se
 cū dum illud prima Cor. 1. vir nō habz potesta
 tem corpis sui s; mulier. nisi habeat legitimam
 causam negandi. Ex quibus patz q̄ magna pec
 cata incurrūt coniuges sibi mutuo in debito in obe
 diētes. nam rapinam faciūt. a insup alteri occa
 sionem adulteriū tribuunt. Idcirco clamat vbi
 supra Apłus Nolite fraudari inuicē. s; quia non

3
 semper oportet obedire: subingit excep^oem. in
 si forte ex consensu ad tempus. ut vacetis racom
 Er iterum reuertimini in idipsum ne temptet vos sa
 thanas propter incontinentiam vestra. **S**unt autem
 sex casus in quibus a precepto reddendi debiti quis
 excusatur. primus de lepra de qua dicit sanctus tho
 mas quod licet teneatur sanus leproso coniungi reddere debi
 tum: non tamen tenetur ei cohabitare. quia non ita
 cito inficitur ex coitu sicut ex cohabitatione. **R**a
 tio autem quare tenetur reddere est. quod melius est
 nato si concipitur etiam leprosus esse quam non esse
 nec leprosus prohibetur vni in se suo quamuis malum
 ex hoc alteri proueniat temporale. Maxime si timeat
 sibi periculum spirituale. puta incidere in adulterium
 quia leprosi propter interiorum calorem dicuntur mul
 tum appetere adum illum debet autem secundum communem opi
 nionem. et Alanum prope domum leprose coniugis ma
 nere. Non tamen tenetur sanus ut per pa. dicitur
 reddere debitum si ex hoc sibi imminet periculum
 mortis vel infirmitatis. vnde dicitur. tenendum est quod nec
 reddere nec cohabitare tenetur. nisi supposito quod
 ex cohabitatione vel redditione debiti non immi
 neat sano periculum infectionis. Quo supposito lo
 quuntur iura. extra de coniugio lepro. c. 2. **V**erum
 autem ex redditione debiti imminet periculum infectionis
 quod esset a medicis. et credendum eis. vnusquisque
 enim in arte sua sapiens est. ecci. 38. dicit autem medici

q̄ viro accedenti ad mulierem leprosam immūz
 p̄babiliter piculum infectionis multo magis q̄
 mulierī si cognoscatur a viro leproso quid q̄d
 tamen de hoc sic non videtur dubium q̄ q̄n mu-
 lier est infecta vltima specie lepre scz leomina i q̄
 est tāta infectio q̄ ptes corpis frustatim decidunt
 p̄pter qd non videtur q̄ mulieri sic infecte tenea-
 tur vir debitum reddē quia reddendo vir posset
 euadere piculum. **S**ecundus casus est de piculo
 p̄sone. quia non tenetur quis reddere nisi salua
 assistentia subiecti. sicut natura. primo retinet nu-
 tritiue et augmentatiue potentijs grā subiecti. q̄
 ministrat generatiue gratia speciei. **I**mminet au-
 tem ex multo coitu piculum. vnde p̄hs de longi-
 tudine et bre. vite. c. 1. dicit q̄ sperma amplius
 emissum deficcatur et senescunt tales cito. p̄pter qd
 mulus longioris vite est equo et asino ex quibz
 genitus est. **E**t femelle masculis. si coitiu sint ma-
 sculi. p̄pter qd etiam pascēs masculi breuioris vi-
 te sunt femellis. **S**i autē infirmus vel vulnerat⁹
 sit quis. et coitus mortalis sibi esse posset. nec ed-
 dere tenetur. et ex isto principio dicūt aliqui pro-
 babiliter. q̄ si vir fur est incorrigibilis. p̄pter qd
 p̄rox quotidie perditatur cum eo ad mortem erga
 iusticiam. q̄ potest fugē et eum relinque ne mori-
 atur cum eo. sicut et de naufragio cōi licēt ei soli
 euadē si posset nec tenētur cum eo sponte mergi

hec de pe. pa. vñ etiā Hugo super. 2. notat. Si mu-
lier pbabiliter timet deprehendi cū viro suo fu-
te qui est in nemore. ⁊ non audet venire ad eum.
vel si timet probabiliter q̄ vir compellat eam ad
eūdum secum in furto faciēdo ⁊ non teneatur ire
ad eum ut soluat ei debitum ut habes. c. 17. §. 9.

Tercius casus est de impotētia ppter quā q̄s ce-
latur q̄ impossibilitū s̄m iura nō ē aliq̄ obligacō
siue sit propter actū precedētē. quod tñ in mu-
liere locū non habet vel raro. siue ppter aliam
causā. Ita tamē q̄ si ppter culpā suam peccauit
reddēdo se impotētem. afflictōe indiscreta l̄ p̄mā
imputat sibi si ppter huiusmodi alius incidet in
dāpnabilem corruptelam. vñ nec viro inuigēda
est tam grauis p̄mā q̄ sit impotēs reddere debi-
tum vxori inuēcule feruenti. puta ieiunia ⁊ vigi-
lie que deficcant sperma. nec cōuerso consulenti
dū est vxori facere tam graues p̄mās ut redclā-
tur deformis viro suo vel q̄ sit in matiem vel per-
niciem sue prolis. vel impedimentum conceptus
nec etiā tenetur vir vti calidis ut sit potens. s̄
sufficiat q̄ se non faciāt impotentem. **Q**uartus
casus est racōne fornicationis quia ut Raymū.
Et vi. dicunt. Fornicans in continentī commissio
adulterio ipse committens amittit ipso iure ius
petendi debitum licet non statim perdat semper
talis ius quo alter tenetur reddere sibi debitum

quādo videlicet fornicatō est occulta sic q̄ probat
 nō potest. Si enim fornicatō eēt notoria. tunc nec
 red dē nec exigē debz debitum ille qui innocens ē
 nisi reus penitētiā velit agē a nisi in casibz cer
 tie quos ponūt doctores in quibus fornicatō vel
 adulteriū nō diuorciat viuges hēc de Ray. a glo.
 vide de hoc supra. c. 17. p. totū p̄mo dicūt magni a
 multi q̄ si p̄ certo vxor scit. q̄ maritus ei⁹ fornicatus
 vel adulteratus ē. etiā hz testes quibz hoc
 pbare potest. nō tenetur ei reddē debitum etiā
 si non est ab eo p̄pter fornicationem p̄sentētiā
 separata. si ipsa vult cōtinere. Idem dicunt q̄ si mu
 lieri firmiter dicit cōscientia q̄ maritus ei⁹ cogat
 eam ad mortale si venerit ad eam in lectum vel
 alibi. non tenetur venire ad eum pro reddendo
 debito. q̄ diu sibi hoc dicit. cōscientia nō erronea.
 Notat p̄ terea p̄. pa. di. 37. q̄ triplex fornicatō in
 ter viuges potest exurgē. scilicet carnalis spūalis
 a immaterialis. De carnali. quo p̄pter eam q̄s pos
 sit dimitte alium dictū est. De spūali puta quan
 do quis incidit heresim Iudaismū vel ydolatriam
 aut paganismum idem dicēd est sicut de fornicatō
 ne carnali dictum est. nisi q̄ p̄pter vnicam for
 nicatōnem carnalem quis potest talem dimitte
 s; p̄pter spūalē nō sic. si se velit corrigere. De na
 turali idē dicēd est qd̄ de carnali. que immatura
 lis exceditur ad viciū sodomiticū et ad pollucōez

extra ordinariā cū alio & cū alia commissam. Et sic
 dicit quidā et pe. pa. approbat de oi peccato con-
 tra naturā. probat per 31. q. 3. meretrices. vbi di-
 citur qd nomine mechie omnis illicitus cōcubitus
 atq; istoz membrorū non legitimus vsus intel-
 ligi debet. vñ qd mechia simplex causa est dūoz
 cū sufficiens. cū sit equaliter ymo giuoz mechia
 in omni peccato cōtra naturā. q̄ in adulterio pro-
 prie dicto. Ideo si alter agat in membro cū altero
 in naturali vel posteriori. & polluit se aprijs mani-
 bus. Idem est effectus sicut de simplici mechia a-
 fundantur ista in verbo xp̄i qui ob causam fomi-
 cationis vxorem dimittere posse determinauit.
¶ Quintus casus est ratione voti ut si de licentia al-
 terius cōiugis facit votum de castitate amodo ser-
 uanda. simplex inquam vel solēne votū quia ex-
 tunc perdit ius p̄cedi nec reddere tenetur ut su-
 pra caplo. 12. §. 8. patuit. **¶** Sextus est ratione
 loci. put. s. c. 16. §. 1.

**¶ De temporibus in quibus continentia indicitur
 cōiugibus. Capl. m. 18.**

De tercio principali videlicet de t̄pib⁹ in q̄-
 b⁹ cōtinentia cōiugib⁹ etiā indicit̄. **¶** Nōnō
 qd ad hoc sūt. 7. t̄pa. Primū t̄pe sacro nō
 licet petē debitū. puta t̄pib⁹ p̄cessiōm. ieiuniorū. a-
 festoz. vñ. Exo. 19. Nō appropinq̄tis vxorib⁹ ve-
 stris. di. tñ. pe. pa. qd non ē p̄c̄m mortē s̄ veniale

nisi committeretur contemptus nimius. ita etiā q̄ p̄p̄
 t̄pus si deus precepisset: nō abstinerēt. quā sicut
 furari t̄p̄e sacro non mutat sp̄m: ita nec debitū
 in cōiugio petē t̄p̄e sacro. **S**epe tamen est ān̄era
 irreuerentiā siue irreligiō. int̄p̄antiē iugatorū
 voluptatū vacantium. ex quo a graue veniale a
 mortale sepe committitur. **V**nde primo dyalogoz
Greg. narrat de cōiuge q̄ victa carnis illecebris
 non abstinens in nocte in crastino ad eccliam de
 dicandam cū reliquijs beati **S**ebastiani martiris
 veniens cum alijs: a dyabolo accepta fuit. **H**oc
 tamen nō cogit q̄ illud fuerit mōrle. quia etiā
 p̄pter p̄c̄m veniale traditur quīs sathane. vnde
 etiā p̄p̄tera a leone occisus est. **N**on enim in a
 nima p̄tatem accipit nisi. per mōrle. s̄ in corpus
 sic. **R**eddē vero cum displicentiā t̄p̄e q̄tūcumq̄
 sacro nullū p̄c̄m est. q̄ debitū est a necessariū.
 ex quo verbis ab exactione compesci nō p̄t. **S**ecū
 dum a terciū est t̄pus q̄d est post conceptū pro
 prie a p̄p̄e ptum. de quibus dictum ē supra. c. 10.
 q̄. 2. quia vt p̄. pa. dicit semp̄ est p̄c̄m petere de
 bitū vtriq̄ indifferēter t̄p̄e cept⁹ a p̄t⁹ q̄ etiā
 beuta cōtinēt. **E**lephas aut̄ ad i. pregnatā nō ac
 cedit nā si q̄s ad imp̄gnatā accedat a preter sp̄e
 opprimat puez aiatū: fit irregularis q̄ sc̄z dabat
 opaz rei illicite. vñ eē sibi iputaf̄ ad penā q̄d q̄d
 sequitur ex eo. **Q**uartū est t̄p̄e purgacōis iugis

post partū infra .30. dies. vetū q̄ in veteri testa
 mēto vsq; ad q̄dragesimum v̄l octuagesimum
 mulier a viri thoro sicut a a templo abstinebat
 ceremoniale fuit. ideo hodie non ligat. vñ sicut
 mulier i noua lege statim post partū sine morta
 li posset ecclesiā intrare. nec debet prohiberi. Si
 autē ex veneracōe voluerit abstinere. deuotio e
 ius non est improbāda. Ita si statim post partū
 alteruter petat debitū: non est mortale sed venia
 le. Et indecens est. q̄ non abstineat a consortio
 viri q̄ diu abstinet ab ingressu tēpli. **P**rimū
 probatur extra de purificacōe post partū. c. 1. Et
 30 post partū in puerperio nō est peccatū morta
 le. quia timetur de egritudine vxoris. Ad puerpe
 ram igitur accedere erat phibitum lege moysa
 ca. hodie tamē non prohibetur templū ingredi
 q̄ a emorroissa tetigit fimbriā vestimētū. **P**ro
 patet vbi supra de purifi. post partum. a in decer
 tis dis. 7. ad eius cōcubitū. nichilominus tamen
 ibid phibetur vir ad eam accedere nō autē de ne
 cessitate nisi adhuc esset infir. et ppter hoc esset
 piculū mortis v̄l agguacōis infirmitatis. hoc pe
 pa. **Q**uātū est tpe mēstruoz. de hoc etiā supra
 didū est. vñ di. idē pe. Si innatural a accidētal sit
 fluxus a q̄ mulier dicūt emorroissa: nō interdic
 tur pen cō l reddicō. q̄ quādo est infirmitas ppe
 tua l nimis diuturnat: piculosū esset cōiugacōis

aliquibus prohibere. **T**unc etiam mulier cōpe
 nō potest fm̄ quosdā vñ nō timetur proli Ideo
 tunc est veniale petē. cū nō speretur ples nisi p
 pter fornicacōnem vitandū in se vel in alio vt ta
 ctum est supra. c. 16. §. 7. **S**i autem sit naturalis in
 mense a quo a menstruata dicitur ad huc non
 videtur mortale scienter petē vel reddē. vñ mu
 lier si sine scādalo viri se pōt excusare: d; subter
 fugere. **A**litter nō peccat cū dolore reddendo fm̄
 bonā venturam a pe. de tar. §. dicit qd erigere sciē
 ter est mortale. moti auctoritatibus. **A**ugustini
 supra allegatis. c. 16. §. 7. **E**t isto leuitici. 18. ad mu
 lierē que menstruū patitur nō accēdes. **S**i dicit
 pe. pal. qd illa opinio nō videtur vera. qz non est
 maior timor de infectione prolis tpe menstruorū
 qd tpe lepre. tunc aut petē nō est mortale: ergo
 nec nūc. vñ **A**lb. a pe. pa. solūit argumēta to. vñ
 tu. a pe. tar. **S**ertum est de tpe qñ licz habē vel
 nō habē nupcias. nō dico debito reddendo l' eri
 gendo. quia de isto supra dictum est. c. 13. §. 2. **T**ri
 bus enim tpebus celebritas nupciarū interdita
 est. **P**rimo bñdictō nupcial. **S**ecō festum cōiu
 gñ nupcial ppter lasciuas q tūc fiūt. **E**t pari ra
 tōne dicit. pe. pa. vt supra tactū est. videtur tēdu
 ctio solemnis que aliquñ p^o nupcias fit de domo
 pntum ad domū viri interditi. in qua etiā multe
 insolentiē fiūt istis tpebus discordantes. **S**ūt aut

illa tria tpa induſiue a dominica p̄ma aduētus
 induſiue vsq; ad octauas epiphanię induſiue. ⁊
 induſiue a ſeptuageſima vsq; ad octauas paſche
 Et dominica ante aſcēſiōez exduſiue vsq; ad octa
 uas p̄t̄hecoſtes exduſiue. Tamē qz cōſuetudo eſt
 optima legū int̄pres. Ideo ē ſequēda t̄re cōſuetu
 do. de p̄cipio ⁊ fine exduſiue ⁊ induſiue dictoz fe
 ſtoz. Nec feſtū oim ſāctoz. nec aſſumpciōis bea
 te virginis marie. nec q̄cūq; aliud tēpus ieiūni
 orū p̄ſſionū feſtorū nec ānus poſt mortem in
 terdicatur. niſi tria tpa ſupra dicta. vñ ſicut alijs
 t̄pibus petere debitū non eſſet mortale nec forte
 veniale: ſic nec cōtrahere cū non ſit expreſſe p̄bi
 bitū. Sed hñs tribus t̄pibus eſſet mortale forte
 ſias celebrare p̄pter expreſſam p̄hibiōem licet
 non eſſet mortale debitū petere a iuge rite prius
 benedicta ut ſupra late dictū eſt. Et ſic de lepra
 morali dixiſſe ſufficiat.

Explicit tractatus de lepra morali. Fratris Jo
hānis. M̄d̄er ſacre theologie profeſſoris ordi
nis predicatorum.

